

7159
ANTONII GAMMAE
IVRECONS. LVSITANI

REGIIQVE SENATORIS.

TRACTATVS.

*De Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis, Ac de
testamentis, anatomia, & eorum
sepultura.*

AD SERENISSIMVM PRINCIPEM HENRICVM
Portugalliæ Infantem T. T. sanctorum Quatuor
Coronatorum Cardinalem.

VALLISOLETI

Excudebant Ioannes de Millis, & Andreas Bolan.
Anno. M. D. XCIX.

Expensis Martini à Cordona Bibliopola.

YO Gonçalo della Vega escriuano de camara del Rey nuestro señor, é vno de los quẽ en el su Consejo residen doy fẽ, que por los señores del dicho Consejo, se dio licẽcia a Martin de Cordoua mercader de libros de la Ciudad de Valladolid, para que por esta vez pudiesse imprimir, vn libro intitulado Antonio Gamma de Sacramento pũtando, vltimo supplicio damnatis & detestamentis anatomia, & eorum sepultura, que ante los dichos señores presento que va Rubrica do de mi rubrica, y firmado al fin de mi nombre, con que despues de impresso antes que se vendã le trayga ante los dichos señores del, juntamente con el original para que se vea si la dicha impressiõn esta conforme a el, y que se trayga fẽ en publica forma, como por el corretor nombrado por su mandado se vio y corregio la dicha impressiõn por el dicho original, y que el impresor que anũ imprimiere el dicho libro, no imprima el principio y primer pliego del, ni entregue mas de vn solo libro con el original al Autor o persona a cuya costa lo imprimiere, ni otra persona para effeço de la dicha correccion y tassa, hasta que antes y primero el dicho libro este corregido y tassado por los dichos Señores del Consejo. Y estando hecho y no de otra manera, pueda imprimir el principio y primer pliego del, en el qual seguidamente se ponga esta fẽ, y la aprobacion, tassa, y erratas: So pena de caer y encurrir en las penas contenidas en la pragmática y leyes de nuestros Reynos, que sobre la impressiõn de los dicho libros dispone, Y por que dello conste de pedimiento del dicho Martin de Cordoua y mandamiento de los dichos señores del Consejo di la presente, que es fecha en Madrid a veynte y ocho de Nouiembre de mill y quinientos y nouenta y ocho años.

Gonçalo della Vega,

Nihil esse in hoc opusculo quod fidei Chri
stianæ repugnet, iudicauit peritissimus sacræ
paginæ interpretes Frater Franciscus Forerius:
cui res hæc ex officio incumbit.

*Serenissimo Principi Henrico Portugallia Infanti, tituli sanctorum Quatuor
Coranatorum Cardinalis, Antonius Gamma Regius Sena-
tor, salutem perpetuam optat.*

VO potissimum, Princeps illustrissime, tum veteres, tum
nostræ ætatis scriptores in suis lucubrationibus dicendis
obseruasse comperimus: alterum vt ille, sub cuius patro-
cinio scripta sua in lucem æderent, is esset, cuius dignita-
ti, rei tractandæ materia conueniret, cuius & animum ea delectari
solita sit: Alterum vt eum patronum sibi scriptisq; suis eligerent, cu-
ius authoritate, & nōminis splendore, à detractorum ictibus defen-
derentur. Hinc effectum est, vt philosophiæ præcepta, eius disci-
plinæ studiosis, legum commentaria iustitiæ cultoribus, poëmata
poëticae artis studio deditis offerri consueuerint. Has igitur questiū-
culas ad religionem & pietatem spectantes, quibus ab amicis consul-
tus respondi, cui potius quàm tibi offerrem, Princeps pientissime,
occurrit nemo, quippe qui religione, doctrina, & incomparabili au-
thoritate, non modo ceteros Christianos Principes, sed omnes Ec-
clesiæ procures excellis. Nec eo animo libellum hunc ædendum exi-
stimauī, vt ingenij aut doctrinæ gloriam capterem, sed quòd viris
nonnullis doctissimis & Regi ipsi Ioanni Christianissimo fratri tuo,
(quem nobis nuper Fata inuiderunt) res visa fuerit digna Christia-
nis magistratibus, & quæ euulgari deberet. In hac autem re necessa-
rijs tantummodo adductis, & superfluis omisissis, breuitatem sum-
mopere affectaui, ne veritatem ipsam, cuius solet esse oratio simplex
(vt est apud Euripidem) quæque egens non est ambagibus interpre-
tum, multitudine verborum obuibrarem: nèue multorum scrip-
torum morbo laborare videret, qui relictis his, quæ scopum tan-
gunt, extranea miscent, & ad vnā eandemq; rem confirmandam,
longa inculcatione allegationum lectorem detinent. Te tamen ora-
tum velim, Princeps serenissime, vt si tibi hac breui disputatione per-
suafero, damnatis ad mortem inhumanè & iniuste Christi corporis
cibum sacratissimum interdici, ea consuetudo ne in posterum serue-
tur, à Summo Pontifice obnixè cōtendas. Nec aliena hæc celsitudini
tuæ videatur admonitio: decet quippe Christianum magistratū op-
rare, vt eorum animæ, quorum corpora morti adiudicat æterna fruā-
tur vita. Tuo itaque præsidio fretus, hoc quidquid est, in lucem emit-
tere non veritus sum. Quod si (vti spero) tua protectione dignum
putaueris, nihil est quòd maledicorum morsus timeam. Vale Lusita-
niæ decus & Romanæ Sedis fulgentissimum sydus. Olisipone. ka-
lendis Iunij. Anno Domini. M. D. LIX.

DVAR-

DVARDVS NONIVS LEO
Senatus Regij Aduacatus.

*Corpora cum gladio atq; igni damnare nocentum.
Officio incumbat, Gamma benigne tuo,
Et pia mens duras formidet sumere pœnas,
Officio & menti consulis ecce tua.
Nam fontum ferro & laqueo cum corpora damnes,
Conaris cælo restituisse animas.*

INDEX OCTO PRINCIPA-
lium Quæstionum huius tra-
ctatus

Prima

*Utrum damnatis ad mortem, qui
vera contritionis signa ostenderint, sit
præstandum Sacramentum Eucha-
ristiæ fol. 1.*

Secunda.

*Utrum damnatis ad mortē sit præ-
standa sacra vñctio fol. 10.*

Tertia

*Utrum sanctum baptisma præstari
debeat condemnato ad mortem, qui
cum Iudeus esset, aut infidelis petijt
post condemnationis sententiam bap-
tizari, fol. 11.*

Quarta.

*Utrum condemnatis ad mortem pos-
sit matrimonium contrahere, fol. 15.*

Quinta.

*Utrum condemnatus ad mortem,
qui forsā efracto carcere aufugit, pos-
sit ad sacros ordines promoueri. fol. 20.*

Sexta.

*Utrum condemnatus ad mortem
possit testari, vel saltem ad pias cau-
sas, fol. 30.*

Septima.

*Utrum cadauera eorum, qui ad
mortem condemnantur tradi debeant
medicis ad anatomiam faciendam in
consulto Rege, fol. 41.*

Octaua.

*Utrum hi qui vltimum patiuntur
supplicium, possint sepeliri ab amicis
vel consanguineis, fol. 43.*

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum damnatis ad mortem
qui verè cōtritionis signa
ostenderint sit præstā dum
sacramentū Eucharistiæ.

S V M M Æ:

- 1 Damnatis ad mortem, qui contritionis signa ostenderint, præstandum esse Eucharistiæ sacramentum: Nec admittendam esse contrariam consuetudinē multis probatur, num. 1. cum sequentibus.
- 2 Clemen. 1. de pœnitenti. & remiss. expenditur, num. 1.
- 3 Sacramentum Eucharistiæ dignè assumens mirabiles effectus consequitur.
- 4 Quod Eucharistiæ necessaria sit morientibus, quomodo intelligatur.
- 5 Qui potest obuiare & non obuiat malis proximo factis, particeps dicitur.
- 6 Declaratio tex. in c. quasitum. 13. quæst. 2.
- 7 Exponitur tex. in Clemen. prima de pœnitenti.
- 8 Exponitur. c. alma mater, de senten. excom. lib. 6.
Etiam tempore interdicti præstandā esse Eucharistiā cōdemnatis ad mortem.
- 9 Conciliantur. c. super eo, de hæretic. lib. 6. & c. ad abolendam. §. illos, eodem titulo.
- 10 Declaratur. l. hi qui sanctam. C.

de apostat.

Consuetudo, qua damnatis ad mortem non datur sacramentum Eucharistiæ: potius corruptela est, ibidem.

- 11 Executio sententiæ mortis differri non debet regulariter, nisi in casibus expressis.
- 12 Iudicem exequentem sententiā mortis non seruata. l. si vindicari. C. de pœn. peccare grauiter contra nonnullos.
- 13 Nota consideratio quare non sit indecens nec scandalosum, imò necessarium præstare Eucharistiā damnatis ad mortem.
- 14 Communicans debet per aliquod spatium abstinere a cibis.
- 15 C. tribus de consecra. dist. 2. de hoc neccitate loquitur, non de præcepto iuxta anteriorem sententiā.
- 16 Resoluitur grandis difficultas, cui satis respondetur, ne obster proposita quæstioni.
- 17 Confugiens ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, quod per viam à sacerdote geritur, gaudet ea immunitate qua ad ecclesiā confugiens gauderet.
Declaratur text. in cap. fin. de institutio.
- 18 Sanctissimum Christi corpus est cibus animæ.
- 19 Damnatus ad mortem non liberatur propter susceptionem sanctissimi corporis domini nostri Iesu Christi.

Quæstio prima.

20 *Capitulum extra ecclesiam si per illam trahitur non gaudet eius immunitate.*

21 *Executio sententia mortis quantum temporis differri debet propter reuerentiam sacramenti Eucharistia suscepti per condemnatum ad mortem.*

INTER eas quæstiones, de quibus ab amici interrogatus fui, qualque diuino fauore implorato, exanimare in hoc opusculo decreui illa primum se se offert explicanda, quæ tamquam præcipua, & à christianis magistratibus amplectenda nobis ansam præbuit, ut alias inferius tractandas non minus christiana religione quam scitu dignas in præsentem etiam tractarem.

Prima itaque quæstio ea est, an damnatis ad mortem qui vera contritionis signa ostenderint, sit Eucharistia præstanda. Et præmittendum est quod generalis consuetudo in quamplurimis regnis ac prouincijs negat his ad mortem condemnatis dandum esse viaticum. Hæc autem consuetudo inualuit tam in regno Franciæ, ut testatur Stephan. Aufre. in tract. de potesta. Eccle. quæ in regnis Hispaniæ imperatori subditis, ut inquit eximius doctor Nauar. in suo confessionario fol. 623. & etiam in no-

ltro regno Lusitanix, & in principijs eidem subditis talis consuetudo seruatur. Et refert idem Stephanus in d. tracta. casu. 125. nu. 58. quod anno à nariuitate Domini. 1475. fuit condemnatus ad mortem Conestabilis Franciæ nomine Ludouicus de Lucemburgo, & illi perenti denegatum fuit viaticum. Et ex vi huius generalis consuetudinis dicendum videtur cum prædicto domino meo in suo confessionario, quod potestates sæculares non peccant denegando Eucharistiam ad mortem condemnatis. Diciturque non obstare textum in Clemen. 1. de pœnitent. Cuius verba libet hic transcribere. ¶ Cum secundum statuta canonica ultimo de putandis supplicio negari (si peccant) non debeat pœnitentiæ sacramentum, abusum damnablem in quibusdam partibus contra hoc introductum aboleri omnino volentes, iustitarios omnes, & dominos temporales, ut ab huiusmodi desistant abusu, hortamur in domino, & obsecramus per viscera misericordiæ Iesu Christi, locorum ordinarijs nihilominus iniungentes, ut eos ad hoc cum primum commodè poterunt diligenter monere, & si necesse fuerit, Ecclesiastica censura compellere non omittant. Quoniam ut ille ait, loquitur

textus

textus iste in sacramento pœnitentiæ, non vero in sacramento Eucharistiæ: ad quod concedendum damnato ad mortem non est tanta ratio, quanta in sacramento pœnitentiæ. Subiungit verò rationem, quia, conuenit multiplici respectu, quod executio sententiæ condemnatoriæ non differatur. Quæ quidem differenda esset si condemnatus reciperet Eucharistiā, quoniam indecenter fieret, si eodem die damnatus ad mortem reciperet Eucharistiā, & vltimum pateretur supplicium. Concludendum igitur videtur ex prædictis, quòd quamquam tex. ille damnet consuetudinem (quam potius abusum vocat) per quam in quibusdam partibus denegatur sacramentum pœnitentiæ damnatis ad mortem, non tamen dānare videatur consuetudinem, qua hodie vtimur in denegando eis Eucharistiā.

2 His tamen non obstantibus, dicerem, salua sanctæ matris Ecclesiæ correctione, quòd textus ille procedat etiam in sacramento Eucharistiæ, & nullo modo debeat amplius seruari talis consuetudo. Nos enim Lusitani iudices christianissimi Regis nostri vestigia sequentes, & canonum statuta seruare debemus in his quæ ad expellenda peccata faciunt, & opinionem eam sequi

teneamur, quæ ad catholicæ fidei augmentum, & Sedis Romanæ decus & animarum commodum pertinebit. Ideoq; eam semper tenendam opinionem putarem, vt damnatis ad mortem, qui verè pœnituerint, non sit deneganda Eucharistiā. Moueor primum per iura, quæ generaliter statuerunt, vt viaticum omnibus in morte positis non sit negandum eap. pœnitentes. 50. dist. & in c. quod in te, de pœni. vbi per doctores. Nec obstat, quod propter atrocitatem delicti commissi videantur aliqua iura id negare vt notat Archi. in c. impudicas. 27. q. 1. quoniam intelliguntur nisi reus criminis resipiscat. Quod si resipuerit, non est ei communio deneganda, vt habetur in tex. & glo. in c. si quis episcopū. 2. q. 3. Quinimo etiam si crimina commissā atrocissima fuerint, dummodo pœnituerit, vt in c. virginis. 27. q. 1. Adiuuatur hoc quoniam certum est iure canonico, quod nemo excommunicandus est, nisi ob peccatum mortale. c. nemo Episcoporum. 11. q. 3. & tradit S. Tho. in 4. dist. 18. Sed sæculares iudices qui denegant damnatis ad mortem Eucharistiā iubentur excommunicari monitione præmissa, per d. Cle. 1. iuncta glo. quæ communiter tenentur secundū omnes ibi, ergo denegātes Eucharistiā his dānatis,

Quæstio prima.

peccatum mortale committitur. Ex quo sequitur, consuetudinē prædictam non esse seruandam, arg. tex. in c. fin. de consuetu. Itē regula iuris habet, quod iudex secularis cogi potest per ordinarium loci per censuras ecclesiasticas, ad obseruantiam iuris canonici in his, quæ ad prouisionē animarum statuta sunt. cap. discernimus, de sententia excommunicationis lib. 6. cap. si. de for. compet. tradit Abbas in cap. 1. de iure iur. Cum igitur, & ad salutem animæ statutum sit, vt existens in articulo mortis Eucharistiam recipiat. d. cap. pœnitentes cap. de his. 26. quæst. 6. & sæculares potestates id denegātes condemnatis peccatum incurrant, ab hac consuetudine abstinendum esse putarem, cum ea existente, contrarium fiat eius, quod ad salutem animarum ius canonicum præcepit: quod seruare tenemur iuxta distinctionem Bårto. in l. priuilegia. C. de sacrosanct. Eccles. & lege regia ad id compellimur lib. 2. titu. 5. in principio. ibi. *Sendo materia que tragua peccado por os sanctos canones, &c.* Facit tex. in capit. si præsbyter. 26. quæst. 6. Inquit enim, si præsbyter pœnitentiam morientibus abnegauerit, reus erit animarum, quia dominus dicit, quacumq; die conuersus fuerit peccator ad pœnitentiam vi-

tam viuet, & non morietur. Vera enim confessio, & vltimo tempore esse potest, quia dominus non solum temporis, sed etiam cordis inspector est. Hinc Celestinus PP. in cap. agnouimus e. cau. & quæst. dicit. non esse denegandam pœnitentiam his qui obitus sui tempore, hoc animæ suæ cupiunt remedio subueniri. Horremus (inquit) tantæ impietatis aliquem inueniri, vt de Dei bonitate desperet, quasi non possit ad se quouis tempore occurrenti succurrere. Quid hoc rogo aliud est quæ morienti mortem addere? Quæ verba licet proferantur contra eos, qui confessionem morientibus denegant, eadem ego verba proferenda putarem contra illos, qui Eucharistiam morientibus, aut his ad mortem damnatis denegant. Hi enim quodam modo his ad mortē damnatis ademptionem gloriæ impediūt. * Nam sacramentum Eucharistiæ inter alios effectus mirabiles, quos operatur, ille vnus præcipuus est, quod viatoribus dat ademptionem gloriæ, idest virtutem adipiscendi secundum Theologos post sanctum Thom. in 3. quæst. 79. Operatur etiam, & alium effectum, quod præferuat à peccato dupliciter, scilicet, interiorius roborādo per gratiam, & exteriorius repellendo omē Dæmonium

monū impugnationē per Christi passionem, cuius est signum. Item delet peccata venialia, immo & mortalia, quorum quis nō habet conscientiam nec affectū, vt per Tho. vbi supra in artic. 3. Vnde est ablutio scelerum, idest mortalium peccatorum tripliciter, scilicet ignoratorum, futurorum cauſando contritionem, itē & delet pœnam debitam peccatis licet non totam, sed secundū mensurā deuotionis, vt per eundem in artic. 5. Vnde negandum non est, quod hi, qui damnatis ad mortem denegant Eucharistiam sumere, in cauſa sunt, vt ab his damnatis tollatur cauſa illa, quæ virtutem adipiscendi gloriam cauſari, & operari poterat, & vt remoueantur omnes alij effectus, quos dixi ab Eucharistia nasci. Quod quā inhumanum sit, & à Christiano homine alienum, nemo est qui non videat.

Faciunt verba Celestini PP. in d.c. agnouimus, ibi. Salutē ergo hominis adimit, quifquis mortis tempore pœnitentiam sibi deneget. Considero etiam, quod sicut is qui mediante Dei gratia, pœnitentiam agens, intra breuissimum temporis spatium gloriam adipisci potest sempiternā, vt latro ille in cruce pendens iuxta dominum Iesum adeptus est, Lucæ. 23. capit. quoniam Deus

Opt. Max. per Ezechielem cap. 18. ait, Cum conuersus ingemueris, tūc saluus erit. Sic etiam fieri potest, vt is qui ad mortem ducitur, quāquam cōfessus fuerit peccata sua, & de illis contritionem habeat per quam à Deo culpæ remissionem habere obtineat, possibile tamen sit, vt illa contritio non sit tantæ mensuræ quod & remissionem pœnæ consequatur, qualis fuit illa contritio latronis in cruce pendentis. Quare & huic damnato ad mortem contrito non est deneganda Eucharistia, qua mediante, ille iam iam moriturus virtutem consequi potest adipiscendi gloriam. Item quia secundum sanctū Thomam vbi supra in arti. 3. eo casu quo quis non fuisset primo sufficienter contritus, sed deuotē & reuerenter accederet ad Eucharistiam, cōsequeretur per hoc sacramentum gratiam charitatis, quæ secundum illum contritionem perficiet, & remissionē peccati. ¶ Item & vltra iam superius dicta, hoc præstat Eucharistia dignè sumentibus, vt corda contrita, & humiliata efficiat. Nam quā diu Eucharistia non recipitur, cor non recipientis induratur, iuxta tex. in capit. præbyter. 82. distin. ibi, Corporis & sanguinis domini ne indureſcat particeps fiat. Imo & regulare est, quod propter contritionē,

Quæstio prima.

licet culpa deleatur, non tamē tota pœna cōdēnetur, sed pro cetera temporalis debetur, vt omnes catholici affirmant, secundū Thomam & Ricar. in 4. dist. 13. & doctores nostros in Clemē. 1. de priuileg. vbi latē per Cardin. & est tex. in c. nullus debitē, de pœnit. distin. 1. Cuius verba doctissimē interpretatur dominus meus Nauar. de pœnitent. dist. 7. in c. vlti. in §. si quis enim. Non tamen negari debet, imō firmiter asserendum, quod tanta potest esse morientis contritio, vt tota pœnitentia deleatur, habetur in tex. & glo. in c. mensuram, de pœnit. dist. 1. Nam apud Deum nō tam consideranda est mensura temporis, quā doloris. c. in actione, de pœnit. dist. 1. Hoc tamen cum rarissimē euenire legamus in sacris litteris, exquirenda sunt ex omni parte remedia, quibus iuueamus nostram nostrorumq; proximorum contritionem, vt illa tantæ mensuræ fiat, vt valeat contritus tēta in cœlum volare. Horum autem remediōrum cum potissimū sit viati cum dignē sumentibus, vt ex prædictis constat, ergo illud his vltimo deputandis supplicio denegari non debet quando verē pœnituerint.

4 Pro hac etiam opinione facit, quod morientibus dicitur esse necessarium viaticum ad vitā æter

nam, vt in c. si quis de corpore, & in c. de his. 26. q. 6. quod tenere videtur sanctus Thomas in. 3. q. 80. artic. 11. Et quamquam veritas sit, quod hoc sacramentū nō sit necessitatis adultis omnibus, vt ex multis concludit Caieta. ad Tho. in. 3. q. 80. art. 12. in responsione ad primum versic. quoad quartum, & per Ambrosium Catho. in libello de sacramento Eucharistiæ, pagina. 260. tamē licet non necessarium, vtilissimum tamen est ex supradictis, & ita interpretatur verbum necessarium positum in illis capitulis per glo. ibi. Ergo etiam his qui in patibulo mori debent danda est Eucharistia. Nec nos christiani iudices christiano homini hoc sacramentum petēti denegare debemus, cum illud licet non necessarium ad salutem, vtilissimum tamen sit propter multiplicem effectum, qui ex eius receptione prouenit ei qui verē contritus illud receperit.

Vltra rationes supra adductas reperio hanc opinionem tenuisse glo. in Clem. 1. de pœnit. cum qua omnes doctores ibi transeunt, item & glo. in c. si quis de corpore, supra alleg. quas sequitur expresse Cardina. Imol. & alij in d. Clemen. 1. vbi Bonifac. de Vitali. referendo Hostiē. in c. sane, de celebra. missa. dicit ita tenēdū cum hac moderatione, vt illo die

die differatur executio. Dicit tamen latius insistendo, quod hoc non seruatur immò in nonnullis locis ille qui ducitur ad mortem reperit in via sacerdotē qui missam celebrat, & ab eo recipit cōmunionem. Et licet secundum eum honestius esset, vt executio differatur illo die, tamē nō ideo fit iniuria sacramento, nec sacramentum minus proficit ex quo in homine isto apparuerunt signa contritionis. Est enī viaticum hoc animæ cibus & nō corporis. Nec secundum eundem propter receptionem viatici differenda est executio: quoniam cum dominus Iesus iustus sit, & iustitiam dilexerit non debemus ob receptionem sui sanctissimi corporis executionem iustitiæ differre, ne quodammodo bonum iustitiæ impediatur, & sic videatur Reipublice iniuria nasci, vnde iura nascuntur, argum. l. meminerint. C. vnde vi. Et ex his dari potest responsio ad obiectum, quod supra pro parte contraria adducebam de quo infra dicam.

5 Hanc ego opinionem adiunxeram quia iure canonico præferimus in foro animæ, vt omnes affirmāt, qui malis obuiare possent ianuam suo proximo obuenturis, si non obuiat in culpa est, vt particeps huius mali sit. c. quantæ in fin. de sententia excommu.

c. sicut dignum. §. illi etiam, de homicid. c. dilecto, de sentent. excommu. lib. 6. ibi. Immo si potest, & negligit, videatur iniuriā fouere, ac esse particeps eius culpæ. Et ita tenent multi, quos retulit Decius in l. culpa caret, nu. 12. de regu. iur. Iudices itaque sacculares, qui cōdemnato ad mortem verè contrito viaticū denegant, cum illud ei dari permittere potuerunt, nihil aliud facere videtur, quàm nolle obuiare calamitatis, & amissioni bonorū spiritualium, quibus ille carere debet ab hac vita descendens sine sacramento Eucharistiæ, de quibus supra dictum est.

6 Quid ultra moror? textus est clarus qui quæstionem istam decidit in cap. quæsitum. 13. quæst. 2. cuius verba hæc sunt: Quæsitum est ab aliquibus fratribus de his qui in patibulis suspenduntur pro suis sceleribus, post confessionem Deo peractam, vtrum cadauera eorum ad ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offerendæ, & missæ celebrandæ, an non? Quibus respondemus: si de omnibus peccatis suis puram confessionem agentibus, & dignè pœnitentibus communio in fine secundum præcepta canonum danda est, cur canones communionem vel sepulturam eis interdunt, qui pro peccatis suis pœnam ex-

Quæstio prima.

tremam persoluunt, & confitentur, vel cōfiteri desiderant? Scripum est enim: Non iudicat Deus bis in idipsum. Ex quo textu aperte constat statutum fuisse in Concilio Maguntinē. non esse his ad mortem condemnatis de negādā cōmunionem. Quod sic firmiter tenuerunt doctores, vt neminem videā qui contrarium iure ausit affirmare post Syluestrum in verbo sepultura, in quæst. 10. Nec dicat aliquis, hoc iure antiquo statutum, consuetudine contraria iam sopitum esse: quia consideratis his quæ supra dixi etiam si cōsuetudo contrarium introductū habeat, non verē est consuetudo sed abusus, vt dicitur in d. Clemen. 1. de pœnit. In peccatis enim quoad Deū consuetudo non excusat. c. cum tanto, de consuet. vbi notat Abbas num. 2. facit. c. flagitia. 32. q. 7. & habetur per glo. 4. dist. in. c. denique. Et ratio in promptu est. Nam quamuis verē consuetudo esset, id solum tribueret, quod lex ipsa iuxta no. in c. 1. de consuetud. & in. l. de quibus. ff. de legibus. Et tamen certum est, quod si aliud lex humana iubeat, aliud lex diuina, seruandū sit q. lex æterna iubet, vide licet in foro cōscientiæ. c. Iulianus. c. qui resistit. 11. q. 3. in quo sensu multa memoratu digna ab eximio doctore Antonio Pinario adducta

fuerunt in sermone Euāgelij Luca. c. 10. super illud verbū dominicum, in lege quid scriptū est? Cū itaq; lege diuina, quæ proximū diligere iubet sicut meipsū, & humana naturaliter nobis insitatenamur proximis, & corū saluti consulere, dicerem quod quāquam lex humana expresse vetaret Eucharistiam his dominatis dari, nō eam seruarem iuxta text. & ibi no. in dict. c. qui resistit, & faciunt not. per Felin. in cap. 1. secunda col. de constitu. Item dico quod si illud quod in dict. cap. quæsitum dispositum fuit, nunc abrogatum nō est cur stare negabimus? arg. l. præcipimus de appella. Cod.

7 Immo si rectē consideremus dispositionem nouā Clem. 1. de pœnitent. hoc idem dicere nō negabimus, quia licet expressē non loquatur in sacramento Eucharistiæ, sed pœnitentiæ, sufficit quod de pœnitentiā id est de sacramento cōfessionis loquatur, vt etiam intelligatur de sacramento Eucharistiæ. Probat in c. 1. iuncta glos. de torneā. Inquit enim, quod is qui moritur in torneamēto, & pari ratione in duello licet ei poscenti pœnitentia non denegetur, debet tamen ecclesiastica sepultura carere. Subiungit ibi glo. quod nec Eucharistiæ sacramentum denegabitur, quoniam per verbum ibi positum,

fitum, pœnitentiam, intelligitur etiam viaticum, quod morientibus non negatur. Ad idem est tex. iuncta glo. in cap. quod in te de pœniten. Et est summe aduertendum licet aliquantulum extra propositum sit, quod ait tex. in d. c. 1. sepulturam denegandâ esse mortuo in duello licet signa contritionis habuerit; per quæ potuit Eucharistiæ & pœnitentiæ sacramenta recipere, super quo glo. assignat optimam rationem, & ob id nuperrime vidi denegatam sepulturam mortuo in duello.

¶ Reducendo ad propositum confirmatur ista consideratio ad Clemen. 1. de pœni. ex theoricâ cōmuni quam. DD. deducunt ex glo. fin. in l. si quis seruo persuaerit C. de furt. quod quâdo duo sunt æquiparata à lege antiqua, tūc noua dispositio facta in vno habet locum in alio de quo per Bart. in l. Marcellus, num. 6. ff. ad Trebel. Dec. in l. emancipata. num. 30. C. qui admit. Ias. in l. 1. num. 5. ff. de vulga. latè Ioan. Crot. in l. omnes populi, col. 38. versi. tertia quæstio. ff. de iusti. & iur. Cū igitur per canonem antiquum in d. c. quæsitum æquiparata sint ista duo sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ, merito lex noua in Clemen. prima. de pœni. quæ damnat cōluetudinem, per quâ damnatis ad mortē denegatur

pœnitentiæ sacramentum, dammare etiam intelligitur eam consuetudinem, quæ sacramentum Eucharistiæ his ad mortem damnatis denegat.

8 Confirmatur hoc quia videmus quod tex. nouiter editus in cap. alma mater de sententia excommu. lib. 6. qui tempore interdicti permittit sacramentum pœnitentiæ, & quidem per verbum taxatiuum solummodo, intelligitur etiam secundum cōmune opinionem permittere sacramentum Eucharistiæ: non sanis tamen ac viuis præstandum, sed in firmis aut aliter iam iam morituris. Quæ opinio communis fundatur in tex. expresso in d. cap. quod in te in prin. de pœniten. qui quamquam antiquior sit, sic tamen per illum interpretari & intelligi debet tex. ille nouus in d. cap. alma mater. Nam nouum non est, vt lex noua per antiquâ interpretatur, quæ de eadem materia loquatur iuxta glo. & ibi late no. per doctores in li. sciendum ff. qui satisda. cogant. habetur in l. sed & posteriores. ff. de legi. Sic ergo dicendum est, quod licet tex. nouus in Clemen. 1. de pœniten. simpliciter loquatur in sacramento pœnitentiæ, quod damnatis ad mortem dicit non esse denegandum, intelligatur etiam in sacramento Eucharistiæ de quo tex. antiquior in d. c. quæsitum

Quæstio prima.

locutus fuit. Vnde Phil. Francien
d.c. alma mater. 2. col. referendo
eximium docto. Petr. ab Ancha:
tenuit quod etiam tempore in-
terdicti his damnatis ad inortē
fit dandum viaticum.

- 9 Est etiam tex. qui hoc expref-
se dicere videtur in cap. super eo
de hæreti. lib. 6. ibi si tamen post
modum pœniteant, & pœniten-
tiæ signa in eis apparuerint ma-
nifesta, nequaquam (humiliter
petita) sacramenta pœnitentiæ
& Eucharistiæ deneganda. Lo-
quitur enim tex. ibi de relapsis in
hæresim, qui Curia sæculari tra-
duntur debita animaduersione
puniendi. Horum namque pœ-
na vltimum supplicium est igni
causandum. l. Arriani C. de hæ-
ret. & sic habet communis opi-
nio. Et considerandum est, quod
Alex. III. in illo. c. super eo conci-
liat duo illa quæ inuicem pugna-
re videntur. Alterum est, quod
ecclesia nulli redeunti claudit
gremium suum. c. duo. 23. q. 4. l.
fin. C. de sum. trinit. Alterum q̃
relapsi in hæresim iudicio sæcu-
lari relinquendi sunt nullā pro-
fusus pœnitentia admissa. c. ad abo-
lendam. §. illos, de hæret. vt scili-
cet autoritas prima procedat
quoad spiritalia, secundum ve-
rōdictum procedat quoad pœ-
nam temporalem. Vnde tex. ille
concludit, quod his iudicio sæ-
culari traditis vltimo deputan-

dis supplicio non sunt denegan-
da sacramenta pœnitentiæ & Eu-
charistiæ, de quo tradit Franc.
Desquila. in tract. de fide catho.
cap. 27. in fin. & DD. in d. cap. ad
abolendam in verb. pœnitentia.
Quod (saluo saniori iudicio) di-
cerem procedere etiam in apo-
statis, qui à sancta fide semel ag-
nita omnino recesserunt reuer-
tentes ad legem Moyfi iam diu
sepultam. Nam quamquàm isti
deterioris conditionis sunt quā
cæteri hæretici, iuxta illud, me-
lius erat eis viam domini non ag-
noscere, quā post agnitam re-
troire, vt habetur in cap. quidā,
de apost. in cuius confirmatio-
nem multa adducit Oldra. conf.
51. & facit illud, qui posuerit ma-
nū in aratrum & retro aspexe-
rit, non est aptus regno dei cap.
magnæ, de voto. Iuxta illud Vr-
bani in. c. scimus. 12. q. 1. quod
gravius puniūtur qui fidem per-
ceperunt aut vōtum fecerunt,
quā illi qui sine voto aut fide
mortui sunt, & tamen tex. ille in
d. cap. super eo, procedere debet
in apostatis, quibus pœnitenti-
bus sacramentum pœnitentiæ
& Eucharistiæ dandum est, licet
ad mortem per sæcularem curiā
condemnentur. Nam circa ad-
missionem, & reconciliationem
hæreticorum ad gremium ecclē-
siæ tenenda est eadem regula in
his qui redeunt ab apostasia, quę
in

10 in alijs hæreticis tenetur secundum Villadieg. de hæreti. in q. 20. versic. & aduertendum. Nam licet illi magis nefandum crimē committant quam alij hæretici, tamen apostasia non constituit diuersam speciem hæresis, sed addit circumstantiam quandam aggrauantem, secundum Thom. secunda secundæ, q. 12. arti. 1. in solu. ad tertium. * Non tamen omitto quod vir doctissimus Villadieg. male se habet in eo quod affirmet. l. hi qui sanctam. C. de apost. quæ prorsus denegat admissionem apostatarum esse correctam seu non habere vigorem eo quod lata sit ab Imperatore super materia merè spirituali. Nam salua pace tanti viri, si tex. illum intelligamus ibi nullo penitus remedio pœnitentiæ, &c. quoad pœnam temporalem rectè dispositum est, & iuri canonico magis consentaneum est per d. c. super eo. At tex. ibi non negat nec negare potuit his etiam relapsis si pœniteant danda esse sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ, vt disponitur in d. c. super eo, quia quoad hoc diserneret super re spirituali. Et quâquam. Arelata. in tracta. de hæreti. nota. 44. nitatur defendere validitatem illius textus, tamen si sic tex. illum intelligamus, res est clara nec indiget Arelatani interpretatione. Quod autem textus

ille loquatur in pœna temporalis, ad quam euitandam, dicat, nõ sufficere pœnitentiā ipsius apostatæ, dixit solenniter Matth. de Afflictis in constitut. Neapolit. in rub. de apost. in princ. Vnde cessat dubitatio Villadieg. & concluditur quod hæreticis & apostatis, qui iudicio sæculari traditi sunt, etiam si ob pœnitentiā suā non excusantur à pœna mortis, tamen non sunt ei sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ deneganda. Quare audacter firmadum censeo consuetudinem (si consuetudo dici potest) huic rei contrariam, iniquam, iniustam, & ab humanitate & pia religione alienam esse, & potius corruptelam, & abusum vocandam esse. Nam si iure ciuili statutum est ratione humanitatis, quod qui uis extraneus appellare possit à sententia lata contra eum, qui ad mortem condemnatur. l. non tantum. ff. de appella. & ob hoc solum quod officium humanitatis impendit dicitur huic appellanti interesse competere, sine quo alias non potest quis pro alio appellare per tex. in. l. à sententia. ff. eod. quomodo Christianus iudex Christiano homini opem ferri negabit ad salutem non quidē corporis sed animæ? Quæ quanto præcisior sit corpore, nemo ignorat, iuxta illud Euangelij Luca. 9. & Matth. 16. Quid prodest ho-

Quæstio prima.

homini si totum mundum lucretur animæ verò detrimentum patiatur? & habetur in text. in c. Mattheus, de simonia. Opem autem ferri negatur, cum denegatur ei sacramentum Eucharistiæ. Quare is iudex incidit in peccatum non leue iuxta ea, quæ tradit sanctus Ambrosius in lib. de officijs, & habetur in cap. non satis. 86. dist. contra eos qui proximo suo existenti in extrema necessitate nõ subueniunt. Inquit enim. Si tempore afflictionis suæ à te nihil impetret, si tempore periculi quo rapitur ad mortem, plus apud te pecunia tua valeat, quàm vita morituri, non est leue peccatũ. Sic ego dicendũ putarem aduersus eos, qui perniciosam & impiam istam consuetudinem obseruant. Plus enim apud illos valet inanĩs consuetudinis obseruantia, quàm vita æterna morituri, ideoq; non leue peccatum committunt.

Concludendo igitur per rationes & iura supra deducta dicere, quòd damnatis ad mortẽ, etiam propter crimina atrocissima, non sit deneganda Eucharistia, sicut & non denegatur sacramentum confessionis.

11 Non obstant quæ pro parte contraria supra dicebam, quòd conuenit executionem sententiæ non differri, quæ necessario differenda esset illo die, in quo

condemnatus sacramentum Eucharistiæ reciperet propter indentiã. Verum enim esse fateor executionem differendam non esse, hoc enim ius commune dicitur, vt in l. cum reis. C. de pœn. l. si quis forte. ff. eod. cap. sicut. 1. quæst. 2. cum similibus. Et videtur hodie apud nos expressum per legem regni lib. 5. tit. 60. §. *E mandamos*, quòd in eodem die, aut saltem proxime sequenti fiat executio nisi in aliquot casibus de quibus per Doctores in locis supra citatis, & per Hippo. in l. 1. §. fin. ff. de quæsti. latius per eum in practica crimi. §. oportune, & per Felin. in cap. quarenti. 2. colum. de offi. deleg. Inter quos est ille casus vulgaris, singularis tamen, in l. si vindicari. C. de pœn. videlicet quãdo princeps aliquẽ condemnaret iracundia motus, aut ob vindictam, non seruato iuris ordine, vt inquit tex. similis in cap. cum apud. 1. 1. quæst. 3. tunc enim dicunt ista iura differendam esse executionẽ per. 30. dies, & secundum legem regni per. 20. Nec vnquam mihi placebit opinio cuiusdam doctõris Bononiensis, qui publicẽ legendo dixit, quòd si iudex non seruata l. si vindicari. C. de pœn. sententiam mortis exequeretur, non peccaret, per eaque dicit Cy. in l. rescripta, C. si contra ius vel vtili. pub. quem refert & sequitur Abb.

Abb. in cap. cum olim num. 23. de sent. & re iud. quia neq; ista conclusio vera videtur ex latè traditis per Felin. in cap. quæ in ecclesiis num. 66. circa fin. de constit. vbi concludit, quòd in foro animæ vbi quis vidcrit causam non subesse, non tenetur principi parere. Pro quo confidero tex. in cap. qui resistit. 11. q. 3. vbi dicitur, quòd in similibus Imperator carcerem, Deus autem gehennam minatur. Pro quo facit, quòd singulariter tradit glo. per tex. ibi, in cap. non in ferenda. 23. q. 3. & tenent Abb. & alij quos refert & sequitur Felin. in cap. de cætero num. 5. de sent. & re iud. vbi dicunt, quòd in criminalibus vbi executio irreparabilis est, si iudex executor sententiæ viderit eam iniustam superfedere debet, ne animam suā damnet, secundum Innoc. in cap. pastoralis. §. quia verò, de offic. delega. Item nec illa conclusio vera est, quia in effectu illud nō dicit Abbas. Nā licet dixerit, quòd potest quis exequi sine peccato sententiam principis mandantis aliquem suspendi sine causæ cognitione, non tamen dicit, nec dicere potuit, quòd non expectetur tempus datum à prædicta. l. si vendicari. Quando agnouerit ex verbis sententiæ vel aliunde, quòd princeps illud mandat potius ex vindicta & iracundia, quā

ex zelo iustitiæ, vt habetur in d. cap. cum apud. Cum tamen hoc non sit præsentis materiæ, in eo amplius non insistam. Sed redeūdo ad propositum dico, quòd quamquam verum sit executionem sententiæ criminalis, per quam quis ad mortem condemnatur, non esse differendam, nec admittendum esse quidquā quod illam differret secundum distinctionem tex. in l. si quis forte. ff. de pœn. nō tamē sequitur quòd ex receptione sanctissimi corporis domini nostri Iesu Christi necessario sit executio differenda: quoniam licet executio fiat, non tamen concedendum est, quòd ex hoc indecentia contingat. Item & si contingere aliquis credat, certe iam indecentiam facile vitabimus si in sequentem diē executio differatur, in quo nullum dari potest inconueniēs, vt infra dicam.

13 Et probatur ista respōsio hoc modo. Aut enim indecentiam hic cōtingere dicit aliquis propter scandalum, quod in populo nasci potest eo, quòd in eodem die is qui sacramentum Eucharistiæ accepit, ad furcam ducitur, & tunc respondeo cum tex. in c. qui scandalizauerit de regu. iur. cum dicit: vtilius enim scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquitur. Hoc enim scandalum cum pusillorum sit ex infirmitate

Quæstioprima.

firmitate vel ignorantia procedens, si reddita ratione scandalum cessauerit, res in tuto est. Si verò dureret, iam Phariseorū erit, & ideo de illo curandum non erit, Matth. 15. Si verò indecentiam consideremus ex parte condemnati, certe decentiam potius dicemus ob id quod viatico animam cibavit sic decenter, vt contritione præhabita, solatium animæ tribuerit, qui corporis afflictionem maximam iamiam sustinere sperat. Item nec indecentiam dicere possumus cum hic mortem statim subiturus omnia quæ christianum hominem decet, rectè & decenter peregerit. Si verò indecentiam consideret aliquis interuenire, eo quod non decet accepto Eucharistiæ sacramento statim cibum vulgarem admisceri huic sanctissimo cibo iuxta tex. & ibi no. in cap. si quis per ebrietatem de consec. distin. 2. & habetur in cap. ex parte de celebr. missa. • Dnde dicitur 14
tex. singularis in cap. tribus de consec. distin. 2. quod recipiens sanctissimum corpus Christi debet post receptionem ieiunius esse se per aliquod temporis spatiū. Quod quidem hi qui ducuntur ad mortem non consueverunt facere, imo statim aut in itinere cibum aliquem prægustant ad refectiōem vitium. Non ideo tamen res hæc indecens est, tum

quia per denegationem huius cibi tolletur illud inconueniens, tum quia si aliter fieri nō posset, nihilominus satisficit. d. iuribus, nam in quolibet alio ieiunio ante prandium licitum est aliquid sumere (modo cesset fraus) & hoc ne obsit ieiunanti mora prædij: tenet hoc Thom. in. 4. dist. 15. artic. 4. Item & post prandium potest quis idem facere sine eo quod meritum ieiunij perdatur, quando timet quod potus ei non cecidit sine aliquo cibi stramento, quod latè prosequitur Syluester in verbo ieiunium in. 3. q. Si igitur hoc permittitur ne saluti corporali damnum inferatur, maiori cum ratione id permittendum est, si saluti animæ hoc damnum imminet. Imminet autem his ad mortem damnatis, qui propter mortis timorem sensu deficiunt, sine quo de peccatis suis dolere non poterunt, & ad refectiōem sensus, & spiritus corporalis reparationem cibum degustant. 15
• Item & ultra omnia ista dicendum est, quod tex. in d. c. tribus non loquitur de præcepto, sed de consilio secundum Archidia. ibi. & secundum Abb. in d. cap. ex parte non obseruatur. Et potest etiam omnibus satisfacere si summo manè damnatus ad mortem confiteatur peccata sua & Eucharistiam recipiat, nam ab illa hora vsq; ad aliam in qua ad furcam

furcam ducitur, transactum erit
tempus præfixum in cap. tribus,
inquit enim, quod qui sumpsit
corpus Christi de manè, debet
disserre cibum naturalem, vsque
ad sextam. Vnde licet elapsum
nō esset tale tempus de facili tol-
letur hoc inconueniens si tem-
pus tam breue expectetur. Si au-
tem indecentiam euenire creda-
mus si in eodem die iste damna-
tus ad mortem qui sacramētum
Eucharistia recepisset, vltimum
pateretur supplicium, tunc dico
nullum esse incōueniens ad eam
indecentiam tollendam, quod
huic damnato sententia publice
tur ad vesp̄as diei in quo mori
debet, quo possit & diligentius
ac accuratius peccata præmedi-
tata confiteri, & Eucharistiam re-
cipere ante diem mortis, & disse-
ratur executio vsq; ad sequētem
diem, nam & hoc modo satisfit
legi regni in d. lib. 5. ritu. 60. §. 1.
ibi. *O mais cedo que honestamente
se possa fazer.* Et temperatur alia
opinio Hostien. in summa de im-
mun. Ecclesi. vbi dicebat quod
per tres dies differri debebat exe-
cutio, & illum sequebatur Hip-
pol. in pract. in. §. oportune, nu.
30. & Ludo. Carr. in practica, in
§. circa, fo. 272. nu. 102. Innocen.
tamen loquitur per verbum for-
te, & verius est sufficere, vt alia
sequenti die executio fiat, & hæc
16 est intentio Hostien. Quod ma-

gis huic conclusioni obstare vi-
detur illud est, quod inuictissi-
mus Rex noster qui cum chri-
stianissimus sit, omnem curam
ac diligentiam in Christianæ re-
ligionis augmentum adhibendo
tolerare videtur hanc consuetu-
dinem, quam iure & rationibus
improbauit. Serenissimus etiam
Infans Henricus Cardinalis eius
frater omni æuo memorandus,
& nulli pietate secundus, illam
etiam consuetudinem non im-
probat, nec etiā doctissimi huius
regni prælati eam reprobarunt.
Sed huic obiectioni facilis est re-
sponso, præ oculis habendo ver-
ba Innocen. PP. III. in cap. cum
iamdudum, de præben. ibi cum
multa per patientiam tolerātur,
quæ si deducta fuerint in iudiciū
exigente iustitia non debeant to-
lerari. Vnde dicit ibi glo. com-
muniter approbata, quod per ta-
lem patientiam non datur dispē-
satio, & ita dicendum est in hoc
& similibus casibus maximè si cō-
suetudo irrationabilis est, secun-
dum Domini, & Alex. in. §. legis
4. dist. & iuxta tradita per Feli. in
cap. 1. col. 2. de tregua & pace, &
hanc consuetudinem irrationa-
bilem quæ etiam apud Flandriæ
populos vigeat iam ab ipsis po-
pulis expellendam statuit pius
Imp. Carolus V. in constitu. de
capitalibus iudicijs, artic. 79. vt
refert vir doctissi. Iodoc. Da-
mhouderius

Quæstio prima.

mhoudertius in sua pract. cri. c. 150. num. 4. de confess. malefic. asserens hunc laudabilem morē hodie plerūq; Romani Imperij ciuitates aliosq; pios & deuotos magistratus obleruare, quam ipse putat probatiorem & magistratibus christianis digniorem. Cū autem in dando viatico his qui à corpore recedunt, cura & probatio sit Episcopi, vt inquit text. in c. de his. 26. q. 6. ideo ex hoc text. iunctis his quæ supra dicta sunt inferri potest prælatos & alios ecclesiarum rectores quibus negotium huiusmodi tractare conuenit, non omnino culpa carere, quandoquidem silentio rem istā tantū ponderis prætereunt, quæ eorū animos exasperare debuit, & licet eis expressē à superiore suo id mandaretur, debebant tamen renuere, iuxta formam cap. si quando, de rescrip. donec maturius superior rem ipsam pertractasset. Miseros enim prælatos appellat Accursius in Authen. de manda. princip. eos qui timent in tantum literas superioris, vt non audeant reclamare, quod facere non debent in his, scilicet quæ ad bonum publicum spectant. Dicit namq; rex. ibi. quidquid publico & vtile est ciuitatibus cogitabis, & facies & nunciabis. Vbi igitur illis si propter obsequium alicui præstandum contrarium tollerant eius quod sibi

ipsis sua conscientia dictat. Nam sicut is qui excutit manus suas ab omni munere beatus est, & in excelsis habitabit, vt habetur per Isaiam. 33. cap. & in capit. qui recte. 11. q. 3. Munus autem in hoc etiam consistat quòd aliquid fiat propter obsequium alicui præstandum, & humanam gratiam requirendam, vt dicit text. in cap. sunt nonnulli. 1. q. 1. ita per contrarium infelix erit, & in excelsis non habitabit is qui ob humanā gratiam consequendam aliquid non faciendum fecerit.

Vt omnia igitur in tuto sint, huius essem opinionis quòd ardua res hæc quamuis iure & rationibus supra adductis clarissima sit, tamen in proximo futuro concilio Synodali seu Prouinciali proponatur, ibiq; per viros & religionē, & literarum scientia præstantissimos statuatur, & declaratur, vt pusillorum scandalum cesset, his damnatis ad mortem viaticum præstandum esse, ne possim amplius res hæc in dubium vertatur.

Oportune conuenit nunc dubitare, si sanctissimum corpus Domini suscipiat is qui ad mortem cōdemnatus est, an per eius receptionem liberetur à pœna mortis. Ratio autem dubitationis nō minima oritur ex eo quod à plerisque affirmatur, quòd contrarius fugiens ad sanctissimum Christi

cor-

17 corpus quod per viam ducitur à sacerdote, gaudet ea immunitate, qua confugiens ad Ecclesiam gauderet. Sed quoniam ab ista quæstione illa supra relata penderet, ideo de hac prius agendum videtur: & breuitati consulendo dico * non esse assentiendum his qui putarunt hunc cōfugientem ad sacramentum Eucharistiae non gaudere immunitate: nec prorsus pro eis quidquam facit tex. in c. fi. de institutio. allegatus ab Imol. in Clem. 1. num. 103. de pœnit. qui habet, non posse quemquam qui ius habet conferendi dignitatem seipsum eligere, quasi velint, quod à Deus Opti. Max. Ecclesijs, & locis pijs priuilegium immunitatis dando sibi ipsi dare non videatur: quod loī gē. abest à veritate. Si enim Deus omnipotens priuilegium hoc tribuit per summos Pontifices locis omnibus in quibus corpus eius sanctissimum veneratione, & multo magis sibi ipsi, & eius corpori sacratissimo illud concedere non videbitur. Nec argumentum de tex. in d. c. fin. procedit in hoc casu, propter disparitatem rationis prouenientem à disparitate personarum. Nam in cap. fin. qui ius habet conferendi dignitatem, nō à seipso ius illud habet, sed ab alio superiori datum, vel à lege, vel à canone, merito is qui potestatem dedit ali-

cui conferendi dignitates, sibi ipsi collator dare non videtur seipsum eligendi, ne præstetur occasio delinquendi, vt scilicet is amore sui captus decipiat, putans se ad eam dignitatem vel beneficium digniorem ceteris: at cum ista ratio prorsus cesserit in summo ac omnipotenti Deo: igitur, &c. Cessant ea omnia quę in simili congescit Ias. in l. cum filio, num. 17. cum sequen. ff. de leg. 1. ad id quod vulgo dicitur quod differentia debet esse inter dantem & accipientem, vt inter baptizatum & baptizantem, vnde non potest quis seipsum baptizare cap. debitum de baptism. & inter patronum præsentatē & præsentatum. cap. per vestras de iure patro. & similia. Cessant enim omnia quia dans, præsentans, & baptizans nō à seipso sed ab alio, puta à lege vel ab homine potestatem habent dandi, præsentandi, baptizandi. Nimirum igitur si longa sit differentia inter hunc donatorem, & Deum Opti. Max. datorem, & creatorem omnium rerum.

Quare Hostiensis in summa de immunitate. Ecclē. dixit tutius & deuotius esse dicere, quod cōfugiens ad corpus Christi gaudet immunitate, eā ratione quia corpus Christi longē dignius est quam Ecclesia materia. lis idem tenet Ant. Gōm. de de-

Quæstio prima.

lictis, in c. 10. & speculum princi.
in ru. 2. de propositione grauami
nunt. §. sed quia, nu. 29. Itē quia
si Ecclesia vt notum est priuile-
gium hoc habet propter Chri-
stum, fortiori ratione & corpus
ipsum Christi hoc priuilegio gau-
dere debet. Item & alia euidenti
ratione, nam si statua domini tē-
poralis iure communi gaudent
hoc priuilegio, institu. de his qui
sunt suiuel alieni iuris. §. hoc tem-
pore, & facit. l. præsent. C. qui ad
Eccle. confu. ergo multo magis
debet hoc priuilegium habere
verum corpus Christi, arg. de hæ-
re. c. vergentis, cum habet grā-
uius esse crimen æternam magē-
statem lædere quā temporalem:
& hanc opinionem multis ratio-
nibus sequuntur Abb. & alij in c.
sanē, de celebr. Missa. tenet etiam
Archid. in cap. quæsitum. 13. q.
2. & in c. ad eius. 5. dist. ybi se re-
mittit ad notata in d. c. quæsitū,
tenuit etiam Io. Faber. in. l. 1. C.
de his qui ad Eccles. confug. & se-
cundū Marian. Socin. in tract. de
citatio. arg. 17. col. pc. ista opinio
est magis æqua, catholica, & lau-
danda, & late eam tenet Remig.
in tract. de immun. Eccle. fo. 82,
versic. secunda opinio est, vbi re-
fert Henric Boick dicentem in
d. cap. sanē. quod si qui sunt ma-
gistri qui opinionem contra-
riam teneant non vult stare eo-
rum, interpretationi. Nec obi-

stat secundum eum illud vulga-
re, quod priuilegium non debet
extendi. c. sanē, de priuile. quia se-
cus est in casu isto in quo priuile-
gium non datur Ecclesiæ pro-
pter ipsam, sed propter Deum
ipsum & in honorem ipsius Dei.
Cum igitur maior debeatur ho-
nor creatori quā creaturæ, igitur,
&c. Hanc etiam opinionem
tenet Bartol. Socin. in. l. pleriq;
nu. 65. de in ius voc. responden-
do ad aliud argumentum quod
pro parte contraria fieri solet, vi-
delicet quod corpus Christi est
cibus animæ. c. non iste panis. de
consecra. dist. 1. ideo animas tan-
tum debet liberare: Ecclesia ve-
rò tendit ad res corporales de-
fendendas. capit. si quis obiece-
rit. 1. quæst. 3. & ideo non mi-
rum si liberat etiam corpus, &
ad se fugientes defendat, dict.
l. præsent. cum alijs, quia vt il-
le ait, licet tibus animæ sit, cum
tamen verè corpus Christi sit,
ideo in saluatione corporum cor-
porali præferendum est Eccle-
siæ. capit. Iulianus. 11. quæst. 3.
Hanc etiam opinionem dicit
communem Ludouicus Gomes
in. §. pœnales, num. 50. de actio-
nib. quem refert Coua. Ruui. lib.
1. resolutio. c. 20. num. 6. licet ille
eam opinionem putet dubiam
hac sola ratione quod nullibi
legitur datam fuisse hanc im-
munitatem nisi Ecclesijs. Cum
itaq;

itaq; hæc sit communis opinio, vera, iusta & sancta, videtur quod idem est dicendum in proposita quæstione quando condemnatus ad mortem sanctissimum corpus Christi recepit vt sit immu-
 19 nitate gaudeat, qua gauderet si ad idem sanctissimū Christi corpus confugeret. Sed audacter firmandum est, cum non liberari propter huius sanctissimi corporis susceptionem: ista fuit opinio glo. in d. c. quæsitum, quam sequuntur doctores in d. c. sane, post Hosli. in dicta summa, & per glo. prag. sanctio. de interd. in disse. no. ponend. fo. 186. & in tit. quomodo diuina officia sint celebranda, ver. inclinent fol. 161. & per Iacobum de Bellouiso in sua præti. ritu. de fuga reor. Imol. in Clement. 1. de pœnit. nume. 9. & sequitur Remig. vbi supra fol. 81. Nec est par ratio in eo qui sanctissimum corpus Christi, accipit, & in eo qui ad illud confugit, secundum Abb. in d. c. sane, quia sumens corpus Domini captius illud recipit, non ideo captius dimittitur, & qui confugit cum sit liberatus & liber aufugit, debet ob reuerentiam corporis Domini in libertate conservari, quæ verba declarari possunt ex resolutione huius argumenti. Nam qui cum in vinculis detinetur, & sanctissimū corpus Domini suscipit, in eo eadem par ratio

videtur, quæ in illo qui in illo qui captus ducitur per Ecclesiam aut eius cimiterium, vterq; enim captius est cum peruenit in locum, in quem si liber ad illum cōfugeret liberaretur, sed iste * talis sic captus, & per Ecclesiā ductus non liberatur, vt firmat Archid. in d. c. sicut antiquitus. 17. q. 4. cōsultuit Oldra. consilio. 54. sequitur Hippol. in pract. cri. §. vlt. rursus, nu. 4. idem Soci. in. l. pleriq; num. 67. de in ius voc. & ita iudicatum fuit in senatu, me Iudice, & tenet latè Remig. de immun. Eccl. fall. 30. & tenet Cou. Ruui. lib. 2. resolut. c. 20. num. 13. Ergo nec liberabitur is qui cum in carceratus esset recepit corpus sanctissimum Christi. Ratio est secundum doctores, quia tunc nō priuatur iste propria libertate quandoquidem per incarcerationem loco, & tempore debito factam illam amisit. Iura autem tribuentiam immunitatem his qui ad Ecclesiam aut sanctissimum corpus Domini confugiunt, loquuntur in his qui in sua libertate existunt, & cum ad eam liberè confugiunt. Pro hac etiam opinione allegatur tex. in argumentum, cum ibi nota. in. l. si quis post hanc. C. de ædific. priuat. inquit enim, quod licet prohibeatur de ciuitate ad rura transferre marmora quæ ciuitatē ornāt, tamē de vna

Quæstio secunda.

possessione ad aliam translatio fieri potest licet per muros ciuitatis aut mediam ciuitatem transférantur, quem text. ad hoc citat Archid. in d. capit. sicut, 17. quæst. 4. Palat. in Rubri. de donatio. §. 38. num. 4. Sunt etiam & aliæ rationes quæ hanc tuentur opinionem veram, ne recipiens corpus Domini sanctissimum, non ob id liberetur à pœna mortis. Neque erit hoc loco omitendum illud quod Hostien. dixit in summa, de immunita. ecclesi. colum. 3. versic. cum ecclesia, quod licet non liberetur, tamen per tres aut quatuor dies debet immunitate gaudere & sententiæ executio differri. Ego tamen nimis dubitarem de hoc, quoniam sufficeret ob reuerentiam sanctissimi sacramenti vsq; in sequentem diem differre executionem, vt sentit Hippol. in pract. crim. in. §. opportunè nu. 30. & hoc etiam dummodo indecentiam contingere arbitremur si eodem die quo recipitur corpus Domini is qui recepit supplicium pariat, vt supra dictum fuit, aliàs sufficit quod differatur executio in sequentem diem, vt dixi, imò sufficit vsq; ad meridiem illius diei differre si summo mane præstetur hoc sacramentum condemnatis eodem die mortu- ris, vt supra dictum fuit, & ita iam semel seruatum vidi in senatu.

QVÆSTIO SECVNDA. Vtrum damnatis ad mortem sit præstanda sacra vnctio.

S V M M A.

- 1 Sacramentum vnctionis non confer-
tur nisi adultis infirmis.
- 2 Sacramentum vnctionis nō est præ-
standum condemnatis ad mortem:
& ibi ratio assignatur.

V Trum autem his damna-
tis ad mortem sit præstan-
dum sacramentum sacra vnctio-
nis disputare necesse non arbi-
tror. Sed decisuè loquēdo, illud
non esse præstandum dico, secun-
dū S. Thomā & alios theologos
in. 4. sententiarum dist. 23. q. 2. ar-
tic. 2. Dicūt enim sacram
vnctio nem præstandam non esse nisi
adultis infirmis in periculo mor-
tis constitutis, ex ipsa infirmitate
vel senectute. Vnde inferunt, q
neq; pugnaturis, neq; nauigatu-
ris, neq; interficiendis dari de-
beat, quia non imminet eis mors
ex defectu naturæ, sed euētu for-
tunæ. Et huius opinionis fuit Ar-
chiep. Florenti. in. 3. par. in tit. de
extrema vnctione. §. 6. & Tiel-
mannus de. 7. sacramētis, c. 7. Syl-
uest. in verbo vncti. q. 5. Io. Imo.
in Clem. 1. de pœnit. dicit se vi-
disse de facto dubitare, & nego-
tium hoc indecisum reliquit. Idē
Imol. in Clem. 1. de priuileg. hāc
partem tenere videtur, cū asserat
solum

solum infirmis præstandam esse
 sacra vñctionem. Quod sic etiã
 dicendum videtur ex verbis Ia-
 cobi Aposto. in epistolis cap. 2.
 Infirmitur quis in vobis, indu-
 cat presbyteros Ecclesiæ, qui
 orent super eum, vnguẽtes cum
 oleo in nomine Domini, & ora-
 tio fidei saluabit infirmum. Que
 verba referunt à Gelasio Papa in
 in cap. presbyteros. 95. dist. vbi
 Archidiacono hanc partem tenere
 videtur. Ratio est, quia prædicta
 sacra vñctio non solum fit super
 oculos, & in naribus, & auribus,
 labijs, & manibus, sed & in pedi-
 bus, vt traditur per doctores vbi
 supra, & per cano. in d. Clemen.
 1. de priuileg. & in cap. 1. de sa-
 cra vñctione. Vnde irreueren-
 ter res ageretur, si pedes quibus
 condemnatus ire debet ad pati-
 bulum, oleo sacro vngerentur.
 Nec mirum si his damnatis hoc
 sacramentum denegetur, quan-
 do quidem secundum Thomam
 vbi supra, sacramentum hoc
 non fit necessitatis, licet si omit-
 tatur ex contemptu, damnabi-
 le sit. Hanc etiam partem tenet
 Ioan. de Anania in cap. ad abo-
 lendam, num. 21. de hæreticis,
 per text. in cap. vno, de sacra vñ-
 ctione in princ. & per authorita-
 tem Archidiaconi in loco supra
 citato, qui dicit se ita respondisse
 de facto. tenent Philippus Frã.
 & Dominicus in cap. super eo,

de hæreticis lib. 6. Bald. & alij re-
 lati per Michaelẽ in reperto-
 rio hæreticæ prauitatis, verbo
 sacramentum, versica superius
 dictum est. Eleganter Nico-
 laus Ploue in tractatu de sacra-
 mentis. 5. par. cap. 1. num. 4. vbi
 latè de hoc sacramento vñctio-
 nis agit. De alia verò sacra vñ-
 ctione quæ per se sacramentum
 est, quando, scilicet Episcopus
 frontem baptizati oleo chrisma-
 tis vngit, contrarium dicendum
 est, poterit enĩ hoc confirma-
 tionis sacramentum condemnati
 ad mortem præstari, quia ces-
 sant rationes supra dictæ. Item,
 & quia iura indistinctò loquun-
 tur, cum aiunt omnibus fide-
 libus præstandum, cap. omnes fi-
 deles, dist. 3. de quo latius dicam
 infra in quæst. 3. in fin.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum sanctũ baptisma præ-
 stari debeat cõdemnato ad
 mortem. Qui cum iudæus
 aut infidelis esset petiit
 post condemnationis sen-
 tentiam baptizari.

S V M M A.

¹ Necessariò debere baptizari infide-
 lem etiam condemnatum ad mor-
 tem si petierit hoc sacramentum si-
 bi conferri multis probatur.

² Sacramentum baptismatis collit om-
 nem

nem maculam & reatum peccati originalis.

3 *Condemnatus ad mortem si postea baptizetur, non ideo euadit penam iudicatum, quod contra multos verius arbitramur, & num. 4.*

4 *Qui fraudulenter petit baptismum, cuius est penam delicti, sine dubio non liberatur.*

7 *Adulterans ante baptismum etiam postea potest accusari.*

8 *Qualiter intelligatur illud quod per baptismatis suspensionem dicitur novus homo.*

9 *Confirmationis sacramentum debet praestari condemnatis ad mortem.*

10 *Declaratur text. in cap. 2. de consecra. dist. 5.*

ET sine dubio dicendum est, posse baptizari, iuxta illud verbū Domini. In quacunque hora ingemuerit peccator, & conuersus fuerit, vitā viuet, & nō morietur. Eze. 33. c. facit tex. in c. nullus, de pœni. dist. 7. Inquit namq̃, quod latro ille in cruce pendens tunc baptizatus est, qui tunc primum Christum cōfessus est. Pro hoc est tex. in c. sanctum, de consecra. dist. 4. vbi dicitur, quod nō potest sanctum baptismum negari his, qui morte imminente perūt baptizari. Imminēbat autē mors quibusdam ex narratione historię S. Augustini, quod naufragiū ceperat instare illis qui in navi erant. Ita etiam dicendum est in

casu nostro, vt condemnatus ad mortem, etsi iam mors illi imminet, possit baptizari si sanctum baptismum petierit, nec illi denegandum esse. Ad idem est text. sing. in cap. ad limina. 30. q. 1. in quo laudatur pater quidam, qui cum vidisset filium suum in extremis vitę constitutum, illū baptizauit: assignaturq̃ ratio, quia hoc baptizandi opus, laicis fidelibus iuxta canonicam auctoritatem: si necesse fuerit, facere libere conceditur. Et subiungit hæc verba: vnde si supradictus genitor filiū suū corpore morientem aspiciens, ne animam perpetua morte pereuntē dimitteret, sacri vnda baptismatis lauit, & eum de potestate auctoris mortis & tenebrarū eriperet, & in regnū Christi iā regnaturū sine dubitatione transmitteret, bene fecisse laudatur. Facit tex. in c. quod quidam, ibi, alicui pereunti necessitate cōpulsus baptismum dederit. 1. q. 1. versic. sicut autem. Pro hac opinione facit, quia maioris virtutis est, & maiorem effectum in se continet sanctum baptismum quam pœnitentia. Illud enim tollit nō solum peccatum actuale, verum etiam originale, taliter quod si incōtinenti decederet baptizatus recta in cœlum volaret, ita quod nec purgatorium sentiunt qui in fine baptizantur, vt inquit text. in cap. nullus expectet,

expectet, de pœnit. dist. 7. tradit Abb. in c. 1. §. vna verò, nu. 3. de summa trin. Per sacramētum autem pœnitentiæ seu confelsionis remittuntur peccata, non respectu totius pœnæ, quia si quis non perficit pœnitentiā, parietur pœnam in purgatorio, in c. qualis. 25. dist. habetur in glo. c. super eo, de raptō. Si igitur his qui vltimo damnantur supplicio sacramentum pœnitentiæ non negatur, & si qui sunt, qui tale impediunt, ecclesiastica censura sunt animaduertendi, iuxta tex. in Clemen. 1. de pœnit. ergo multo maiori ratione non negabitur his sacramentum baptismatis, quod quidem illud potentius operatur ad salutem animæ. Et facit quod dixi supra in quæst. 1. nu. 3. in fin. Nam sicut ibi dixi sacramentum Eucharistiæ, licet non sit omnino necessitatis ad salutem, ita vt sine eo nō possit quis salutem consequi in multis casibus, licet vtilissimum sit propter multiplicē effectum, qui ex eius receptione oritur, & tamen vt conclusum fuit, his non est denegandum, ne id quod proximo profuturum est euitemus, ira & maiori cum ratione, id dicendum videtur in sacramento baptismatis, quod adeo necessarium est ad salutem, vt nullus sit qui eam habere possit sine ipso baptismo, iuxta illud verbum Domi

ni apud Ioannem cap. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, nō potest introire in regnum Dei. Habetur in cap. filius Dei, & in cap. firmissimè, & in c. non potest, de consecrati. dist. 4. Est itaq; cōcludendum, quod iudæus, aut quiuis alius, qui christianus non sit, si condemnatur ad mortem, & sanctum baptismum petierit, non sit illi denegandum.

3 Sed maxime ad propositum pertinet illud tractare, de quo nuper dubitatum fuit: vtrū is postquam condemnatus est, & baptizatur, liberetur à pœna mortis per susceptionem sancti baptismatis. In quo dubio nimis audacter responderet Tho. Ferra. in suis cautelis, cau. 24. vbi inquit, quod iudæus qui homicidium commisit aut furtum, si mortem euadere vult, efficiatur christianus. Tanta enim est vis sacramenti baptismatis, vt non solum per illud tollatur omnis macula quoad forum animæ, sed & omnis pœna temporalis. Pro qua opinione videtur tex. iuncta glo. in cap. sine pœnitentia, de consec. dist. 4. Inquit enim tex. quod gratia Dei in baptismo non requirit gemitum neq; planctum, vel opus aliquod, sed solum fidem, & omnia gratis condonat. Et per illum tex. clarè hoc firmat glo. in c. quod autem, in glo. fin. 32. q. 1.

Questio tertia.

ubi ait quòd non possit vxor ac-
cusari à viro de adulterio com-
misso ante baptisma. Pro hac etiā
sententia solet alegari glo. 50. di-
stin. in cap. si quis viduam, dicēs
quòd si aliquis homicidium fa-
cto aut consilio, aut praecepto
perpetrauerit antequam christia-
nus esset, & postea baptizetur,
clericus esse poterit. Nam si ho-
minem occiderit peccando, tol-
litur per baptismum postea sus-
ceptum irregularitas ex eo facto
nata. Quam glo. ad praedictam
cōclusionem allegauit inter alia
Felin. in cap. de his, num. 7. de ac-
cusari. Et hanc conclusionem di-
cit Tho. in dict. cautela tenuisse
Calder. Anto. de Butr. Imiol. Fel.
in cap. de his, de accusa. cum qui-
bus dicit trāsire Io. de Ana. Hāc
etiam dicit tenere Archidia. in
summa. 50. dist. alias est in sum-
ma. 49. dist. Hanc etiam opinio-
nem ipse dicit tenere S. Tho. in.
3. quæst. 68. art. 5. & quæst. 69. ar-
ticul. 2. & plures Theologi in. 4.
dist. 4. Inquit enim, quòd licet
aliqui eorum loqui videantur in
pœna satisfactoria culpæ, puta in
ieiunio, disciplinis, & similibus
pœnis, tamē S. Thom. in. 4. dist.
4. quæst. 2. art. 1. loquitur in pœ-
na imponenda ab homine, dicēs
quòd principes in tali casu piē fa-
ciūt indulgere pœnas. Hanc opi-
nionē dicit etiam tenere Archi.
Floren. in. 3. part. suæ summæ in

Rub. de baptismo, & tradit præ-
dictus Tho. Fer. ita Paduæ fuisse
obtentū in quodam iudæo, mul-
tis doctōrib. pro eo consulenti-
bus, inter quos fuit Car. Ruin. Fa-
cit etiam quòd tradit S. Tho. in.
3. par. summæ, quæst. 68. artic. 5.
Inquit enim, quòd peccatoribus
baptizatis iniungendū est, quod
satisfaciant proximis, sicut &
quod desistant à peccatis. Non
autem est eis iniungendū, quod
pro peccatis præteritis aliquam
pœnam patiantur. Et facit etiam
pro hac opinione, quia per bap-
tisma efficitur baptizatus nouus
homo. c. 1. dist. 26. taliter quòd
quidquid ab illo dictum, factum
aut cogitatum sit, aboletur per
baptisma, cap. 2. de consecr. dist.
4. Ille igitur, qui cū olim paganus
esset, crimen commiserit, & po-
stea baptizetur, si nunc accuse-
tur, non quidem ille ipse crimi-
nosus castigari videtur, sed alius
nouus homo, quod fieri non po-
test, arg. l. sancimus. C. de pœnis.

4 Sed parcat Thom. Ferratius,
parcant & alij, si qui sunt qui opi-
nionem prædictam tenent, quia
nec iure eam esse verā arbitror,
nec communis doctōrum opi-
nio (quam in iudicando & con-
sulendo sequi tenemur) eam te-
net, imò totū oppositum. Non
enim sanctum baptisma liberat
criminosum à pœna temporali
delicti commissi, antequā Chri-
stianus

stianus esset, quia inferretur præiudicium Reipublicæ, vel privatæ personæ, cui iam ex delicto commissio ius quæsitum esset, ut inquit Innoc. in cap. gaudemus, de diuortijs, post glo. ibi, licet enim multos effectus baptismi operetur, iuxta nota. in cap. maiores, de baptismo, & per Syluestro in verbo baptismi, in. 6. in prin. illi omnes concernunt animam baptizati, ad tollendâ omnem maculam & pœnam peccati, non verò temporalem pœnâ, prout affirmant doctores post glo. in d. cap. gaudemus concludentes, posse puniri eum nouiter baptizatum de crimine ante commissio. Simile est quod habetur in cap. iudæi, in. 2. §. si. de iudeis; in glo. pœn. & cap. iudæi, de consecra. dist. 4. quod iudæus qui efficitur Christianus, tenetur ad restitutionem vsurarum, quas ante baptismum extorsit. Ergo idem videtur dicendû in furto, & alijs illicitè acquisitis. Et hoc fundamento eum alijs, quæ referre nō curo, vtitur eximius doctor Philip. Deci. in consil. 130. qui pulchrè istam opinionem sustinet; dicendo eam esse communem, quia eam tenuerunt Innoc. Anthon. de But. Abbas & alij in d. cap. gaudemus, & in cap. de his, de accusat. Est tamen aduertendum, quod idem Dec. absque vlla dubitatione opinionem veram arbitrat

bitur in his casibus, in quibus constaret, hunc nouiter baptizatum in fraudem pœnæ sanctum baptismum suscepisse. Et ponit inter alia hæc duo exempla, quorum alterum est, si non multo tempore post delictum commissum baptizatus fuit. Nam ex hoc præsumptio fraudis insurgit, arguatur. in. l. si ventri. §. eorum. ff. de privileg. credi. & faciunt not. in. l. post. contractum. ff. de donatio. Alterum est, si fuit baptizatus ex abrupto non seruato termino. 40. dierum, qui constitui solet iudæis volentibus se baptizare, iuxta cap. ne quod absit; de consecra. dist. 4. & olim erat constitutus terminus octo mensium, ut habetur in cap. iudæi, de consecra. ea. dist. notat Abb. in cap. debitum, de baptismo. Dixit autem ad hoc aduertendû eo, quod ex his à fortiori arguendum putato ad casum nostrum. Nam si fraus præsumitur ante accusationem, & per consequens susceptio baptismatis criminoso patrocinari non potest ad tollendam pœnâ temporalem, cur non multo maiori ratione non patrocinabitur ei, qui post accusationem, imò & post sententiam condemnationis efficitur Christianus? Certe nemo est qui non videat, per supra dicta præsumendum esse sanctum baptismum in fraudem pœnæ susceptum, arguatur etiam

Questio tertia.

notatorum per Bart. in. l. i. ff. de pœnis.

6 Est & aliud exemplum vltra Decium, si cōtigerit casus, quòd sarracenus aut iudæus delictum aliquod intendens committere, comminatus fuerit se illud factum hac spe. vt Christianus fiat ad euadendam mortis pœnam, nam ex tali comminatione præsumitur fraus. Simile est quod tradit Alexā. in. l. si quis posthumus. 2. col. ff. de lib. & posthu. dicens ex mente Ang. & aliorum, quòd licet matrimonium celebratū in articulo mortis, sic prolem efficiat legitimam, vt excludat substitutum vocatum in casum, quo moriens legitimam sobolem non habuerit, tamen si is comminatus sit sæpe substituto, quod eum erat exclusurus, tunc illud matrimonium in fraudem præsumitur celebratum, & ideo non operabitur exclusionē substituti, arg. cap. 2. de renuntiatio. lib. 6. Sic etiam que dubio fraus intelligeretur eo casu, quo is qui nondum Christianus factus delictum perpetraret, prius facta cōminatione de baptisinate suscipiendo. Ego autem non solum in his casibus, verum etiam & in alijs in quibus nulla fraus criminosa interueniret, constanter teneo, quod baptizatus nō euadet pœnam delicti, & hæc videtur esse communis opinio fundata

bonis rationibus. Et ex his dicendum est, quod licet prima opinio æquior videatur domino Abb. in cap. de his. nu. 5. de accusat. tamen in prædictis casibus, nullo modo eam tenendam esse puto, quandoquidē idem Abb. ait, dummodo baptisina recipiatur sine simulatione, alias enim quilibet iudæus de facili post cōdemnationem diceret se velle effici christianum, vt pœnam euitaret, vt inquit Abb. in. d. c. gaudemus. Nec obstant superius allegata in contrariū per Tho. Ferrā. Nam glo. in. d. cap. sine pœnitentia, loquitur in pœna satisfactoria, quoad forum animæ: quæ quidem omnino aboletur per baptisina, vt ex iuribus sup. dictis constat: & ita loquitur S. Tho. in. 3. quæst. 60. art. 5. Et cum dicit in famiā deleri per baptisina, nō mirū, quia infamia peccati sequela est peccati: & ideo cū tollatur peccatu, debet & sequela peccati tolli: & ita declarant omnes in. d. c. gaudemus, post Archid. ibi. Nec obstat glo. in. d. c. quod autem 32. quæst. 1. quia loquitur in adulterio ante baptisina commissio. 7 Nam licet videatur dicere, quòd non possit maritus vxorem accusare de adulterio ante baptisina commissio, tamen veritas est secundum eosdem post glo. in. d. cap. gaudemus, quòd tam accusatio, quam exceptio marito com-

petit

perit de tali adulterio ante commissio, vt sentit Præposi. Alexan. post alios in d. cap. gaudemus. Nec quidquam obstat alia glo. d. cap. si quis viduam, quæ loquitur in irregularitate ob homicidium, vel quodlibet aliud delictum, quia vt dictum est, sicut peccatum aboletur per baptismum ita & irregularitas cuius peccatum illud causa fuit. Sat sit quod glo. prædictæ nihil obstant. Quod si obessent tenendæ non essent, eo quod communis doctorum opinio in contrarium videtur esse, vt firmat Deci. vbi supra, & Io. de Ana. in cap. de his num. 6. de accusatio. Et ista est intentio Felin. ibi. nu. 7. Nec fuit contrariæ opinionis Archi. in summa. 49. dist. vt malè putat Tho. Ferr. quia Archidi. retulit se ad not. per eum in d. cap. quod autem, vbi hanc opinionem tenere videtur. Nec dicta per S. Thomam huic opinionem communi repugnant, quandoquidem ille ait, pie facere principes si pœnas his nunc baptizatis indulgent de delictis ante baptismum commissis: quia non negat ille contrarium fieri posse iustitia exigente. Et malè refertur Archiep. Florent. in. 3. parte suæ summæ in tit. de baptismo, per Tho. Ferr. qui firmat eum tenuisse contra istam opinionem, quoniam, vt intuenti constabit, ille etiam est huius

communis opinionis. Inquit enim, quod licet per baptismum remittatur tã culpa mortalis, quã originalis & venialis, & remittatur pœna æterna & temporalis omnis debita in iudicio Dei. d. cap. sine pœnitentia, non tamen remittitur debita in iudicio hominum, quia non tollit mortis pœnam pro maleficio commissio. 8 lo. Hæc sunt verba Archiepiscopi. Nec obstat argumentum illud, quod nouus homo iam dicitur, cum ex pagano christianus efficitur, quia illud respectiue dicitur ad peccata: nam cum generaliter qui peccatum facit seruus sit peccati, iuxta illud Ioan. cap. 8. non ideo si exit à peccato alius homo efficitur, sed idem est liberatus à peccato, taliter quod illa eadem est anima huius olim peccatoris nunc in gratiam redeuntis. Itaque illud dicitur quoad forum animæ non quoad pœnam temporalem. Nam sic videmus, quod seruus committens delictum, licet ab illa seruitute liberetur per manumissionem & nouus homo intelligatur, vt dicit. l. qui res. §. aream, de solutio. l. si seruus legatus. ff. de adim. legatis, puniri tamen debet de tali delicto commissio, iuxta. l. licet seruitutis. C. an seruus ex suo facto, & in. §. omnis. Insti. de noxal. Nec obstant dicta sancti Thomæ in. 3. quæst. 69. artic. 2. ad quæ malè aduertit Thom.

Questio tertia.

Tho. Ferr. quia ibi expresse opinionem istam tenet. Nam dicit; quod licet homicida per baptismum liberetur à reatu poenae quoad Deū, remanet tamen obligatus adhuc quoad homines; quos iustum est ædificari de poena sicut sunt scandalizati de culpa, pie tamen talibus posset princeps poenam indulgere.

- 9 Sacramentum autem confirmationis, quod & chrisma dicitur (& ab Episcopo solo confertur, cap. nouissimè, cap. presbiteri, de consecratio. dist. 5.) nulli dubium quin & his damnatis dari possit, illud enim confertur omnibus baptizatis, cap. omnes fideles, de consecrat. dist. 5. facit text. singl. in cap. 2. ead. dist. item quia per tale sacramentum præstatur ab Spiritu sancto augmentum ad gratiam, ut dicitur in tex. in cap. 2. ead. dist. de consecrati. Sed ne impediatur via proximis adipiscend. hoc bonum videtur, quod sacramentū istud his negari non debet, iuxta not. supra in. 1. q. nu. 4. & quod infirmi aut morientes possint & debeant confirmari tenet Archiep. Floren. in sua summa cap. de confirmatione. §. 5. facit text. in cap. ut ieiuni, de consecrat. dist. 5. ubi inquit tex. quod christianus esse non videtur nisi in confirmatione Episcopali fuerit chrismatus, & licet ille textus intelligatur per Archiepiscopū

Floren. in titulo de confirmatione. §. 1. dummodo christianus ille ponerit & neglexerit chrismari, quia secundum theologos, sacramentum hoc nō est omnino nec semper necessitatis ad salutem, ut latè per Cou. Ruui. lib. 1. resolut. c. 10. nu. 5. post Thom. in. 3. par. quest. 72. art. 8. & quest. 65. artic. ultimo, & in. 4. dist. 7. q. 1. artic. 1. nisi eo casu quo christianus illud recipi negligat, tamen sat est ut argumentum procedat, quod constitutus in periculo vitæ, ut quia mors iam iam imminet, tenetur confirmationis sacramentum petere. Et exemplum posuit Archiepiscopus in eo qui bellum mortale intrare parat, & non confirmatur. Vnde videtur quod is qui damnatus est ad mortem, cum iam iam illa imminet, si istud sacramentum petat, illi negare non debeat.

- 10 Nimis tamen ob stare videtur text. in cap. 2. de consecra. dist. 5. qui text. postquam dixerat quod Spiritus sanctus in baptismo plenitudinem tribuit ad innocentiam, & in confirmatione augmentum ad gratiam præstat, subiungit talia verba: Et quia in hoc mundo tota arate victuris inter inuisibiles hoste & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam: In baptismo abluimur, post baptismū roboramur.

roboramur. Et quamuis continuo transitis sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamē necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace baptismi, vel sæculi recipiēdos. Confirmatio instruit & armat ad agones mundi huius & prælia referuādos. Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia immaculati peruenerint ad mortem confirmantur morte: quia iam non possunt pecare post mortem. Hic est igitur tex. qui clare dicere videtur, q̄ sacramentum istud confirmatio nis, non detur nisi victuris: non autem ijs qui statim de hoc sæculo recessuri sunt: quia sacramentum hoc institutum fuit ad agones & prælia huius mundi: quæ ratio non militat in his damnatis ad mortem, qui statim è vita sunt recessuri. Reperio quòd idē Archiep. Florent. in. s. 5. sentiens hanc difficultatem, quando dixit illud sacramentum præstandum infirmis & morientibus, respondet ad illum tex. tacitè illum non allegans, quòd licet illud detur contra hostes mundi, tamen in morte ipsa iam iam imminenti, imminet etiam pugna inuisibilis contra hostem. Et ideo quamuis contra talem pugna non sit principaliter instituta confirmatio, expedit nihilominus, vt morientes adnumerentur militiæ Chri-

sti, & inde magis nobilirentur ex tali signo. Fit enim tale sacramentum per signum crucis. Aliter etiā respondet sanctus Thomas in. 3. quæst. 72. artic. 8. fatendo, quòd sacramentum hoc non est necessarium morituris propter periculum pugne præsentis, quasi sentiens quòd cum illa in breui finiri debeat, non est tali pugna æquè necessarium sicut victuris, qui naturaliter eam esse longam expectant: & ideo non negat, quòd etiam morituris detur. Puto etiam quòd ea quoq; ratio ne expedit morituris hoc sacramentum præstari, quia licet in breui recessuri sunt, forti tamen admodum pugna asseritur per catholicos, quòd cæcodaemones armantur in illa hora contra militem christianum, vt illum auertant à via salutis, vt tradit Nauar. in cap. si quis autem, vers. fin. nu. 25. de pœni. dist. 7. Nimirum igitur si hoc confirmationis sacramentum vtilissimum sit his omnibus morituris, & ideo præstandum sit his damnatis ad mortē.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum condemnatus ad mortem possit matrimonium contrahere.

S V M M Æ.

1. *Damnatus ad mortem an possit matrimonium contrahere, multis probatur*

Quæstio quarta.

batur & latè discutitur.

- 2 Filij ante habiti legitimantur, si pater etiam constitutus in articulo mortis matrimonium contrahat. contra Bal. & alios.
- 3 Constitutus in extremis potest contrahere libertatè relinquere, & alia omnia facere, quæ sanus posset.
- 4 Resolvitur non contemnenda difficultas, quæ aduersabatur propositæ quæstioni.
- 5 In extremis positus testari non potest si articulatè loqui non valeat, ita ut vel intumescenti lingua vel alias non possit intelligi.
- 6 Matrimonium signis contractum etiam in valentibus loqui, valet; quidquid Inno. & alij antiquiores repugnant.
- 7 Damnatum ad mortem (si mortis cogitatione turbatus omnino sensu careat) non posse matrimonium contrahere certissimum est.
- 8 Damnatus ad mortem verum libere ut à pœna si meretricem ducat in uxorem, latè examinatur ad intellectum. c. inter opera, de sponsal.
- 9 Enumerantur nonnulla commoda ex multis, quæ proveniunt si meretrici ab errore & peccato publico auferratur.
- 10 Graviter errant, qui putant omnium peccatorum remissionem concedi illis qui meretrices ducunt in uxores.
- 11 Intellectus ad l. iuxta. ff. de manu miss. vindicta.

Vtrum autem matrimoniū contrahere possit is qui ad mortem condemnatus est, forsitan quia prolem ex concubina receptam legitimare vult, aut quia potius in matrimonio quàm in concubinato decedere cupit, aut ob aliam causam velit matrimonium contrahere, dicendum videtur quòd possit. Nam videmus * quod constitutus in articulo mortis matrimonium contrahere potest, & proles antea habitata legitimitur, ut notatur in cap. tanta, qui filij sint legit. contra Bald. in l. eam quam, colum. 6. in principio. C. de fideicommiss. & Ricard. Malum. qui contra tenebant earatione, quia illo tempore iam neque instrumenta dotalia, nec dotis institutio interuenire poterant, quæ quidem requiruntur ad proles legitimationem. Et quamquam communis sit opinio contra illos, secundum Ias. in l. sed & quæsitum. ff. de liber. & posthu. quia eorum rationes urgebant solum de iure civili non verò iure canonico inspecto cui standum esse in hac materia omnes norunt, tamen & ille & omnes alij fatentur, quod ad essentiam ipsius matrimonij & substantiam eiusdem bene tenet matrimonium celebratum per eum qui iam existit in articulo mortis dummodo cō sensus adsit. Vnde non mirandum si re-

si teneamus hunc iamiam moriturum, eo quòd statim ducèdos est ad patibulum, posse matrimonio contrahere facit text. & quæ notat Cinus in l. nuper. C. de natura liber. qui quâvis sub dubio relinquat casum quo aliquis sollem non haberet ex ea quam nunc in vxorem ducere vult, tamen & in isto casu matrimonium tenebit, ea potissimum ratione, quia licet mortis cogitatione humana fragilitas turbetur, vt inquit Imp. in l. hac. consultissima. C. de testamen. non tamen ob id moriturus sic, sensu penitus caret, vt in eo sensus non adsit, aliàs enim sequeretur, quòd nec alia sacramenta recipere posset, quod falsum est ex dictis superius. Cum igitur iste consensus habeat, quo solo matrimonium perficitur, iuxta nò. in cap. cum locum, cum similib. de sponfal. l. nuptias. ff. de reg. iur. Igitur & matrimonium contrahere poterit. Quam opinionem etiam tenet Abb. in cap. commissum. nu. 3. de sponfal. vbi hoc firmat. Pro hac opinione bene facit text. in l. Seya. §. cum pater. ff. de donat. causa mort. ex quo text. constat, quòd constitutus in extremis vitæ contractum celebrare potest: de quo per Ias. in l. si mihi & tibi. §. si quis seruos, post prin. ff. de leg. 1. Facit etiam quia cum fideicommissaria libertas à sola

voluntate manumittentis pendeat, iuxta l. generaliter. §. si positum, ibi: non tantum ei verba, sed & mens testatoris tribuere solet libertatem. ff. de fideicommiss. lib. ille qui in extremis vitæ positus est, libertatem relinquere potest, vt inquit text. in l. si pater. §. quædam. ff. eod. Et idem est in testatore, qui etiam si sit in crimine vitæ constitutus, poterit testamentum facere, vt est text. opt. in l. Pamphilo. §. propositum. ff. de leg. 3. Ad idem est text. in cap. fin. de successio. ab intesta. vbi agens in extremis testamentum condidit, & præsumitur eum sanæ & integræ mentis fuisse, nisi contrarium probeatur, secundum Abb. num. 9. post alios. Vnde cum sit verum, quòd iam in actibus inter viuos, quàm in vltimis voluntatibus requiruntur voluntatem & consensus disponentis, potest actus ille fieri per constitutum in extremis, poterit & matrimonium celebrari per damnatum ad mortem, licet iam in extremis videatur positus.

Difficultas tamen non parua oritur contra istam conclusionem ex his, quæ vltra Ias. in d. §. si quis seruos, adducit Guilhelm. in cap. Rainutius, in verb. in extremis positus num. 17. cum ait, quòd laborans in extremis dicitur animi consilium nò habere:

nam

Quæstio quarta.

nam tunc memoria mortis turbato animo totus languet intellectus arg. l. hac consultissima. §. at cum humana. C. qui testa. fac. possunt, & allegat Bald. in l. si. §. r. C. de bonis quæ liber. dicentem, quod quilibet in ultimo vitæ spiritu efficitur mutus. Item & ultra illum asseritur per omnes, quod isti damnati eo ipso quod ducuntur ad supplicium quasi amentes & insani efficiuntur. Et nostris temporibus fertur quendam nobilem Lusitanum apud Gallos condemnatum fuisse ad mortem, qui cum iam iter ad supplicium faceret liberatus fuit per indulgentiam Regis, & postea amicis interrogatibus de hac re respondit, se prorsus sensu & intellectu caruisse ab illa hora, qua cepit ad supplicium duci. Cum igitur iste damnatus furioso & dementi æquiparetur, ex supradictis videtur, quod matrimonium contrahere non possit, iuxta textum in cap. neque furiosus. 3. 2. quæst. 7. quia consensum non habent. Sed aduertendum est, quod ex ea resolutione Guilielmi, quam facit circa constitutionem testamenti, & eius validitatem, quando illud sit per eum, qui in extremis iam positus est, non possumus, & nos in præsentem conclusionem prædictam circa matrimonij contractum declarare. Voluit enim

Bart. quem sequitur Guilielmus num. 27. in l. iubemus, C. de testamen. quod licet verum sit, ut quis in extremis positus testari possit, non tamen poterit, si adeo iam in extremis est, ut non possit articulatè loqui, quia tunc mortuo similis est, iuxta textum in d. l. iubemus, si prius fuerat expeditæ linguæ: & ita dicit in facto semel practicasse. Nam lingua etiam tumenti propter infirmitatem, non tamen omnino perperita, potest quis facere testamentum, per tex. sing. in l. quoniam indignum. C. de testamen. ibi, quæ fortè seminecis, & balbutiens lingua profadit. Si verò lingua tantum incumescit, quod quis articulatè loqui non potest, tunc non valet testamentum, per d. l. iubemus. C. de testa. Quod ille ait verum esse, si tantum testator sit balbutiens ut quasi non intelligeretur: tunc enim non valeret, nisi esset testamentum inter liberos, quia tunc sufficit quibuscumque indicijs, iuxta l. fin. C. fami. hercisc. Hoc autem non sic simpliciter intelligendum esse puto, sed dicendum est, quod licet testamentum inter liberos validum sit, non obstante defectu solemnitatis, iuxta l. hac consultissima. §. hoc inter liberos. C. de testa. tamen non valet ex defectu voluntatis, ut ibi dicitur. Unde est quod regula. d. l. iubemus, quæ

quæ habet non posse quem testa-
ri nutu, aut signis, sed vocis ex-
pressionem, aut per solemnem scri-
pturam, vt late Ias. ibi num. 4. de-
clarat, procedit etiam inter libe-
ros, inter quos nutu testamētum
fieri non potest, vt firmat Ang.
in. l. in fraudem. §. 1. de test. mili.
per glo. ibi, quæ ait non posse mi-
litum facere testamentum, neq;
hæredis institutionem sine ver-
bis. Et fuit de mente Bal. Fulgo.
Pau. & aliorum in d. l. iubeamus,
& Bal. & Pau. in. l. & in epistola,
C. de fideicommiss. Et dicit Ale-
xan. in. l. discretis si. colum. C. qui
test. face. poss. quod non esset tu-
tum ab hac opinione discedere.
Vnde narratur euenisse Perusij
in quodam testatore patre cuius-
dam Episcopi, cui Episcopus dixit.
Si vis me hæredem instituere
stringe mihi manum, & ita fecit,
& fuit iudicatum quod tale testa-
mentum non valeret, secundum
omnes modernos in d. l. iube-
mus, quos sequitur Ias. ibi num.
4. In testamento autem ad pias
causas mirandum est, quod ma-
gis illi fauor præstetur, quando-
quidem communis habet opi-
nio, quod etiam nutu fieri possit
per glos. in c. cum tibi, de testam.
& tenent communiter omnes in
d. c. cum tibi Alex. & Ias. in. d. l.
iubeamus.

Redeundo itaq; ad propositū
ideo dixi, non posse nos veram re-

solutionem habere ex his supe-
ritus adductis quæ tangunt validi-
tatem testamenti, aut nullitatem
eius, quandoquidem in confe-
ctione testamentorum circa hæ-
redis institutionem requirunt iu-
ra verba testatoris voluntatem
suam declarantia, per d. l. iubeamus
adeo quod verum sit indicia suf-
ficere inter liberos, dummodo ver-
ba exprimatur aliqua, per quæ li-
cet non omnimodo expressa sint,
tamen possit ex his voluntas per
illa verba declarari, & ita proce-
dit. l. si. C. famil. hercil. Non vero
valer, si omnimodo verba cess-
sant, & nunc hæredis nomen sig-
nificet testator. Et sub his com-
prehendi possunt, vt existimo
multa quæ latissime conge-
runt Doctores. in dict. l. iube-
mus, & in locis supradictis. Nos
autem loquimur in contractu ma-
trimonij, ad cuius validitatem, li-
cet multi tenuerint, necessaria es-
se verba consensum exprimen-
tia, in his videlicet, qui loqui pos-
sunt, vt habetur in c. cū apud in
c. tua, despo. tamē veritas est,
& etiā in his valentibus loqui suf-
ficet consensum declarare signis,
vt ex multis rationibus conclu-
dit Abb. in dicto. capit. tua, &
voluit glos. in c. pe. eodem titulo.
Et fuit etiam opinio Hostiens.
quem sequuntur nouiores, vt
firmat Abb. in dicto capit. tua,
& eam tenet, & optime declarat

Quæstio Quarta.

Ias. in. l. si stipuler. §. si in locando. ff. de verbo. oblig. ea potissimum ratione, quia in contractibus qui solo consensu perficiuntur, ut est iste per. c. sufficiat. 27. q. 2. c. cum locum, de sponsal. Si aliquis ad interrogationem. respondeat, signis absque verbis, ut puta annuendo capite contrahitur efficax obligatio, ut in d. §. si in locando, & in. l. item quia. ff. de pactis, & habetur per doctores in. l. 1. §. si quis ita, de verbo. Vnde infert ille, quod si masculus dicit, accipio te in meam uxorem, & illa annuat capite perficitur matrimonium. Ita etiam tenet Theologi in. 4. dist. 27. & ista est communis opinio. ut asserit Aretius. conf. 13. Soci. Iunior, conf. 29. volu. 2. & S. Thom. in. 4. dist. 27. quæst. 1. artic. 2. dicit, verba requiri signis tamen verba æquipollere: & ita ex multis tenet Cou. Ruui. 2. par. de sponsa. c. 4. in prin. Et in hac materia exprimitur vnū notabile verbū per Syluest. in verb. matrimonium. in. 2. in. 7. q. Inquit enim, non ob stare text. in d. cap. tuæ cum ait verba requiri propter ecclesiam, quia ex ipso text. cum ibi no. constat. quod per verba intelliguntur generaliter signa expressiua in quibus verba tenent principatum. Cum itaque matrimonium perfici possit nutu aut quibusvis signis consensum declarantibus, iam sequitur

longam esse differentiationem inter ipsum matrimonium, & testamenti factionem ad eorum validitatem, si fiat per eum qui in extremis iam positus est. Nam in testatore illud optime considerandum, quod supra deduxi, ut valeat eius testamentum, dummodo aliquo modo nomen hæredis a testatore verbis exprimat, licet nimium difficulter illi testes presentes intelligant. At verò si matrimonium contrahatur per eum, qui sic in extremis laborat, ut iam loqui non valeat, si tamen per signa intelligat, & sensu non careat, certe valebit tale matrimonium. Vnde quamquam condemnatus ad mortem in extremis esse dicitur, & forsan mortis cogitatione sic turbatus existat, ut iam loqui la careat, nihilominus tamen matrimonium contrahere poterit. Nec obstat si hunc condemnatum eadem mortis cogitatione, & terrore nimio iam iurum & mutum existere quis putet, quia etiam tunc temporis ei non negabitur hoc Sacramentum matrimonij, quia mutis & surdis non solum hoc, sed & alia sacramenta præstabitur, si talia sint in quibus non verba sed solum consensum iura requirunt. Vnde est secundum Ioan. Andream. in cap. cum apud, quod mutus, & surdus baptizari potest licet ipse baptizare non possit.

Et

Et quoniam humana fragilitas sic terri potest mortis cogitatione detenta, ut omnino iste condemnatus sensu careat, tunc nulli dubium quin matrimoniū valere non possit ex dictis Bart. in l. nutu. ff. de leg. 3. & in l. nutu. ff. de acquir. hæredi. Inquit enim dispositionem nutu factā tunc valere in casibus à iure permissis, dummodo is, qui nutu disponit intellectu non careat. Si enim caruisset, iam certum est dispositionē inualidam esse, & ideo putarem, in hac re summe præ oculis tenendum quod dixit Bald. in d. l. hac consultissima, ut scilicet prædicta relinquatur arbitrio iudicis examinantis causam cum casus euenierit. Loquitur enim ibi de teste, qui iam in articulo mortis testimonium profert, ut recte attendatur, si iam vacillet vel non arg. no. in c. quoniam contra, de probatio. & per Bald. in l. nullum. C. de testi. ubi ait, examinatori credendum esse circa vacillationē testis. Ex quo inferitur quod in supradictis certa regula dari non potest. Nam adeo constans & animi integri esse potestis, qui ad mortem condemnatur, ut omnino sensum, intellectum, & alia sanæ mentis habeat, omnemque contractum gerere possit: alius autē sic mortis terrore turbatus, ut prorsus nihil eorum, quæ in eius præsen-

tia agantur videat, & agnoscat: & hic talis nec matrimoniū, nec quemlibet alium actum, qui solo consensu perficitur facere poterit, eo quod sensu iam caret.

8 Nec ab re erit sub paucis tractare illud, quod à multis memoratur, utrum is qui ad mortem condemnatus est, & forsan iam ad supplicium ducitur liberetur à pœna mortis si matrimonium contrahat cum meretrice. Et solet pro parte affirmatiua allegari textus in cap. inter opera, de sponsa. Ibi enim habetur, quod ducens meretricem in uxorem opus meritorium fecisse creditur, quod ad remissionem suorum peccatorum proficit. Non enim minimum charitatis est opus errantem à sui erroris seminare uocare. Facit etiam quia is qui meretricem in uxorem ducit, potius laudandus quam culpandus est, ut inquit textus in cap. non est culpandus. 32. quæst. 1. exemplo Osee Prophetæ, qui meretricem nomine Gomer in uxorem duxit, ut abetur Osee cap. 1. Item & Salmon dux de tribu Iuda uxorem duxit. Raab, quæ meretrix erat, ut dicitur Iosue. cap. 2. & 6. Et habetur in cap. integritas, 32. quæst. & causa, & Matthei cap. 11. Si igitur in hoc sit actus laudabilis, & proficiens ad remissionem peccatorum, iam sequi videtur, quod huic

Quæstio quarta.

condemnato ad mortem ob scelera & crimina ab eo commissâ parcendum sit si meretricem in vxorem ducat. Facit item quia secundum opinionem aliquorum baptisina quod condemnatus suscepit liberat eum à pœna, vt tenent multi relati per Thom. Ferrâ. in cautela. 24. quæ sequitur Marcus Antonius Blancus in pract. criminali in fine in 1. cautela. Pro hac etiam parte considerandum est, quod inter tria genera eleemosinarum hoc vnum est, errantes, scilicet, à veritatis via, corrigere, vt inquit tex. in cap. tria sunt. 45. dist. sed qui eleemosinas facit, crimina sua eleemosinis redimere dicitur, quandoquidem ipsa eleemosina peccatum extinguit, vt dicitur in cap. medicina, & in cap. sequen. & in cap. miror, de pœnit. dist. 1. merito igitur dicendum videtur, quod qui meretricem eduxit de lupanari eam in vxorem ducendo, & illam à via sui erroris deuiando, dignus sit, vt pœna ei remittatur. Quod si forsân quispiam dixerit, hoc argumentum procedere solum in foro animæ, vt infra dicam, videtur tamen illud adhuc vires habere si aduertamus ad multa bona quæ ex hoc matrimonio etiâ in foro exteriori sequuntur inspectionis iuris regulis, quæ mulierem luxuriosè viuentem improbant,

& infamem vilem ac indignâ reputant priuilegijs alijs mulieribus honestè viuentibus concessis. Mulier enim quæ meretrix est non gaudet priuilegio mulieribus concessio, vt non incarcerationetur pro debito ciuili, per text. vbi not. Bar. in Auth. vt nulli iudic. §. necessario & habetur in Authen. sed nouo iure. C. de custoreo. Bal. in l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex, latè Hippo. in pract. cri. §. antequâ. n. 66. & in l. 1. de rap. vir. nu. 19. cū seq. si tamē ista meretrix vxorata sit iam illo priuilegio gaudet, secundum Bal. vbi supra, & Pala. in rep. cap. §. 21. nu. 23. tenuit etiam Io. Milleg. in sua pract. fol. 30. nu. 11. & Hippo. vbi supra. Ias. in l. plerique. na. 35. ff. de in ius vo. & Ant. Gorn. in legibus Tauri. l. 62. Et adeo est verū secundum illos, quod meretrix vxorata incarcerationi nō potest. quod etiam si turpiter viuat, si modo nupta sit, id locū habeat. Nā sec. Ioā. And. in addit. ad Spec. in tit. de iniur. in rub. statutum, loquēs in meretrice, nō habet locum in meretrice vxorata. Vnde est, quod Mansueti. de pœn. versi. item est præcipuè considerandum, sequendo Bar. in l. si vxor. in princ. de adulterio. dicit, quod si meretrix etiâ publica fuerit vxorata, raptus illius venit criminaliter puniendus, quod alias nō esset saltem ad pœnam

nam mortis, iuxta no. per glo. & alios in l. vna, de rapt. virg. vbi late Hippol. nu. 30. Et ideo iure regio mulieris omnes, quæ accusantur eo quod concubinæ clerici aut vxorati sint, excipere solent quod nuptæ sunt, & ob id nulli alij accusatio competit nisi maritis earum, iuxta ord. lib. 5. titu. 15. §. *Emandamos*. Et ita obseruat stylus & consuetudo regni. Verum est tamen quod lata est lex Eboræ anno. 1553. in mense Maij, quæ non admittit hanc exceptionem in mulieribus, quarum mariti si plebei sunt, absentes fuerint per duos annos, per rationem optimam in dict. l. traditam. Est etiam meretrix infamis & turpis persona, saltem infamia facti, vt not. per Bald. in l. 1. ff. de his qui not. infam. & ideo si illa instituitur hæres, fratri testatoris eam hæredem instituentis competit querella inofficiosi testamenti, iuxta tradita in l. fratres. C. de inofficios. testam. & ita consuluit Ange. consi. 171. incipit. Super puncto prædicto, quæ refert & sequitur Guilliel. in cap. Raynuntius, verb. & vxorem nomine Adelasiam, in prima parte decis. 5. num. 257. Turpis autem persona dicitur, eo quod secundum Bald. in d. l. 1. infamis infamia facti turpis persona in iure reputatur, facit cap. meretrices. 32. quæst. 4. ibi, venialis turpitu-

do. Et in iure nostro infamia & perditio vitæ æquiparantur, vt voluit glo. in §. suspectus. nu. 2. verb. ob culpam, de suspect. tutor. & est tex. sing. in l. iusta. ff. de manu. vindiçt. & probatur in l. isti quidem. ff. quod met. cau. tradit las. in l. transigere. nume. 8. C. de transact. Si igitur iste ducens meretricem in vxorem eam liberat ab illa vilitate ac indignitate, & infamiæ macula, qua notabatur, quæ perditioni vitæ comparatur, non absonum erit, vt iste damnatus propter tale matrimonium liberetur à pœna mortis, arg. dict. l. iusta, sicut enim ibi seruus qui dominum liberauit à periculo infamiæ libertatem meretur, ita & hic remissionem pœnæ mereri videtur, qui hanc vilem, turpem, & infamem personam liberauit, ab illa vilitate, turpitudine, & infamia.

¹⁰ Sed his omnibus non obstantibus veritas est in contrarium, nec hunc condemnatum liberari posse ob tale matrimonium firmandum est, quoniam text. in cap. inter opera, nihil re vera facit pro superiori parte: nam text. ibi solum agit an actus ille ducendi meretricem in vxorem proficiat ad remissionem peccatorum. Et licet dicat quod sic, non ideo tamen quicquam in foro exteriori disponit, sed in foro animæ. Nec etiam dicit vt

Quæstio quarta.

aliqui malè putant, quòd proficiat hoc ad remissionem omniū peccatorū, sed verus intellectus ad illum tex. est quem dicit Abbas actum, scilicet illum proficere prout quilibet actus meritorius, respectu mensuræ bonitatis actus, non verò quoad remissionem omnium peccatorum, quod optimè declarauit doctissimus Cou. Ruui. de sponsal. c. 8. §. 11. nu. 3. Inquit enim quòd licet Cardi. & Præpos. velint, quòd huic gerenti prædictum actum concedatur remissio omniū peccatorū, non tamè est verum, sed tantam pœnam indulgeri accipienti meretricem in vxorè quā tam conuenit ei distribui ex thesauro Ecclesiæ propter illud misericordiæ opus, applicata satisfactione ab ipso summo huius thesauri dispensatore. Et ideo summa cum ratione Paris de Puteo in tract. de syndicat. §. an si iudex, circa fi. fo. 196. dixit hoc de iure non reperi, sed Hispani practiceant hunc condemnatum liberari. Et hinc colligi potest non bene aduertisse doctores, dicentes ipsum Paridem de Put. huius opinionis fuisse iste liberetur. Hæc etiam partem negatiuam tenuit Lodou. Carre. in pract. fo. 170. §. circa nu. 85. Inquit enim cū Paul. quòd iurè non probatur, & quòd Hispani contrarium practicant. Et dicit Mansuer. in sua pract. tit.

de pœn. versic. item in aliquibus partibus, quòd quauis in aliquibus partibus obseruatur opinio affirmatiua, tamen est contra. l. commissum. C. de adult. qui tex. bene facit in argumentum, eo q̄ negat matrimonium subsequens liberare mulierem à reatu adulterij antea commissi, & allegat etiā alia iura, & cum refert & sequitur Guil. Bened. in cap. Raynurius, verb. mortuo itaq; testatore in 1. nu. 269. Syl. nupt. lib. 4. fo. 120. nu. 33. Nec obstat quòd aliquot ex prædictis affirmant consuetudine Hispanorum obseruari partem illam affirmatiuam: quoniam doctus vir Anto. Gom. in tract. de delict. c. 13. nu. 37. & nu. 92. asserit, quòd licet aliqui periti iudices illi dixerint ita olim fuisse practicatum, non tamen esse verum nec tenendum quia non reperitur iure cautum, & quia tenderet in præiudicium reipublicæ, ne violenti & infames quotidie hoc facerent, & refert Petrum de Bernia qui consultus super hoc dicit, quòd talis damnatus non liberetur, & respondet ad text. in d. cap. inter opera, prout responsum est vt procedat in foro animæ. Est igitur concludendum, quòd condemnatus ad mortem, licet meretricem ducat in vxorè, & sic actum laudabilem & proficietem ad remissionem peccatorū gerat, nō tamè liberatur à pœna mortis,

mortis, tum quia iure non probatur, tum etiam quia de consuetudine non apparet. Nec obstant argumenta supra relata, quia procedunt in foro animæ: ibi enim prodest delinquenti opus pium post delictum commissum. Mitius namque agitur cum Deo quam cum homine, ut dicit glo. in l. si quis rem. §. voto. ff. de pollicita. Nec illud aliud argumentum de baptismatis susceptione quidquam obstat, quando quidem, ut infra dicetur, falsum sit dicere, quod per baptismum subsequens liberatur condemnatus à pœna mortis naturalis. Nec etiã tercio loco obstat arg. d. l. iusta. ff. de manumiss. vindi. nõ enim est par ratio in casu nostro, & in casu d. l. iusta. Nã in casu nostro, licet condemnatus ad mortem liberet meretricem à turpitudine, & infamia eam in vxorem ducendo, non ideo tamẽ ipse liberatur à pœna mortis, quia antequam fecisset hoc opus laudabili iam ob sua crimina mortẽ ex cõdemnatione subsequẽti merebatur: & ideo opus pium postea gestum non liberat eum à reatu pœnæ. Ius enim ciuile ita voluit, arg. l. qui ea mente. ff. de furt. Nam sicut ibi opus optimum puta pœnitentia non prodest criminoso, quominus nocens esse desinat, si illa venit post delictum consummatum, ut in l. p. cum similib. ff. de vi. bonor.

rapt. Sic in casu præsentis de iure ciuili, hoc opus meritorium ducendi meretricem in vxorem, non proderit ei post delictum consummatum, imò & post cõdemnationem. Seruus autem liberans dominum ab infamia ideo à seruitute liberatur propter tale opus laudabile, quia in seruitutem incurrerat non ob sua crimina, sed ex dispositione iuris: vnde libertatem naturalem, quam dispositione iuris amiserat facile est recuperare. Ius enim quod libertatem seruo ademit, eandem ei restituere potuit. l. manumissiones, cum ibi nota. ff. de iust. & iure. Vtterius considerandum est pro solutione huius arg. d. l. iusta. ff. de manumiss. vindi. quod tex. ibi non dicit seruum effici statim liberum, si dominum ab infamia liberauerit, sed ait ob id iustam esse causam manumittendi seruum. Illa tamen causa proit quælibet alia ex enumeratis in §. eadem lege, Institu. ex quibus casu manumitt. lic. exponi debet Prætori, ut ille causa cognita, iustam causam approbet, & dominus minor annis 20. libertatem seruo dare possit ut in d. §. eadem lege, & per totum titu. de manumiss. vindi. Sic in proposito nostro, cum ex rationibus supra relatis is qui meretricem ducit in vxorem, opus admodum laudabile faciat,

Quæstio Quarta.

videtur quod saltem in aliquibus casibus iuxta præstabit causam consulendi Principem, ut ille arbitretur, an condemnatus sit dignus pœnæ remissione propter tale opus, non erit abs re, quod iudex pœnam remoretur, & principem consulat, arg. text. in l. 1. §. fi. ff. de quæstio. in sua generalitate, ibi si quando nocens videbatur, ratio innocentiae constituit. Facit. l. pe. ff. de si car. cum adductis per Hipol. in d. §. fi. & per Ias. in l. furiosum num. 8. C. qui testam fac. possunt. Certe si casus occurrisset ita seruandum fore credere. Princeps enim inspecta qualitate rei, & conditionis mulieris, & temporis, & aliarum causarum occurrentium, statuit quod sibi placuerit, ut pro lege seruetur saltem in casu illo: & ex his (ut opinor) satisfaciam Bartho. de Cassane. in consuetudinibus Burgundiae in rubr. de Iustices & §. 5. fol. 56. versic. Duodecimus casus est, ubi circa decisionem huius casus, duo dicuntur quæ tanto viro summæ eruditionis digna non sunt, alterum est, quod putat hunc casum non esse sine dubio, eo quod iudex postquam semel sententiam condemnatoriæ tulit, illam reuocare non potest. l. iudex. posteaquam. ff. de re iudica. Hoc enim fateamur, iudicem facere non posse, inconsulto principe. Alterum est, quod fatetur, se casum istum nescire

decidere, quia nescit iura facientia pro parte affirmatiua, in qua partem ille inclinare videtur, constat enim ex supra dictis, quod pars negatiua verior sit, nulla enim lege, aut concludent ratione sustineri potest, ut condemnatus ad mortem, illam evitare possit propter matrimonium cum meretrice contractum.

QVÆSTIO QVINTA.

Vtrum condemnatus ad mortem, qui forsitan effracto carcere aufugit, possit ad sacros ordines promoueri.

SVMMÆ.

- 1 Ordo sacer computatur inter septem Sacramenta Ecclesie.
- 2 Ordo subdiaconatus sacer dicitur, licet olim non ita.
- 3 Argumenta proposita quæstioni repugnancia, & solum quæ potiora sunt describuntur usque ad nu. 5.
- 4 Ordinatus fraudulenter, ut pœnam euitet caracterem suscipit, & numero. 24.
- 5 Negatiua pars multis comprobatur, usque ad n. 12. & resoluitur de iure non posse condemnatum ad mortem promoueri ad sacros ordines.
- 6 Crimina depositione digna, vel quæ infamiam iuris irrogant, impediunt ordinum executionem etiam post peractam penitentiam.
- 7 Ordinandus exprimere tenetur, impedimenta omnia quæ habet.

Quæstio Quinta.

21

8 Infamis non admittitur ad ordines suscipiendos.

9 Seruus ordinari non posse manifesti iuris esse, si tamen de facto ordinantur, an dominus restitui debeant resolutiue declaratur.

10 Rationes illius prohibitionis assignantur.

11 Intellectus c. legem. 33. di.

12 Respondetur omnibus argumentis adductis contra principalem questionem, & late probatur seruum de facto ordinatum vere ordinem & characterem suscipere & n. 24.

13 Verbum deponatur est futuri temporis non importans canonem lata sententia sed ferenda.

14 Intellectus ad tex. in cap. de famulis, de serui non ordi. & ad tex. inc. Episc. 12. q. 2. & n. 15.

16 Clericus committens homicidium priuatione dignus non amittit ipso iure beneficium.

17 Verbum, careat, an importet canonem lata sententia vel ferenda.

18 Respondetur breuiter quatuor argumentis adductis, pro parte affirmatiua.

19 Quatuor enumerantur casus in quibus secundum DD. seruus ad ordines sacros promoti priuilegio clericali gaudent, quamcumque depositi fuerint & dominis traditi.

20 Eorum tamen casus aliquot à iuris regulis deuiare vltra DD. ostenditur.

21 An qui violentas manus iniecit

in seruū de facto ordinatum, & iam depositum incidat in canonem. Si quis suadente.

22 Seruus de facto ordinatus & depositus non gaudet priuilegio fori contra multos. DD. quorum argumentis satisficit & n. 23.

24 Seruus etiam fraudulenter ordinatus, ordinem & characterem suscepit, & n. 4.

25 Quis sit index competens, secularis, scilicet vel ecclesiasticus, ad cognoscendum an seruus ad condemnatus ad mortem, fraudulenter ordinatus ad sacros ordines, debeat priuilegio clericali gaudere, ut cui et pœnam sanguinis iam illi per sententiam secularis iudicis impositam, late discutitur vsq; ad finem.

Exceptio declinatoria fori ratione ordinis potest opponi etiam post sententiam condenatoriā ibidem.

26 An quis sit effectus clericus, vel non, cognitio, ad ecclesiasticum pertinet.

27 Priuilegium fori non prodest clerico, qui post delictum commissum fraudulenter ordinem suscepit, & qualiter hoc intelligendum sit declaratur.

28 Nō tamen posse clericum in sacris constitutum puniri pœna sanguinis ante degradationem realiter factā intrepide affirmatur, licet in clericis prima consurā diuersum sit.

29 Iuri communi inspecto, si de vestibus clericorum prima consura, vel

Quæstio Quinta.

de ipsa confusa, aut de validitate clericatus contentio oriatur, cognitio ad ecclesiasticum iudicem pertinet. Quid autem sit dicendum iure regio monstratur ex verbis. c. 9. compositionis facta inter clericum huius regni & Regem Ioannem, anno. 1417.

30 Iudex secularis cognoscit de exceptione obiecta contra validitatem clericatus, licet in ea exceptione tractetur de inualiditate dispensationis illegitimitatis ex stylo Curie

Nunc iam disputare breuiflime conuenit, vtrum condemnatus ad mortem, qui forsan effraeto carcere aufugit, possit ad sacros ordines promoueri, ad cuius rei veritatem ante omnia ¹considerandum * est. Quod ordo sacer, vnum est ex septē Sacramētis Ecclesię, gratiā conferens suscipiēti, iuxta illud Pauli ad Thimo. 1. c. 5. Noli negligere gratiā, quę data est tibi per prophetiam, cū impositione manuum Pręsbyteri, de quo per Thom. in. 4. d. 24. & late probat frater Alf. de Castro, contra Marti. Lutherum in libro aduersus hereses lib. 11. in verbo ordo fol. 704. Est etiam ad ²uertendum, * quod hi ordines, scilicet subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus sacri sunt. c. erubescant. 31. di. Licet olim ordo subdiaconatus non cōnumerearetur inter sacros ordines cap. nullus in Episcopatu. 60. di. Ho-

die verò & sacer dicitur c. miramur de seruis non ordinan. & d. c. erubescant; & hoc clarius exprimit text. in c. multis de ata. & qualita. Neq; erit in præsenti intentionis nostrę quidquā tractare de susceptione ordinū minorum, ne ab incepto proposito deuiare videamur longiorem de ea refaciendo mentionem.

³His sic præsuppositis aduertēdū est, quod multa sunt, quę possent pro parte affirmatiua adduci, inter quę occurrit illud vrgēs argumētum, quo vtitur S. Tho. in. 4. di. 23. vers. ad tertium, quādo arguit pro ea parte, quod nō requiratur bonitas vitę in eo, qui vult ordines suscipere. Inquit enim ille, quod per omnem gratiam datur aliquod remediū contra peccatum, sed illis, qui habent peccatum non debet aliquod remedium denegari, quod eis valere possit. Cum ergo in Sacramento ordinis (vt dictum est) gratia conferatur, bene sequitur debere & hoc Sacramentum ordinis peccatoribus conferri. Ex quo sequi videtur, quod cōdēnato ad mortem, licet bonitas vitę desit (quandoquidem ipse fur tum, rapinam, homicidium, sacrilegium, adulterium vel quodlibet aliud simile crimen commisit, propter quod meruit condemnari) possit nihilominus ad sacros ordines promoueri.

Secun.

Secundo pro hac parte facit, quia quamuis iste condemnatus ad mortem, videatur coacte ordines suscipere ad euadendam mortem, quo casu ex sacramento ordinis sic coacte suscepto non videtur impressus caracter, iuxta tex. & ibi no. in cap. maioris. §. si. de baptismo. Tamen hoc verum esset, si coactio esset vera & absoluta, vt quia per vim ordinatur, vt not. glo. in cap. vbi ista. 74. di. & præposi post Cardi. sancti Sisti in summa d. di. 1. column. At verò in coactione, quam conditionalem DD. appellant, vt quia cogitur aliquis ordinari, ad euadendum cruciatum, vel mortem si ordinatur, caracterem suscipit, vt no. in cap. vbi ista di. 74. & in cap. de Iudeis. 45. d. per Archie. Floren. in summa in. 3. part. titu. 14. de ordinibus. §. 18. Et ratio est, quia in tali coactione conditionali ad est voluntas saltem in directa cap. meritò. 15. q. 1. Cū igitur condemnatus ad mortē, ea conditionali coactione cogatur ordinem suscipere, bene videtur quod in eo impressus sit caracter ordinem suscipiendo & pos sit ordinari. Tercio facit quia in iure expresse non reperitur prohibitum, vt ad mortem condemnatus ordinari non possit. Cur ergo illud fieri posse negabimus arg. l. præcipimus cum simili. C. de appella. Quarto facit, quia per

collactionem ordinis ordinatur quis ad dispensandum sacramenta dispensari possunt, tam à bonis quàm à malis sacerdotibus cap. intra catholicam, & cap. ita fit cap. nulli cap. non est, cum alijs. 1. quæst. 1. & cap. ostenditur de consecrat. dist. 4. Ergo & iste licet malus reputetur, propter crimina commissa, per quæ meruit condemnari poterit sacerdos fieri.

His omnibus non obstantibus veritas * est in contrarium. vt scilicet non possit is ad mortem condemnatus, ad sacros ordines promoueri, quia per sententiam latam contra taliter condemnatum de aliquo graui crimine, notoriū efficitur crimen iuxta cap. fin. de cohabi. cleri. & l. emptorem. ff. de actio empt.

Sed propter crimina notoria, si grauiora sunt, impeditur quis ministrare in susceptis ordinibus, & ad superiores ordines ascendere non potest cap. quæsitum de temporibus ordi. & ibi notant omnes, ergo talis ordinari non potest, maxime cum impediant promotionem talia delicta, si publica & notoria sunt cap. ex tuarum aliàs extenore tuarum eo. tit. notatur in cap. quoniam. 48. di. & latius in cap. primū. 25. di. vbi præposi. Alexan. sequendo Ioan. Andre. optimè rem explicat, & idē est in quolibet delicto depositio
ne dig-

Quæstio quinta

ne digno, de quibus in c. at si Clerici. & c. cum non ab homine de iudi. Et quamquam Abb. in prin. illius tex. c. quæsitum dicat materiam eius fortem, & intricatam, constat tamen ex sua resolutione, & aliorum Doctorum, de quibus per Trotium in lib. 2. de perfecto clerico. cap. 29. quod illæ supradictæ conclusiones verissimæ sunt. Ex quo videtur dicendum, quod cum iste ad mortem condemnatus, notoriè sit criminofus, & delictum commiserit, quod depositione dignum erat, ad sacros ordines ascendere non possit. In hac tamen re, semper consideranda sunt verba D. Augustini, de quibus in c. Apostolus. 81. dist. qui ait verba Pauli Apostoli, cum dicit ordinandum, debere sine crimine esse non intelligi de peccato: hoc enim si Apostolus diceret, omnis homo reprobaretur, sed ideo dixit sine crimine, ut intelligamus de homicidio, adulterio, furto, fraude, sacrilegio, & cæteris huiusmodi. Crimen (inquit) graue est peccatum, accusatione & damnatione dignissimū, & ideo superiora dicta per hæc declaranda esse putare.

Secundo * facit quia quædam sunt crimina, quæ impediunt ordinum executionem, etiam post peractam pœnitentiam, & inter alia de quibus per Doct. in c. quæsitum supra allegato, & per Præ-

positi. Alex. c. de his o. 2. n. 11. post Archi. nu. 6. l. di. Est etiam omne delictum inducens infamiam ciuilem. 3. q. 7. c. 3. §. porro, & omne delictum de quo prouenit infamia, eo quod per sententiam de claratur illud commissum esse. 2. q. 3. c. Euphemiū. §. 1. Secundum Archi. in d. c. de his, & per glo. in c. nisi de renuntia. in verbo. Sed dumtaxat circa finem. In his ergo casibus non potest quis ordinari, & si ordinetur ignorante Episcopo, quia tempore ordinationis criminofus se non prodidit, deponendus est, per tex. in c. ex pœnitentibus. l. d. Et ea videtur esse ratio, quia etiam post per actam pœnitentiam, non tollitur irregularitas ex crimine causata, ut probatur in c. miror, & c. clericū. l. di. habetur in c. inquisitionis de accusat. & notat Præpositi. Alex. (post alios) nu. 5. in d. c. miror, quod ea quæ sunt ordinata ad tollendum delictum in foro pœnitentia non possunt operari, ut super delicto inducatur dispensatio quo ad tollendam pœnam irregularitatis contractæ ex delicto, ut constat ex tex. vbi notant DD. post glo. in c. præsbyter. 15. q. 5. & in c. qui vult. §. quibus cognitis de pœnitent. di. 6. vbi dicitur, quod pœnitentia gratiæ non dignitati pœnitentem restituit, de quo tradit Nauar. ibidē num. 8. facit tex. & ibi no. in cap. ventum

ventum est. 1. q. 1. Troti. lib. 2. c. 14. n. 2. Si ergo neq; pœnitentes, neq; hi etiã, qui iam per acta pœnitentia delictum antea commisserunt ordinari possunt, tum quia in infamiam inciderunt, tum quia ex eo delicto commissio irregularitas orta est, consequens est, vt condemnatus ad mortem ex tali delicto ordinari nõ possit, quandoquidem in eo, vtrumq; impedimentũ & infamiæ, & irregularitatis concurrit. Tertio confrimatur eadem sententia quia ordinandus fateri tenetur crimina, seu alia impedimenta notoria, propter quæ ille impeditur ad ordines sacros promoueri, per d. c. ex pœnitentibus, & per no. in d. c. nisi. Et docet Hosti. in summa de scrutinio in ord. facien. in. §. quid si promouendus. Sequitur Trotius in lib. de perfecto clerico c. 37. nu. 3. & si de facto ordinetur deponendus est d. cap. ex pœnitentibus, & cap. exposuisti de corpore vitiatis, ibi, & in promotione sua id tacuerit fraudulenter ab Abbatiẽ officio est non immerito amouendus. Clarum est igitur quod si cõdénatus ad mortẽ declarauerit impedimentũ notoriũ causatũ ab infamia irrogata per sententiã & irregularitẽ ex delicto incursum quod ordinari non poterit ex supradictis. Quod si hoc fraudulenter tauerit, & de facto ordinatur, de-

poni debet, nec interim habebit executionẽ ordinis, vt concluditur per DD. in d. c. nisi, & per Archi. Flor. in summa in 3. par. fol. 14. c. 16. de ordinibus in. §. 13.

Quarto adiuuatur, quia clarũ est quod infamis ab ordinibus suscipiendis repellendus est. cap. omnes, & cap. infames. 6. q. 1. c. laici, & ibi notant omnes dis. 33. cap. si. de testi. cum alijs. Graue est enim, vt vir de quo talia, & tanta nuntiantur honoretur, vt inquit tex. in cap. omnipotens de accusatio. & ea est euidentis ratio ne, scilicet ijs infamibus dignitatum portæ poteant, iuxta regulã infamibus de reg. iur. in. 6. Qui enim ad sacerdotium promouetur, dignitatẽ habere dicitur in c. deniq; 4. di. c. reperiuntur. 1. q. 1. Facit tex. in c. raris Daniel di. 81. cap. inter dilectos de excessi prælato. Et talis infamia aufert ordinato executionem ordinis, secũdum omnes post Abb. in c. licet Hely. nu. 19. de Symonia. Et aduertendum est, quod in casu suscipiendi ordines, ius canonicũ omnes infames esse dicit, quos leges ciuiles infames appellant. Et ideo quilibet condemnatus ob crimen publicũ infamis erit quãdoquidem hunc infamem appellat tex. in l. infamem. ff. de publicis iudicijs. Si igitur infamis ordinari non potest, & infamis ille dicitur, qui condemnatus est ex pu-

blico

Quæstio quinta.

publico iudicio, iam sequitur, quòd condemnatus ad mortem ex tali publico iudicio non possit ordinari. Potest & alia ratio vltra Doctores assignari. Cur infamis in sacerdotem eligi non potest, & est quia sacerdos iudex est spiritualis, Matth. 18. cohabetur in c. 1. de pœnit. d. 6. Cum vero infamis iudex temporalis esse non possit. 3. q. 7. c. infamis, tradunt DD. in regula infamibus per. l. 2. C. de digni. lib. 11. & no. in. l. cum prætor in fi. de iud. & in. l. Pædius ff. de arbi. Ergo neq; poterit esse iudex spiritualis, & quidem maiori cum ratione arg. c. inter corporalia de transla. Episcopi.

9 Quinto • facit quia seruus ordinari non potest, prout statutum fuit in Concilio Triburiensi, in capit. 29. & habetur in cap. nulli, & in c. frequens, & c. generalis, cum alijs. 54. d. Ad idem est text. in cap. 1. & cap. de seruorum de serujs nõ ordinand. Verba enim d. capituli nulli sic se habent, Nulli de seruilis conditione ad sacros ordines promoueat, nisi prius à proprijs dominis legitimam libertatem consequantur, cuius libertatis carta ante ordinationem in ambone publice legatur, & si nullus contraxerit, rite consecrabitur. Porro seruus nõ canonicè consecratus, postquàm de gradu ceciderit, eius conditio nis sit, cuius fuerat ante gradum.

Faciunt & verba tex. in cap. ex antiquis ea. di. & quamquam in hac materia longa fiat distinctio per DD. in locis supra citatis. Vera tamen & indubitata est conclusio, quod si seruus ad sacerdotiũ promotus fuit, domino suo, & Episcopo ordinatore ignorantibus calliditate, seu dolo, aut malicia serui interueniente, à sacerdotio deponetur, & domino reddetur per text. hoc clare dicentem in c. de seruorũ. 54. di. & per tex. in c. 2. de serujs non ordinan. Sic enim DD. omnes iura prædicta intelligunt, quos refert Trotius lib. 2. de perfecto clerico. c. 4. nu. 3. qui transcripsit verba Hostien. in summa de serujs non ordi. & qualiter seruus. Assignaturque 10 duæ rationes huius prohibitionis. Altera est quia indigna est seruilis vilitas, respectu tantæ dignitatis cap. admittuntur. 54. di. & dict. cap. de seruorum Altera quia debet immunis esse ab alijs, qui diuinæ aggregandus est militiæ. cap. primo. 54. dist. Si igitur seruus ordinari non potest, & domino reddi iubetur, ergo neque condemnatus ad mortem ordinari poterit: consequentia probatur, quoniam is seruus pœne efficitur statim quòd sententia condemnatoria contra eum lata est, vt probat. l. qui vltimo. ff. de pœnis in verb. statim, & in. §. seruus pœne Insti. quib.

quib. mo. ius pa. po. fol. de quo la
te dicam in q. 6. Neque obstat
text. in Auten. sed hodie nemo.
C. de dona. inter vir. quæ dicit iu
re hodierno neminem ex suppli
cio seruum effici: quia intelli
gitur secundum glo. ibi & Bart. in
d. l. qui ultimo, & in l. quidam ad
fi. de pœn. non habere locum in
his, qui ad vltimum supplicium
condemnantur, & mori debent
per sententiam: quod etiam te
nent omnes in. l. si victum. ff. de
re iudica. hoc enim casu incorre
ctus manet text. in d. l. qui vlti
mo. Confirmatur hoc quoniam
in condemnato ad mortem mili
tant illæ duæ rationes supradicte
quibus impediuntur serui ad or
dines sacros ascendere: nam in
hoc condenato datur vilitas ser
uilis quæ sacerdotali dignitate in
digna est. Itē & nō est immunis,
ab alijs, ideo militiæ diuinæ ag
gragandus non est. Quod si de
facto ordinetur, quia fraudulen
ter tacuit, impedimentum hoc
notorium, deponendus erit per
iura supra citata quæ in seruo lo
quuntur. Et quæquam aliæ etiā
rationes assignari possint ex tra
ditis per Theologos in. 4. d. 25.
cur serui ordinari non possint,
de quibus per Ioan. de Turre cre
ma. & Præposi Alex. in summa,
54. di. quæ forsan non conueniēt
condemnatis ad mortem, sāt est
quod duæ illæ supradicte in eis

locum habent. Et ideo iura lo
quentia de seruis non ordinan
dis, militabunt etiam in his ser
uis pœnæ, quoniam vt notissi
mum est, lex quæ fundatur plu
ribus rationibus, si in casu de quo
queritur remanet vna earum ra
tionum, remanebit etiam eo ca
su legis disposit. §. affinitatis insti.
de nup. notat Bar. in l. liberorum
ff. de his qui not. infantia. notat
Ias. in l. quod dictum nini. 4. de
pactis. Sūnt namque aliæ impedi
menta, vt supradictum est, qui
bus cōdemnatus ad mortem im
peditur ad sacros ordines pro
moueri.

¶ Sexto etiam pro hac parte al
legari potest text. in c. legem. 52.
di. ubi qui saculi actionibus im
plicati sunt in clerō Ecclesiæ præ
posterè suscipiendi non sunt, qui
text. intelligi debet de his qui
sunt in perpetuum astricti admi
nistrationi alicui secundū. Præp.
in cap. præterea nu. 3. §. 1. di. post
Arch. ibidem. Facit rex. cum ibi
no. in c. de obli. ad ratio. Si igit
tur hij tales rationibus publicis,
vel alicui administrationi impli
cati ordinari de iure nō possunt,
multo maiori cum ratione dicē
dum videtur, quod condemnati
ad mortem ordinari nō possint,
quandoquidem sic cōstricti sunt
& implicati rationibus redendis
vt teneantur (si deprehendantur)
vitæ rationem redere.

Neque

Quæstio Quinta.

- 12 Neque obstat * quæ lupetius adduxeram pro parte affirmatiua, quoniam his omnibus facilis est responsio, quæ colligi potest ex resolutione huius quæstionis (de qua prius querendum erit.) An seruus licet de iure ordinari non possit, si tamen de facto ordinetur, verè recipiat ordinem: & eius executionem, quousque deponatur per sententiam. Et ad uertendum est, quòd ea quæ in hac re dicemus de seruo intelligenda etiam sunt in condemnato ad mortem. Et vt breuitati cõsulam, decisiue loquar affirmando illum ordinem suscepisse, & eius executionem, deponi tamẽ debere, quia non ipso iure suspensus est cum ordinibus, sed deponendus est per sententiã. Hoc in nuit text. in c. de seruorum de seruis non ordi. in verb. deponatur,
- 13 * quod est verbum futuri tẽporis per quod cum iura loquuntur non intelliguntur proferre canonicam latã sententiã, sed ferendã vt notat glos. in verb. priuetur in l. iubemus nulli. C. de sacro. Eccle. & in l. in criminali. C. de iur. om. iudi. latẽ per Tiraq. in l. si vnquam in verbo reuertatur num. 32. C. de reuocan. don. Et facit quia si iura volunt eum, deponendum esse ab ordinibus, vt infra latius dicitur, iam constat eum ordinem suscepisse quoniam priuatio præsupponit habitum. l. manu

missiones. ff. de iusti. & iur. l. de cem. de verb. oblig. c. ad dissoluẽdum de despon. impu. cum alijs. Facit etiam quod in ferrioribus terminis notat Abb. in c. vel non est compos. num. 2. & 3. de tẽporibus ord. per tex. ibi, quòd in habilis etiam ob defectum ætatis, si de facto ordinetur, ordinem recipit, & eius executionẽ, nisi suspẽdatur. Hanc opinionẽ, vt seruus ordinatus recipiat ordinẽ tenet S. Tho. in. 4. d. 25. q. 2. vers. ad secundum in responsione, ad primum, & idẽ esse ait in obligatis alicui administrationi, vel ratiocinijs detentis si ordinantur contra cap. 1. de oblig. ad ratioci. idẽ tenet Tho. in dict. 24. vers. ad tertium in responsione ad primum quem sequitur Præposit. Alexand. & Cardi sancti Sisti in summa. 54. dict. Inquit enim. S. Thom. quòd peccator si ordinetur, licet indigne ordinem suscipiat, illum tamen recipit, & ratio est, secundum eundẽ in dict. dist. 25. quæst. 2. vers. ad secundum in responsione ad primum, quia de necessitate sacramenti non requiritur libertas, aut claritas personæ, sed de necessitate præcepti Ecclesiæ. Vnde patet quòd sacramentum ordinis recipit tam liber quàm seruus, itẽ & tam bonus quàm malus: Ecclesia tamẽ bonis rationibus mota præcipit vt hij ordinari non debeant, si ta-

si tamen ordinentur bene susci-
piunt ordinem, vt dictum est.
14. Neque * contra hoc obstabit
tex. in c. de famulis, ibi, nō solum
libertatis beneficio careant sed
etiam honoris gradū, per quæ
verba (licet nemo aduertat) di-
cendum videbatur, quod seruus
ipso iure ab ordinibus priuatus
sit non autem requiratur ad hoc
sententia, quoniam natura ver-
bi, careant, hoc importare solet,
vt statim dicam. Nam quamuis
tex. illum ita intelligamus, non
tamen quidquam obesse poterit
supradictæ conclusioni, quia tex.
ille loquitur in casu nimis diuer-
so: videlicet, in seruo, qui liber-
tate donatus, & ad ordines sacros
promotus contra prælatum vel
Ecclesiam patronam testimoniū
fert, vel eam accusat: propter
quam ingratitudinem in pristi-
nam seruitutem reuocatur, ho-
noris gradu deposito. Iura enim
tam ciuilia, quam canonica acri-
ter solent punire ingratitudi-
nem iuxta no. in l. 2. C. de liber.
& eod. lib. Adeo, quod voluit
Bald. in cap. 1. §. filij nati si de feu.
fu. contro. inter domi. & agn.
quod filij legitimati à patre pos-
sunt reduci in pristinum statum
propter ingratitudinem, quem
refert & sequitur Ias. in l. ex hoc
iure nume. 54. de iusti. & iure:
quod ampliabam olim etiam in
casu, quo princeps cum consen-

tu patris filium legitimaret facit
tex. & ibi no. in cap. Episcopus
12. q. 2. cum multis quæ breuita-
tis causa omitto. Si igitur iura sic
armantur aduersus ingratitudi-
nem, nimirum si in casu d. c. de
famulis; debeat ipso iure seruus
ordinatus honoris gradū priua-
ri, quando ingratitudinem ad-
uersus prælatum, vel Ecclesiam
dominam cōmississet. Sed re ve-
ra tex. ille non sic intelligendus
est, sed quod per sententiam ser-
uus sit deponendus, & sic con-
cordabit cum superius dictis, &
hoc ita tenere expedit vt iura iu-
ribus concordentur. Videmus
namque quod in eodē casu, quo
loquitur ille tex. videlicet in, li-
berto qui prælatum Ecclesiæ seu
ipsam Ecclesiam patronam suam
accusauit, loquitur etiam tex. in
cap. Episcopus versu. huiusmodi
autem liberto. 12. q. 2. inquires
quod in seruitutem propriæ Ec-
clesiæ reuocetur, cui nocere co-
natur: & loquitur. tex. per ver-
bum futuri temporis, per quod
si pœna imponitur intelligitur
per sententiam, non ipso iure, vt
dixi, & no. in regu. in pœnis de re
gu. iu. lib. 6. & in c. quia propter
in verb. priuetur & in c. Cum ana
in verb. priuantes de elect. notat
Abb. in cap. in quibusdam. num.
7. de pœnis, & in c. si diligenti,
n. 18. de foro comp. Pro eadē sen-
tentia facit tex. in c. clericis * ibi,

D hono-

Quaestio quinta.

honore priuetur & loco, ne cle.
vel mona. cuius argumento re-
net communis opinio vt testa-
tur Ioan. de Ana. in. c. inquisitio-
nis nu. 3. de accusatio. quod sacer-
dos qui homicidium priuatione
dignum commisit, non amittit
iplo iure beneficium, sed priuan-
dus est per sententiam, sequitur
Abb. in cap. cum nostris de con-
cess. preben. n. 22. adeo quod pos-
sit illud interim renunciare & va-
leat vt originaliter Innoc. quem
multi sequuntur relati per Ferra.
cautela. 44. & tamen vt illi textui
& communi opinioni nō repug-
net tex. in c. miror. 5. di. in verb.
priuatus, qui propter hoc ver-
bum praesentis temporis contra-
rium innuere videbatur, dicit
Ana. illum tex. in verb. priuatus
intelligi debere per sententiam,
licet alias soleat hoc verbum im-
portare canonem latae sententiae.
Igitur eodemmodo in casu iam
dicto vt iura concordentur intel-
ligi debet tex. in d. cap. de famu-
lis in verbo careant, scilicet per
sententiam, quandoquidem hoc
innuit tex. in d. c. Episcopo. 12. q. 2.

17 Nec rursus contra hunc sen-
sum obstabunt notata per glo. in
verb. potestate in c. nihil de ele-
ctione: ex quibus clarè constat,
verba hæc potestate careat, im-
portare canonem latae senten-
tiae. Et ad idem est glo. in. l. pro-
uidendum in verb. careat foro. C.

de postulam & notat Bal. in Au-
tenti. habita. nu. 3. vers. sequitur
in. tex. dignitate careant, & Abb.
in d. c. nihil. nu. 7. de quo latissi-
mi more suo tractat Tiraq. in. l.
si vnquam in verb. reuertatur ver-
sic. quinquagesimo tertio fallit:
quoniam ea omnia, vt idein Ti-
raq. resoluit post Feli. in c. ex te-
nore, num. 17. de rescript. intelli-
gi debent, nisi aliud suadeat su-
biecta materia. Videmus enim
quod ob hanc causam aliquan-
do hoc verbum, careant, non im-
portat canonem latae sententiae
sed ferendam, vt probatur in text.
secundum Hostien. in c. fi. de res-
crip. in his verbis: eorum com-
modo careant, & sunt alia multa
iura ad hoc relata per eundem Ti-
raq. Erit & alia responsio, vt om-
nia supra dicta procedant, nisi
ex aliquibus verbis in text. posi-
tis constet mentem text. fuisse,
vt talia verba non importent po-
nae illationem ipso iure, sed per
sententiam, vt etiam resoluit
Tiraquel: vbi supra in. 11. fallen-
tia, nu. 55. Si igitur subiecta ma-
teria ostendat, vt verbum careat,
positum in d. cap. de famulis in-
telligatur non ipso iure, sed per
sententiam, ea ratione ne vide-
antur iura ab alijs discordare, &
constat ex verbis text. d. cap. Epif-
copus (qui quidem loquitur in
casu c. de famulis) quod amissio
gradus clericalis nō intelligatur
ipso

ipso iure, sed per sententiã: dicendum est, quod licet alibi verbũ, careant, importet canonem latæ sententiæ, nõ tamẽ sit hoc in casu. d. cap. de famulis, sed ibi importet canonem ferendæ sententiæ per superius iam dicta.

Ex his omnibus supradictis, factis * oritur responsio ad secundum, & ad quartum argu. quod in principio huius principalis quæstionis adducebam pro parte affirmatiua. Nam sciendum est, quod si condemnatus ad mortem de facto ordinetur, ordinem tamen & eius characterem suscipit, vt supra resolutum fuit, & inferius dicetur. Et per hoc etiam satisfit quarto argu. respondendo quod bene verũ est, quod sicut vera sunt sacramenta, quæ homo in peccato existens dispensat, ita verum sacramentum ordinis recipit iste peccator: & sicut ille indigne dispensat, ita iste indigne recipit secundum Thom. in. 4. dist. 24. vers. ad tertium in responsione ad primum.

Neq; obstat primũ argu. quia etiam ex mente Tho. responderi potest, quod sacramenta illa sunt necessario præstanda peccatoribus, sine quibus ille saluus fieri non potest, vt sunt baptisma, & penitentia, & Eucharistia. At verò sacramenta alia quæ perfectionem gratiæ conferunt, requi-

runt hominem per gratiam iam confortatum. Igitur quamuis Ecclesia statuerit, vt bonitatem vitæ habeat is, qui ad ordines sacros promoueri debet, de necessitate tamen sacramenti non requiritur libertas, aut claritas personæ, vt supra dicebam in verbo. neque obstant quæ superius. Nec obstat tertium argu. quia licet in iure non sit expressum, vt condemnatus ad mortem ordinari non debeat, sunt multæ rationes, de quibus iã supradictum est, quæ omnino cogunt nos hoc affirmare. Vnde concludendum est, quod sicut ex præcepto Ecclesiæ seruus ordinari non potest, etsi ordinetur, deponi debet, & domino restitui, ita etiam dicendum est in cõdemnato ad mortem. Fatemur tamẽ, quod si vnusquisq; istorum ordinetur, ordinem suscipit, & characterem habet: & ideo necessario videtur inquirendum, vtrum iste cõdemnatus ad mortem, qui sacerdotem se dicit ostenso sacerdotij titulo, quem aduersarius impugnaverit conatur, eo quod post cõdemnationem ad sacrum ordinem promotus fuit, debeat coram iudice seculari litigare ad pronuntiandũ huic privilegio clericali nõ posse vti ad euadendã penã mortis. In qua re tanti ponderis aduertendum est, quia si vera sunt, quæ tradũt DD. in. c. 2. de

Quæstio quinta.

seruis non ordin. post Abba. cer-
te facilima est responsio, vt afir-
memus huius rei cognitionem
ad ecclesiasticum iudicem perti-
nere. Nam dicunt ipsi, plures da-
19 ti * casus, in quibus etiã seruis de
sacerdotio eiectis, & domino
suo restitutis, cõpetũt priuilegia
clericis à iure concessa. Et adhuc
hic talis seruus illis priuilegijs
vti poterit. Primus est casus cir-
ca venditionẽ eius quæ à domi-
no fieri non potest arg. c. qui stu-
det. 1. q. 1. Secundus est secundũ
Hostien. quia si dominus illum
nõ potest alere, tenebitur Episco-
pus illi prohibere, arg. text. in. c.
ad supplicationem de renũ. vbi
summus Pontifex Episcopo, cui
licentiã præstitit cedere Episco-
patui propter mortis periculũ,
Ecclesiam aliam illi contullit ad
eius congruã sustentationẽ, ne
in vituperium sacri ministerij in
rebus temporalibus defectũ pa-
tiatur. Tertius casus est, quod nõ
licebit domino seruum verbera-
re, quia in eo locum habebit dis-
positio c. si quis suadente. 17. q.
4. Itẽ & quarto dicũt DD quod
nõ iudicabitur à iudice sęculari,
sed ab Episcopo, pro hoc allegat
tex. in cap. si Imperator. 96. di. cũ
ait, Imperator nihil cõtra dispo-
sitionem celestis ordines vsur-
pet. Ex quibus videtur quod
etiam si seruus, qui semel ad or-
dinem sacrum promotus fuit, 2

de sacerdotio deponatur, gau-
det tamen clericorum præroga-
tiuis & priuilegijs, & multo ma-
iori ratione illis gaudere debet
antequã per sententiã à sacerdo-
tio deponatur: & per consequẽs
ad pronuntiandũ eum deponen-
dum esse cognoscet iudex Eccle-
20 siasticus. * Sed re vera licet nemi-
nem viderim, qui contra prædi-
ctos casus teneat, à iuris tamẽ re-
gulis eos deuiare clare ostendã:
& ided ex his nõ est summendũ
argumentum ad decisionẽ pro-
positæ quæstionis. Tex. enim d.
cap. qui studet nil ad rem atti-
net, quia licet in eo agatur de
prohibita venditione rei sacræ,
seruus tamen licet ad sacerdotiũ
promotus sit, iure tamen deposi-
tus, & domino traditus, iam pri-
uilegio clericale gaudere nõ po-
test, vt infra dicam. Nec casus se-
cundus videtur verus, quia text.
in d. cap. ad supplicationem, ni-
mis longe distat à casu nostro.
Ibi enim vt in fine tex. dicitur, li-
cet Episcopus Episcopatu cõse-
rit, Episcopus tamen remanet,
quia dicit tex. cũ posse alibi Epif-
copale officiũ exercere: q. seruo
ad sacerdotiũ promo, & nũc
deposito non contingit. Illi ta-
men duo casus videlicet tertius
& quartus veri videntur, vt in ta-
lẽ seruũ iam à sacerdotio deposi-
tũ, & domino traditũ non possit
quisquã sine * metu pœne. c.
si quis

si quis suadente, violentas manus injicere neque per iudicem sæcularem iudicabitur. Et quamquã super hoc videantur glo. variare in cap. dictum. 81. dist. in verb. sæculariter, & in cap. accedens. l. di. & in cap. nulli. 54. dist. Communis tamen opinio ea videtur esse, vt clericus etiam depositus, nec offendi possit sine metu pœne d. c. si quis luadente, nec à iudice sæculari iudicari, quia in his duobus etiam post verbalem depositionem retinet priuilegium clericale. Ita voluit glo. in c. continet de sententia excommu. quam sequitur ibi Abb. nu. 12. arguendo de tex. in cap. degradatio in fi. de pœnis, lib. 6. vbi habetur, quod per degradationem actualẽ exuitur clericus omni priuilegio: ergo ante illã non amiserat dictum priuilegium. Hac etiã opi. tenet glo. d. c. degradatio quam sequitur DD. post Philip. Franc. & Archidi. in d. c. accedens. E quãuis Pet. de Anchar. videatur dubitare in c. ad abolendam, nu. 12. de hæreti. attamen ille etiam hanc opi. tenet in d. c. contingit, nu. 6. Et Afto. de Bu. in d. c. ad abolendam. 3. colu. distinguit inter clericũ actualiter degradatum, & depositum, vt in primo casu amittatur omne priuilegium, in secũdo vero nõ nisi in tribus casibus, videlicet, in deposito propter crimen hæresis, per d. c. ad

abolendam, & propter crimen falsi, per cap. ad falsariorum de crim. falsi, & propter contumeliam Episcopo suo illatam per c. si quis sacerdotum. 11. quaest. prima Prædictam distinctionem & opi. sequitur Abb. in d. capit. ad abolendam num. 10. nullam de Anto. faciendo mentionem idẽ Abb. in cap. non potest de re iudica. & in capit. tuã de pœnis, quem sequitur Decius in capit. cum non ab homine num. 6. de iudicijs, & eam opin. sequitur etiam Archiep. Florent. in 3. parte summæ titulo. 28. cap. 4. de suspensione, & Syluest. in verb. degradatio in prin. & in §. 6. Ex hac igitur opinione tantorum patrum autoritate corroborata dicendum videtur, quod si iste seruus etiam de gradu sacerdotali deiectus retinet priuilegium fori, a fortiori, illud retinebit antequam per sententiam depositus sit: & per consequens quod ad pronuntiandum hunc seruum, vel condemnatum ad mortem non debere vti priuilegio clericali ad euadendam mortis pœnam, iam illi per sententiam illatam, sit iudex competens ecclesiasticus nõ verò sæcularis.

Sed quoniam prædictam opinionem, vt depositus ad huc etiã gaudeat priuilegio fori, veram
22 non arbitror in casu de quo agimus, scilicet in seruo a sacerdote

Quæstio Quinta.

deposito, ideo neque hoc supra proxime dictum facere arbitrator ad decidendam quæstionē propositam. Nāq; licet DD. omnes supra relati indistincte teneant, clericum depositum fori priuilegio gaudere, verius tamen videtur, vt illa opinio limitetur non habere locum in casu quo iste sacerdos depositus seruus sit. Motus enim, tam iure, quam Hostien. auctoritate in d. c. 2. de seruis non ordi. qui arbitratur iustius esse, vt hi serui eo casu quo deponuntur, & domino traduntur, non remaneant de foro Ecclesiæ, nec ab Ecclesia defendantur. quam opinionē refert, & cū ea tranſiit Albert. Tro. in tract. de perfecto clerico lib. 2. c. 4. in fi. & eam dicit verioſiorem Præpo. Alex. in c. nulli. nu. 4. & 54. di. Et licet Hostien. pro hoc ponderet text. in dict. c. 2. ibi decretum est, clarius tamen hanc probat conclusionem text. in d. c. nulli allegatus etiam ab Hostien. Inquit enim, quò seruus non canonicè consecratus postquam de gradu ceciderit, eius conditionis sit, cuius fuerat ante gradū. Si igitur ante gradum sacri ordinis adeptum, seruus sine dubio de foro seculari erat, & ideo à iudice seculari iudicari debebat, ita & eodem modo postquam de gradu ceciderit per sententiam debet à iudice seculari iudicari: quādo quidem tex.

dicat eum remanere eius conditionis, cuius fuerat antequam sacerdos esset. Ad idem est text. in c. ex antiquis ea di. 54. ibi, & exuti religioso priuilegio: facit ratio tex. in c. relatum de sententia excom. Sicut enim ibi seruus, qui in fraudem domini manus violentas in clericum iniecit, vt eundo Romam pro absolutione dominum fraudaret, subtrahendo se ipsum ab obsequio domini, pro illo tempore potest imo debet absolui ab Episcopo, si læsio non sit enormis ne fraus sua illi parrocineretur in damnum domini, ita dicendum est quòd seruus fraudulentè ad sacerdotium promotor postquam depositus est, non remaneat de foro Ecclesiæ, quia ob fraudem suam dominus damnū pateretur, cum non posset eum verberare, neq; per iudicem secularem eum coercere ad obsequiū illi præstandum. Facit text. in ca. frequens. 54. di. ibi, sequendam conditionis sit necessitatem modis omnibus.

23 Nec obſtant. secundum Hostien. iura, quæ innuere videntur, vt clericus depositus remaneat de foro Ecclesiæ, quia intelligi debent de his personis, quæ liberæ sunt, & liberæ absque fraude ordinatæ sunt, non de seruis, qui calliditate, seu fraude interueniente, ad sacerdotium promoti sunt, earatione, quia seruus cum non habeat

habeat liberum consensum, non potuit in prejudicium domini sui, votum emittere etiam expressum arg. d. c. relatum, nisi in his sine quibus salus animæ esse non potest, iuxta no. in c. si. de iudæis: tunc enim salus animæ serui præferenda est omnibus rebus. c. precipimus. 12. q. 1. notatur in cap. si. de præscriptio.

24* Nec etiam huic conclusioni Hostiensis oberit si dicatur, quod servus sic fraudulenter ordinatus characterem suscipit, & ordinem, ut supradixi secundum Tho. in. 4. di. 25. q. 2. ver. ad secundum in responsione ad primum: & ut tenent Card. sancti Sisti & Præpositi. Alex. in summa. 54. di. Sicut in simili videmus quod licet ligamus ordinari non possit. ca. 1. & per totum de biga. si tamen de facto ordinetur characterem suscipit, ut concludit Anto. de But. in c. 2. de biga. Sequendo Hosti. & tenuit Archi. in cap. lector. 32. di. Præpositi. Alex. in c. si quis vidua, num. 2. 50. di. Cum ergo servus ordinatus characterem habet, qui nunquam deberi potest, quia in delibilis est, ut probat tex. in cap. displicet. 23. quæst. 4. & tenet S. Thom. in. 4. di. 24. quæst. 1. versi. ad secundum, & di. 25. versi. ad secundum, & di. 13. quæst. 1. in respon. ad. 3. & 4. quæstiunculam, ubi tenet sacerdotem ab Ecclesia separatam posse adhuc confi-

tere, quia in eo character indelibiliter remansit, & est communis opin. secundum Phil. Franc. in c. de gradatio de pœnit. lib. 6. & tenuerunt alij, quos refert, & sequitur Eximius doctor Nauarr. in c. 1. §. labore, num. 4. de pœnit. dist. 6. Ideo videtur quod etiam post depositionem remaneat servus, vel condemnatus ad mortem qui ordines sacros suscepit, sub protectione Ecclesiæ quandoquidem character impressus in anima remansit.

Sed hæc consideratio rectè intuitenti nihil obstat, quia videmus etiam post depositionem, actualiter degradato, & omni privilegio exuto characterem remansisse, ut per Doctores in d. cap. degradatio, & per Præpositi. in capitul. accedens, numero. 5. & tamen taliter degradatus, cui semper character remanet, de foro sæculari efficitur. Non est igitur mansio characteris in causa, ut dicamus, quod propter illud debeat clericus depositus de foro Ecclesiæ manere. Ut ergo ad rem reuertar, iam ex prædictis constat non posse argumentum summi ex conclusione prædicta ad decidendam quæstionem, quam superius proposui. Quam ob rem ad alia deveniam, quæ multum adiuuant partem affirmatiuam, ut debeat iudex ecclesiasticus cognoscere, an servus

Quæstio quinta.

seu condemnatus ad mortē fraudulenter ordinatus ad sacros ordines debeat priuilegio clericali gaudere, vt euitet pœnam sanguinis iam illi per sententiam iudicis sæcularis illatam.

Et in primis aduertendum est quòd exceptio declinatoria fori, quæ proponitur ab aliquo clerico potest etiam opponi post sententiam condemnatoriam, consuluit hoc Decius consi. 141. tenuit Bartolo. Cassan. in consuet. Burgundiæ in Rubri. des iustices §. quinto vers. decimus casus est fol. 52. & notata per Feli. in cap. exceptionem, n. 28. de exceptio. Idem firmat Dida. Couarru. in lib. practicarum quæstio. cap. 33. nu. 2. etiam in casu, quo reus semper coram sæculari litigauerit vsque ad sententiam, ea ratione, quia non potuerit expressè consentire in iudicem laicum. Ergo neque tacite, præsertim in his casibus, vbi tractatur de punitione corporali. cap. si diligenti de foro compe. cap. significasti eo. tit. Sic etiam voluit Nicola. Boe. in consue. Bitur. tit. de iurisdictione. §. 2. in fi. & hoc iure vtimur, Pro quo etiam facit glo. illa singu. in Cle. 1. de sequestr. poss. quæ voluit posse semper allegari nullitatem causatam ex defectu iurisdictionis de qua per Felin. in Rubri. de foro compe. Cuius gl. arg. voluit Alex. in. l. 4. §. condem-

natum. 6. colum. quòd licet post tres sententias conformes non possit allegari exceptio nullitatis per no. in glo. Cle. 1. de re. iudica. limitetur tamen nisi nullitas causetur ex defectu iurisdictionis: de quo late Petrus Due. de regu. iuris regula. 379. Quam ob rem in casu de quo agimus poterit iste condemnatus ad mortem, qui postea ad sacros ordines promotus fuit, exceptionem fori opponere, eaq; opposita ante iudicem sæcularem, ostensoq; titulo sacrorum ordinum tenebitur iudex sæcularis cum ad ecclesiasticum remittere: nec quidquam coram eo tractabitur de validitate tituli eo quòd fraudulenter dicatur ad sacerdotium promotus fuisse. Ad quod facit lex. Regia lib. 2. tit. 1. §. & quanto he, & in. §. outro si os clérigos, quæ iubet vt sæculares iudices teneatur statim remittere ad ecclesiasticum iudicem eos, quos notoriè constat sacerdotibus esse: vel si non notoriè hoc constat, saltem probetur per inspectionem instrumenti sui tituli, vel etiam per testes, nam testibus etiam iure communi probatur ordinum susceptio. c. inter quatuor. c. tuæ de cleri. pereгри. Super quare olim orta in facto controuersia an Episcopus possit clericum alterius diocesis petere à sæculari non ostensis literis originalibus suæ consuræ, sed tan-

tantummodo testimonialibus fuit
obtentum sufficere literas testi-
moniales per notata in cap. 1. de
cleri. perig. & in cap. post. celsio-
nem de probatio. Et hæc opi-
nionem dicit magis æquam Per.
Belug. in specu. Principum Ru-
bri. 1. 1. de propositione grauami-
num. §. item dubitatur.

26. Secundo quia in hac quæstio-
ne tractatur an iste condemna-
tus ad mortem effectus sit cleri-
cus, & huius rei cognitio ad ec-
clesiasticum pertinet per tex. vul-
garem in cap. si iudex laicus in
prin. de sententia excommu. lib.
6. Itē & magis in specie facit tex.
in c. frequens. 54. dist. ubi Gela-
sius papa cui domina duorum ser-
uorum conquesta fuit de Sabino
Episcopo, qui prædictos seruos
ea ignorante ordinauerat, alte-
rum, scilicet ad sacerdotium pro-
mouendo, alterum ad primam
clericalem tonsuram, commisit
causam decidendam tribus Epif-
copis in hæc verba: Cognitio-
nem vobis nostra autoritate de-
putamus, vt omni veritate dis-
cussa, si re vera obiectam sibi ma-
culam iusta refragationis nō po-
terit ratione diluere Leontium
clericum, quem gradus præfinitus
legibus non defendit, ad se-
quendam suæ conditionis neces-
sitatē modis omnibus reddi iu-
beatis. Antiochum verò quia
per sacerdotium, &c. Et sic patet

ad iudicem ecclesiasticum perti-
nere cognitionem & pronuntia-
tionem veritate discussa, an iste
seruus vel condemnatus ad mor-
tē ad ordines sacros promotus,
sit priuilegio clericali indignus,
ob id quod fraudulenter post cō-
demnationem ad sacerdotium
promotus est, & quod iudex sæ-
cularis, viso ordinum titulo, de-
beat statim illum ad ecclesiasti-
cum iudicem remittere. Et ad
huius quæstionis resolutionem
duo sunt consideranda. Alterum
27. est, quod omniū doctorum ve-
ra & communis cōclusio habet,
nō prodesse fori priuilegium cle-
rico, qui fraudulenter post deli-
ctum commissum clericus effici-
tur, & posse per iudicem sæcula-
rem puniri. Fuit hæc opinio Ioa.
Andr. in c. 1. de oblig. ad ratio-
ci. Bar. in l. 1. de pœnis: multorū
etiam quos refert & sequitur Ste-
pha. Aufre. de potesta. leu. super
ecclesia. perso. in. 1. regula. n. 19.
Cassan. in consue. Burg. in Rubr.
des iustices. §. 5. versic. decimo
quarto, nu. 67. Ioan. Bertachi. in
tracta. de Episco. q. 49. Petr. Belu.
in speculo principum in rub. 1. 1.
de propositione grauaminum. §.
videndū in si. Cozar. in lib. pract.
quæstionum. c. 32. nu. 4. Et eadē
omnium communis opinio te-
net hoc sine dubio procedere
quo ad condemnationem cleri-
ci in eius bonis, non verò quo ad

Quæstio quinta.

pœnam corporis. Et hanc esse cõmunem testatur Couar. in loco prædicto, licet Auendanius in tracta. de manda. exequem quem ipse refert in c. 22. contrarium teneat, vigore cuiusdam constitutionis Alexand. 6. quam dicit extare inter practicas regni Castellæ. Et sine dubio opinio ista communis approbata videtur per legem Regiam, libro. 2. titulo. 1. §. *Esendo algun leigo citado, ibi, & isto quanto ao ciuel semente & mais nam.*

28 Alterum * quod considerari debet, sine quo negotium hoc recte explicari nõ potest, illud est, ut in casu, quo quis in fraudem ordinem suscepit, si tale delictum antea commiserit propter quod mortis vel membri mutilationis pœnam meruerit, non debet iudex sæcularis in eum sententiam sanguinis proferre, nisi prius clericus iste fuerit ab Episcopo rite degradatus. Licet namq; doctores omnes supra relati fateantur hunc degradatum remanere sub iurisdictione sæculari cõcludunt tamen, eum puniri non posse per sæcularem nisi prius facta degradatione, & traditione sequuta istius clerici curiæ sæculari. Et hæc fuit etiam Bartoli opinio in d. l. 1. & Ias. in l. cum quædam puella, nu. 10. de iurisd. om. iu. quam Aufre. vbi supra in. 11. fallentia dicit cõmunẽ & Couar.

in d. c. 32. nu. 4. versu. tertia conclusio. Verum tamen est quod Couar. multis rationibus sustinere conatur, degradationem non esse necessariam in clericis primæ tonsuræ. Et quoniam de his (ut supra dixi) non erit in præsentia tractandum ideo circa dicta Couarru. non erit insistendum. Si ergo in prædicta quæstione præsupponitur hunc condemnatum ad mortem suscepisse sacros ordines in fraudem sententiæ condemnatoriæ in eum latae, quo casu licet de foro sæculari remaneat puniri tamen in corpore criminaliter non potest per sæcularem iudicem, nisi prius ab Episcopo degradetur, & curiæ sæculari tradatur, bene sequitur cognitionem huius rei ad iudicem ecclesiasticum pertinere, ut apud eum prius decidatur, an ille debeat privilegio clericali gaudere, vel sit curiæ sæculari tradendus facta prius degradatione.

29 Hoc etiam * alijs rationibus tenet in similis casu Petr. Belug. in dict. Rub. de propositio. gratia minum. §. videamus, nu. 4. in fin. loquendo in clericis primæ tonsuræ. Inquit enim quod si contra clericum coniugatum obijciatur, rea sumpsisse habitum & tonsuram in fraudem, & propter hoc ei privilegium fori patrocinari non posse, talis quæstio nõ debet coram sæculari, sed ecclesiastico

tractari

tractari per text. in cap. si iudex
laicus de sententia excommun.
lib. 6. quia probatio declaratu
est quidpiam spirituale, & prop-
terea apud ecclesiasticum de illo
conuenit agere, secundum not.
per Bald. in l. quoties. C. de iudi-
cijs, & DD. per text. ibi in cap. tu
de ordine cognitio. & per Inno-
cen. in cap. cum sit generale de
foro compe. dicentem, quod in
pertinentibus ad Ecclesiam, siue
sit dubium iuris siue facti perti-
net eorum cognitio ad ecclesia-
sticum. Fatetur tamen Petr. Be-
lug. quod secularis summarie se
informare potest ad fine remit-
tendi. Confirmatur ista Petri Be-
lug. decisio, quia iure communi
inspecto, non solum si declarata
tu sit contentio, verum etiam
de vestibus clericalibus & consue-
ra, huius negotij cognitio ad ec-
clesiasticum iudicem pertinet. Vn-
de clericus coniugatus, qui tene-
tur probare se cum uirga & vir-
gine contraxisse, & habitum cle-
ricalem habuisse tempore deli-
cti, iuxta formam cap. i. de cleri-
coniuga. lib. 6. potest hoc proba-
re coram ecclesiastico iudice, ut
affirmat omnes post Philipp. Fr.
in d. cap. i. Alexan. lib. 2. consi. 8.
num. 15. & fuit de mente Bal. in
l. si qua per calumniam num. 3.
C. de Epis. & cleri. & tenentur
iudices de Rota decisio 202. Ni-
mirum igitur si etiam apud iudi-

cem ecclesiasticum tractetur,
vtrum quis suscepit ordines
in fraudem. Iure tamen regio & stilo Cu-
ria inspecto, si loquimur in cle-
ricis primæ consue. contrarium
dicendum videtur, quoniam in-
ter articulos compositiones &
concordiæ factæ inter Regem
Ioannem & clerum huius regni
anno. 1417. reperitur vnus in or-
dine. 9. in lib. 2. ordinationum;
quæ extant in senatu & prato-
ribus causarum ciuiliu, & in alio
libro supremi Senatus supplica-
tionis, per quem in secularibus iu-
dicibus permittitur cognitio de
vestibus clericalibus & consue-
& verum clericus coniugatus vni-
cam tantum uxorem habuerit,
vel scriptura tituli clericatus sit
falsa, & ita quotidie apud nos se-
culares iudices adiunguntur om-
nes quæstiones quæ super his ca-
sibus oriuntur. Et ita letuatum
fuisse tempore aliorum Regum
huius regni dicitur in dict. art. 19.
Et quamquam Guido Papa
quæst. 138. & Ioan. Gallus quæst.
138. qui toris viribus conati sunt
vlum forensem Gallia defende-
re per quem cognitio de vesti-
bus clericalibus & consue. ad se-
culares iudicem pertinet, repre-
hendantur per Couarr. in d. lib.
practi. quæstionum cap. 33. in 3.
column. & affirmet ille opinionem
illorum falsam esse, cum contem-
dunt

Quæstio Quinta.

dunt textum in d. c. si iudex laicus intelligi debere quando agitur de clericatu non de vestibus clericalibus, & confusa, tamen de iure nostri Regni hoc expeditum est, ut ad sæculares iudices pertineat. Casus autem supradictus in quo quis in fraudẽ ordinẽ suscepisset magis dubius videtur, an de illo ad sæcularem iudicẽ cognitio pertineat, quandoquidem articulus ille. 9. solum in tribus casibus iam dictis iurisdictionẽ sæcularibus iudicibus tribuit. Et alijs vero casibus, qui concernunt validitatem clericatus, aut nullitatem rituli, non videtur quod iudex sæcularis cognitionem habeat, per ea, quæ supradicta sunt: & ideo nimis esset dubitandum an nos sæculares iudices cognoscere possimus de exceptione obiecta contra validitatem clericatus, eo casu quo ad uersarius probare intendit, dispensationem illegitimatam, qua interueniente, ordinem quis suscepit, inualidam esse, quia ordinatus dixit se naturalem, & ille spurcius nõ naturalis erat: de quo agitarum fuit in processu cuiusdam Petri Arij Oppidi do Crato, me iudice, anno 1557. Quidquid tamen sit stylus Curie hoc permittit, fundatus, ratione tradita in d. art. 9. de quo, Deo volente, longior aliquando sermo fiet. Nunc autem sat sit, ut iam con-

cludam, intrepide tenendum, quod in clericis ad sacros ordines promotis, si inciderit quæstio, an in fraudem pœnæ ordinẽ suscepint, huius rei cognitio ad ecclesiasticum iudicem pertinebit, in clericis vero primæ tonsuræ sæculares iudices cognoscent.

QVÆSTIO SEXTA:
Vtrum condemnatus ad mortẽ possit testari, vel saltem ad pias causas.

SV M. M. E.

1. *Damnatus ad mortem regulariter non potest testari cum communis cuius rei ratio describitur n. 2.*
3. *Testamentum damnati factum pendente tempore dato ad appellandum, non valere iure comuni contra multos: sed in praxi non posse verificari ex Or. Regia ostenditur.*
4. *Verus intellectus ad tex. in l. si quis filio ex hereditate. §. eius qui deportatur. ff. de iniust. rupto.*
5. *Damnatus ad mortem per supremos iudices nõ potest testari: unde duæ Regiæ Or. & alia iura clari intelliguntur.*
6. *Assignatur solutio tex. in l. si quis filio. §. hi autem versi, quid tamen ff. de iniust. rupto.*
7. *Quatuor ord. regia explicantur:*
8. *Quinq. modis posse condemnatum ad mortem euadere declaratur, sed in tribus non posse testamentum*

tum

- tum facere.
- 9 Statutum habitans personas prohibitas testari non comprehendit externos.
 - 10 Auth. bona damnatorum. C. de bonis proscriptorum & Auth. sed hodie. C. de donatio. inter virum & uxorem exponuntur.
 - 11 Condemnatum ad mortem & liberatum indulgentia principis posse testari, certi iuris est.
 - 12 Non tamen, si solum indulgentia partis intercedat, valebit iure Regio testamentum nisi in casu uxoris adulteræ.
 - 13 Condemnatus ad mortem in absentia per edita non potest testamentum condere, nec ab eo factum valet.
 - 14 Condemnatum ad mortem non posse testari ad pias causas cum communi & n. m. 16. cum seq.
 - 15 Epitaphium sepulchri Henrici filij Federici. 2. Imperatoris Bononia vetustissimum & notabile refertur.
 - 17 Ord. Regia lib. 5. tit. 94. versi. potest, qua conceditur ad pias causas testamenti factio damnatis ad mortem optime declaratur & nu. seq. ampliatur.
 - 20 Condemnatus ad mortem non potest in testamento nominare ad emphyteusim etiam si mors sit civilis.
 - 21 Intellectus Ord. Regia lib. 4. tit. 63. §. & bem assi.

Occurrit etiam illud nõ minus quotidianũ quàm difficile an cõdemnatus ad mortem possit testamentum facere saltem ad pias causas. Pro cuius declaratione, primum præsupponendũ est quod iure communi talis testari non potest per iura expressa in l. eius. §. 1. ff. de testa. l. si quis filio ex hæredato. §. irritum. ff. de iniur. rupt. l. qui ultimo. ff. de pœnis. Nam cũ ibi dicatur eos qui ultimo supplicio dānantur, ciuitatem & libertatem amittere (serui enim pœnæ effecti sunt. §. pœnæ seruus insti. quib. mod. ius. pat. pot. solu.) necessario sequitur eos nõ esse capaces testamenti factio nis quæ est de iure ciuili arg. l. qd attinet. ff. de reg. iur. Cum igitur seruus, quoad ea quæ attinent ad ius ciuile, pro nihilo reputetur d. l. quod attinet. ff. de regu. iur. igitur &c. Fa cit. l. qui à latronibus. §. 1. ff. de testam. Ex quibus iuribus & ex tex. in l. quidā sunt serui. & l. qui ultimo. ff. de pœn. colligitur euident illa ratio cū hi testari non possunt, quandoquidem, vt dixi, sunt effecti serui pœnæ. Quod quidem non venit ab executione pœnæ capitalis, sed ab ipsa sententia condemnatoria, statim enim post ipsam sententiam, ante realem executionem efficiuntur serui pœnæ, & sic inhabiles ad testandũ, hoc probat text. in d. l. eius qui. §. 1. ibi

Quaestio Quinta.

ibi sententiam passus, vbi notant Bald. Ange. Raph. & Imol. quod clarius probatur in dict. l. qui ultimo. ff. de pœn. in verbo. statim, & in l. quoad statum. ff. eod. in verbo confestim. quod & tenent communiter DD. post Barto. in dict. l. qui ultimo in princ. quos refert, & sequitur ex multis. Guiliel. Bened. in rep. capit. Rainutius in. 2. part. in verbo Mortuo itaque testatore o. 1. numer. 121. & 125. Sequitur etiam eximus doctor Anton. Gomez super. ll. Tauri in l. 4. columna. 2. Ex quo ultra eos venit necessario interpretandus text. in dict. l. quidam sunt serui in verbo dati, vt cum dicit, quidam sunt serui pœnæ, vt in metallum dari, intelligatur dati per sententiam, non autem per effectuale executionem. Nam vt dictum & probatum est, ex ipsa prolatione sententiæ, statim irrogatur seruitus. Appellatione tamen pendente post condemnatus testamentum facere de iure civili: qui si ante prolationem sententiæ, per quam confirmatur sententia iudicis à quo decesserit, valebit testamentum: vt disponunt iura expressa in dict. l. qui à latronibus. §. fin. de testam. & l. si quis filio. §. hi autem. ff. de iniur. rupt. Appellatio enim in tali casu extinguit effectum sententiæ, vt probat. l. furti. ff. de his qui notā.

infam. l. 1. in fin. ff. ad Turpillia. Illud autem magis dubitabile est, an si testamentum fecerit pendente tempore dato ad appellandum, & moriatur, an testamentum valeat: in quo Bald. & Ang. in dict. l. qui à latronibus. §. fin. per glo. in. l. ex iudiciorum de accusatio. in glo. secuta, tenent, quod valebit, vt idem ius sit quando appellatio interposita est, & quando sumus intra tempora data ad appellandum, vt habetur in l. 1. ff. nil. non appellan. interp. Ad quod est melior text. de iure in cap. non solum de appell. lib. 6. Imol. tamen & alij communiter, vt testatur ibi Franc. de Aretio in. 3. col. tenent contrarium, videlicet, quod testamentum facere non possit, cum statim effectus fuit seruus pœnæ, & sententia in hoc casu secum habuit executionem iuris. Et respondēt ad iura allegata in contrarium, procedere quo ad executionem facti impediendi, tūc enim æquiparantur hæc duo, appellatum esse, & appellari posse per d. cap. non solum. Secus quoad executionem iuris, puta quoad effectum infamiae, vel amissionē ciuitatis vt tradit Bart. in d. l. furti & in d. l. qui ultimo & Paul. post alios in l. 1. ff. de re iud. & lare per Imol. in d. l. qui à latronibus. §. fi. Ex quo male & perperam tenet quidam in additio. ad Anto. Cor. sc. in

set. in singu. in verbo appellatio incipit item operatur, vbi tradit, testamentum valere si fiat intra tempus datum ad appellandum. Et quàmquàm hæc communis opinio impugnari posset ex traditis subtiliter more suo per Arctin. tamen in præsentī de eare amplius tractare non oportet, tum vt ad alia deueniamus per quàm necessaria, tum etiam quia in nostro regno hoc nunquàm verificari potest, quâdoquidem iudex qui sententiā in casu mortis profert, semper tenetur appellare & appellat pro parte iustitiæ (vt aiunt) tunc enim iam appellatione pendente testamentum fieret, si fiat ante sententiā iudicis ad quem.

Nec illud supra proximè dictum de pendentia appellationis praticari potest in hoc regno, quoniam omnes sententiæ inferentes pœnam mortis in prima instantia, confirmandæ sunt per iudices superiores, hoc est per Regios senatores. Docet enim communis practica & stilius curiæ Regiæ, quod sententiā iudicis à quo, per quam imponitur pœna mortis nunquàm transire potest in rem iudicatam per desertionem appellationis ex cursu temporis vt sentit Ord. lib. 3. titu. 52. §. fin. quoniam licet iudex non appellasset pro parte iustitiæ (vt dicitur) in quo litem suam faceret

iuxta Ord. lib. 5. tit. 42. §. Et en todos os casos, tamen condemnatus in omni tempore, & omni casu admitteretur ad appellandum vt expressè dicit Ord. lib. 3. tit. 63. §. fin. Cum igitur hoc ita sit, dicendum videtur, quod etiam post latam sententiā in prima instantia, poterit condemnatus testamentum facere, siue quia pendet appellatio, vt dictum fuit, si modo appellatum est, siue quia talis sententiā omnino requirit confirmationem in Regis, id est, Senatorum * eius, & hoc per text. singu. in l. si quis filio ex hæredato. §. eius qui deportatur. ff. de iniur. rup. vbi probatur, quod si aliquis damnatur ab eo, cuius sententiā requirit superioris confirmationem, & ante confirmationem condemnatus moritur naturaliter, testamentum eius mortem confirmatur, siue factum sit ante, siue post illam sententiā confirmatam. Et licet nonnulli exponant illum text. in verbo deportatur. 1. pronuntiat deportandus per Præsidentem, tamen ne violentia inferatur verbis iureconsulti, est intelligendus text. ille secundum Paul. quod stat propriè verbum deportatur, vt sit sensus, quod Præsides prouintiae sententiā protulit in qua Titium deportauit, sed quia talis Præsidis sententiā comprobationem principis exigebat,

Quæstio sexta.

gebat, quia præses deportare nō poterat iuxta nota. in. l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offic. Præsid. per. l. i. §. deportatos. ff. de legat. 3. ibi, cæterum priusquàm factum Præsidis Princeps comprobet, nondum amisisse ciuitatem videtur, ideo si moritur taliter condemnatus ante illam Principis confirmationem, testamētum eius valet. Et in hunc sensum summauit Bald. ibi, tex. cum dicit, sententia indigens confirmatione, non operatur suum effectum, nisi ex tempore confirmationis. Cum igitur in omni casu, in quo per sententiam iudicis inferioris, mortis pœna alicui irrogatur, necessaria sit Principis confirmatio, quæ sit per Senatores eius, firmandum est, quòd ante istam sententiam confirmatoriam damnatus ad mortem testari poterit.

5 * Hinc dici potest, quòd hi, qui ad mortem damnantur per Præsides Curia regis, aut alios Senatores, qui lege permittente cognoscere possunt de criminibus, non per viam appellationis, sed actione nouiter intentata, non possint testamentum facere, cum ista sententia non indigeat Principis confirmatione, sed statim suum producat effectum, quia ab ea iam appellari non potest. Et licet in contrarium videatur Ordi. libro. 5. ti-

tulo. 60. §. 1. vbi dicitur, quòd nunquàm debet fieri executio pœnæ capitalis antequàm Regi hoc innotescat, & Ordi. librò. 1. titulo. 9. §. *Et os feylos crimes*, quæ innuit confirmationem sententiæ necessariam esse, & docet sty lus, quòd semper Rex de hoc certioratur, si ille est in ea ciuitate vel oppido, vbi executio sententiæ fieri debet: non tamen hoc obstat, quia illud non fit, vt illa sententia confirmetur per aliam sententiam, aut rescriptum Regis, sed vt ille sciat omnia, quæ in regno geruntur, & possit si velit pœnam remittere, aut illam in aliam mitiorem commutare. Nec obstabunt iura in. l. diui fratres. §. fin. de pœn. l. inter pœnas. ff. de interd. & l. 1. in prin. ci. ff. quand. appe. sit, quæ iuncta cum d. §. eius, qui probare videntur quòd sententia per Præsidem lata, cuius ad Principem debet fieri relatio, non producit effectum suum, vt reddat damnatum intestabilem ante cōfirmationem Principis: quia prædicta iura loquuntur in ea sententia, cuius effectus pendet à confirmatione Principis, iudiciario ordine seruato. Immo si rectè perpédantur verba eorum, non loquuntur in casu, in quo diffinitiuè Præsides sententiā profert, sed quando ille interlocuendo principi rescribit Titium deportandum

portandum esse, vt innuere videtur tex. in d. l. i. ibi in insulam deportandum & d. l. inter pœnas ibi, in insulam deportandum putant. Et licet in dictis iuribus dicatur, sententiam latam esse à Præside, & sic diffinitiuè, per verbum condemnò Præsides pronuntiauerit, quod & verius videtur, tamen non sic contingit in illis iuribus, prout in terminis Ordina. inspectis eius verbis. Nā in dictis iuribus omnino constat, sententiam Principis confirmatoriam debere interuenire, vt illa Præsidis comprobetur. Nam Præsides provincie deportare non poterat. l. i. §. hi qui bus. ff. de lega. 3. & habetur in l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de offic. Præs. & ideo requirebatur Principis confirmatio, iudicario ordine seruato. At vero in casu dictæ Ordinationis solum certioratur Princeps, vt sciat executionem talis sententiæ latæ in tali casu faciendam esse, non vero certioratur ad finem dandi confirmationem iudicario ordine seruato, cum illa lata sit ab his à quibus appellare non licet.

6 Nec obstat. tex. in d. l. si quis filio. §. hi autem versic. quid tamen. ff. de iniur. rupt. ibi enim ex mente Ioan. de Imol. Paul. Bald. & aliorum est text. quod sententia lata, quæ potest rescindi, etiam alio modo, quam

per appellationem, non tollit interim testamenti factionem. Dicitur enim ibi, quod si condemnatus appellauerit, & appellatio recepta non est, sed Imperatori scribendo, pœnam remouatus est Præsides, interim statum suum retinet condemnatus, quia responderem quod ille text. loquitur in casu in quo appellari poterat, sed Præsides ex causa appellationem non recepit, scripsitque Imperatori cur illud faceret. Ideo rectè interim statum suum retinet condemnatus, quia possibile est, Principem velle quod appellatio recipiatur, & rescindatur sententia. At verò in casu Ordinationis cum à sententia lata in Senatu per Præsidem iam appellari non liceat, non certioratur Princeps ad hunc finem, vt appellationem recipi iubeat, sed vt ei res hæc tanti ponderis innotescat. Et ideo ex prædictis sum in ea opinione, vt condemnatus ad mortem per sententiam Præsidis Curia Regia in Senatu lata, iam non possit testamentum facere, pendente tempore certiorandi Regem, immo & testamentum quod antea factum habebat, irritum fiat, & cum mori ab intestato dicerem: Non tamen negarem, quod nimis obstare videtur, quod possibile est Regem ex causa sententiæ reuocare posse,

Quaestio Sexta.

Et ideo sumus in terminis illius conclusionis Doctorum, ut sententia quae etiam alio modo quam per appellationem rescindi potest, non tollat interim damnato testamenti factionem.

Et retenta hac opinione dicendum videtur, quod in his omnibus casibus, de quibus fit mentio in multis legibus regni, in quibus lata sententia per quam quis ad mortem condemnatur, non mittitur statim executioni, antequam de hoc Rex certioretur, quod statim lata sententia, condemnatus amittat testamenti factionem, & efficiatur servus poenae, etiam ante diem certificationis. Talis namque certioratio non fit ad finem comprobandi sententiam, & est casus in Ord. lib. 5. tit. 15. post princ. ubi dicitur quod si accusatus de adulterio est miles, aut generosus, & maritus adulterae plebeus, nihilominus adulter ad mortem condemnabitur, non tamen mortis fiet executio antequam Rex de hoc certioretur. Est & secundus casus in d. lib. 5. tit. 19. §. 1. de eo qui duas uxores duxit, quarum secundae ignobilis est & plebea, & accusatus est nobilis vel minor. 25 annis, vel accusatus cum secundam uxorem duxit, probabile habuit causam ignorandi primam uxorem vivere tempore secundi matrimonij. In his enim casibus & simili-

bus dicitur textus: quod si isto condemnatur ad mortem, non debet in eo fieri executio, antequam Princeps certioretur. Est & tertius casus, lib. 5. tit. 112. §. 1. ubi textus imponit poenam mortis his, qui deprehensi fuerint intra limites navigationis Guineae & Indiae, licet nil aliud per illam legem prohibuit fecissent, dicitur tamen textus: quod executio poenae mortis non fiat antequam Princeps certioretur. Sed est advertendum, quod in isto casu, & in primo casu supradicto videntur verba legis innuere necessitatem esse Regis confirmationis per eius mandatum, ut patet in d. Ord. d. tit. 15. ibi: *antes nolo fazer e saber e verem sobre isso n'osso mandado.* Et in d. tit. 112. ibi: *pera sobre isso mandarmos o que o uermos por mais n'osso seruiço.* Item & in alio quarto casu in lib. 5. tit. 18. §. 1. ubi loquitur in condemnato ad mortem ob id quod renuñciaverit cum famula eius, cui serviebat ibi, *nam se faraa execuçam atee nolo fazer e saber, pera vermos ho caso com suas qualidades e circunstancias, e assi mandarmos o que for n'ossa merce.* Unde cum mandatum Regis requiratur ad executionem sententiae faciendam, & aliter fieri non possit, iuxta praedicta iura, videtur quod confirmatio sententiae requiratur, & per consequens quod ante istam confirmationem

iste

iste condemnatus retineat testamenti factionem, videlicet in his tribus casibus, & alijs siquis sunt, quandoquidem ordinatio loquitur per verba, quæ reservare videntur approbationem ipsi Regi.

His tamen non obstantibus, teneo, quod & in his casibus, statim lata sententia, condemnatus amittat testamenti factionem. Considero ad hoc quod ea, quæ tacite in sunt, si exprimantur per eundem modum, per quem in sunt, nil operari debent, iuxta notata in l. si ita legatum. §. illi si volet. ff. de legat. 1.

Vnde cum tacite insit, quod Principe certiorato de aliqua re, possit ille contrarium iubere, saltem suadente causa rationabili, & ad hunc finem sit illa certioratio, merito si à lege hoc exprimitur, ut prædictæ leges exprimunt, nil novi operari debet hæc expressio, seu declaratio.

- 8 Oritur ex præcedentibus questio, an is, qui ad mortem condemnatus fuit, possit testamentum facere, eo casu, quo mortem evadere. Circa quod considerandum est, quod multis modis infra dicendis evadere potuit. Aut enim aufugeret de carcere, cum iam condemnatus esset. Aut cum ad supplicium duceretur ereptus fuit ab amicis, vel consanguineis. Aut evadere ob indulgentiam Principis.

Quarto evadere potuit ex consensu partis, ad cuius vindictam executio sententiæ capitalis pertinet. Quinto etiam mortem evadere potest, quia sententia fertur in eum, cum absens sit, per quam ad mortem condemnatur. Circa primum & secundum casum dicendum est, quod si aliquis ad mortem condemnatus aufugeret de carcere, vel quidam ad supplicium duceretur, ereptus per vim, manu preternata, de manibus eorum, qui illum ad supplicium ducebant, (veliam aliquid quando in hoc regno contingit) non posset testamentum illo modo facere, nec factum ante condemnationem valeret, statim enim, & eo ipso quod sententia contra illum lata fuit, effectus est servitius poenæ, & reditus est inextinguibilis, ut supradictum est, adeo quod irritatur testamentum eius antea factum, ut in dict. l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniusto rupto irritoque facto testamento. Pro hoc allegavit Angel. in dict. l. eius qui. §. 1. ff. de testamen. textum in dict. §. irritum, ex quo bene probatur conclusio ista, in verbo sententiam passus, iuncta glossa, quæ notat text. sententiam istam, statim trahere secum executionem. Pro quo etiam est text. singul. quem citat Guilielmus, Benedictus loco ubi supra, num. 121 in l. mulier in opus. ff. de captivis, & postlim. reuers. inquit

E 2 enim

Quæstio Sexta.

enim quod mulier in opus salinarum ob maleficium data, si à latrunculis capiatur, & vendatur, licet postea redempta sit, in causam suam incidet, & redemptoria à fisco pretium reddendū est. Facit quia ex facto improbabili, immo & culpabili non debet quis commodū reportare. Nam qui in carcere est, & iam condemnatus, si aufugit, pœnam meretur, siue per vim aliorum hominum carceris effractorum, siue per se ipsum nulla vi interueniente aufugiat, secundum distinctionem Ord. lib. 5. tit. 35. Facit ad idem quod late tradit Bar. in l. cunctos populos in ante pen. col. nu. 50. vers. ultimo quæ ro ubi concludit, quod effectus pœnæ extenditur extra territorium iudicantis, quando pœnā respicit infamia aut diminutionem status, per text. & ibi notata in l. ex ea. ff. de postula. Ex quo ille infert expresse in casu isto, quod si aliquis est ad mortem condemnatus, quò casu dicitur eius status minui, l. cognitionum. §. æstimatione. ff. de var. & extraord. cog. ni. si eripitur à morte per aliquos violentes, iam amplius testamentum facere non potest, etiam si fuerit extra territorium iudicantis: quod tenet Abb. in cap. postulasti de for. compe. num. 11. Et ob id audacter *firmare, quod si in hoc regno aliquis fuisset ad

mortē damnatus per sententiā, à qua iā appellari nō posset, & carcere effracto, aut ereprus à manibus familiæ Præsidis in prouinciā aliquā regni Castellæ fugeret, ubi viget lex illa Tauri. 4. in ordine, quæ habilitat dānatos ad mortē, vt testamentū facere possint, si illud faciat non valebit. Confirmatur hoc ex nota. per Bar. in d. l. cunctos populos num. 39. cum seq. & resoluit las. ibi. n. 86. quod statutū habilitans personā prohibitam testari de iure cōmuni ad testandū, non comprehendit forenses, nec eos habilitare potest. Cum itaq; iure cōmuni damnati ad mortem testamentum facere prohibeantur, nō possunt per statutum habilitari ad testandum si forenses sunt. Et reperio, quod Ioan. Bapt. de Cacialup. in d. l. cūctos populos in. 60. col. nu. 145. tenet expresse, quod statutum Senense, habilitans damnatos ad mortem vt testari possint, non comprehendit forensem etiam testantem Senis.

10 Nec putet aliquis quod iure *hodierno hæc omnia cessant per Auth. bona damnatorū. C. de bon. proscrip. quæ corrigi iura per quæ bona damnatorum publicabantur & fisco applicabatur, quoniam illo tex. nō obstante, damnatus ad mortē statim reditur intestabilis, licet eius bona publicata non sint, quia publicatio bono

bonorum non erat, nec est causa illa, per quam irritatur testamentum, sed est poena ipsa capitalis, propter quam perditur ciuitas & libertas, & statim effectus est iste seruus poenæ. Hoc tenet Barto. post glo. in d.l. eius qui. §. 1. vbi clarius Paul. num. 10. & Bald. in l. 3. C. si pend. appel. mors interu. Ange. quem refert & sequitur Ias. in l. 2. in fin. col. in. fin. C. qui testa. fac. pos. Vnde sine dubio generaliter hodie in regno nostro condemnatus ad mortem, etiam in casu, in quo bona eius non publicantur, vt est in casu ord. lib. 2. titu. dos *decretos reales*. §. item, *os bñes dos condenados*, testamentum facere non poterit. Nec item obstat tex. in Authen. Sed hodie. C. de donatio. inter vir. & vxor. cum inquit, quod hodie nemo bene natus ex supplicio seruus efficitur, quia ex communi, omnium resolutione tex. ille non habet locum nisi in his, qui post condemnationem viuere debent, vt sunt deportati & similes, non vero in his, qui mori debent, hi enim statim lata sententia serui poenæ efficiuntur vt per Bart. ibi & vbiq. affirmat enim hanc esse communem Aretin. in d. §. eius qui in ultimo nota. Nec in presenti tractandum erit de intellectu dictæ Authen. bona damnatorum, de quo Aretin. ibi late tractauit post

Bar. in l. 1. C. de bon. damna quoniam agendum est in presenti solummodo circa testamenti factionem, non circa publicationem bonorum.

¹¹ In tertio vero casu, quando condemnatus ad mortem liberatur à poena mortis per indulgentiam Principis, tunc certi iuris est, cum possit testamentum facere, ad quod licet Guilielm. in d. c. Rainuncius in verb. mortuo itaq; testatore in. 1. nu. 179. allegauerit tex. in l. relegati in fin. ff. de poen. non tamen ex illo hoc satis probatur. Hoc solum namq; dicit, vt exuli nemo alius comeatū remeatumue dare possit, nisi Imperator. Pro hac tamen conclusionem est tex. in allegata. Si quis filio. §. pen. vers. ergo & si quis, cuius verba sunt. Ergo & si quis datus capite in integrum indulgentia Principis sit restitutus, testamentum eius conualescet. Facit ad idem tex. in l. 1. §. si quis. ff. de lega. 3. tex. etiam in l. si. C. de senten. pass. Dubium tamen est, quia tex. in d. §. si quis, dicit, si in eadem voluntate durauit, an opus sit, vt de nouo declaratur per hunc restitutum, se velle cum testamento antea facto manere, an illud tale testamentum reconvalescat ipso iure: quod verius videtur Bart. in d. l. si quis filio. §. pe.

¹² In quarto casu quando ex consensu partis condemnatus liberatur, dicerem quod iure communi idem

Quæstio Sexta.

fit dicendum, quod in superiori casu dictum fuit, per text. singu. in l. fin. ff. de legatio. In quo concluditur, post relationem aliorum opinionum, quod is, qui legatum alicuius gentis Romæ exstentis pulsasset, & ob id deditus fuisset hostibus, qui cum non acceperunt, ciuis Romanus esset. Iure autem regni nullo modo casum istum praticari posse constat, quia in crimine, propter quod aliquis ad mortem condemnatur, si aliquis eum accusat, licet iniuriam, & interesse suum remittat, Rex tamen contra eum procedere iubet ad vindictam publicam. Vnde licet accusator noluerit sententiam mortis in condemnato exequi, non ideo tamen ille liberabitur, nisi etiam indulgentia Principis interueniat, quæ interuenire non consuevit, imo non potest, nisi accusatoris prius interueniat iniuriæ & damni remissio, quæ, ut dixi, sola non sufficit ad totalem pœnæ remissionem. Cum igitur semper necesse sit ut Principis indulgentia intercedat ad liberandum quem ab executione sententiæ mortis, iam quidem non poterit iste ab accusatore dimissus testamentum facere, cum iste condemnatus non ob hoc omnino liberetur, nisi Principis indulgentia interueniat, qua interueniente, iam non dicemus, hunc testamentum posse

facere, ea ratione, quod is, in cuius fauore lata fuit sententia, ius suum remisit, sed quia iste condemnatus restitutus fuit ex Principis indulgentia: quo casu bene quidem poterit facere testamentum, imo & antea factum conualescet, ut dictum fuit. Hoc tamen limitandum est, in casu mulieris damnatæ propter adulterium, tunc enim etiam iure regni iste quartus casus praticari potest, quoniam si maritus pepercit uxori iam condemnatæ, statim illa liberatur à pœna mortis nulla alia Regis interueniente venia, iuxta Ord. lib. 5. tit. 15. §. *Et postea quæ o marito.* Vnde si talis uxor ad mortem condemnata testamentum antea fecisset, licet per damnationem irritum manserit, tamen interueniente mariti venia, iam quidem reconvalescit, aut si mauult de nouo testari poterit.

^{13*} In quinto casu est aduertendum, quia licet multa dici possent ex traditis latissime per Guiliel. in loco ubi supra, nu. 148. tamen breuissime agam de hac re consideratis legibus huius regni, quæ contra absentes procedere iubent seruatis solemnitatibus iudicij, de quibus in lib. 5. tit. 44. *De como se procedera a por editos contra os absentes.* Et aduertendum est, quod licet Bald. in d. l. eius qui §. 1. post latam disputationem concluderit hunc in absentia condemnatum

demnatum interum testari posse, vel si testamētum antea fecisset, & antequam in potestatem iudicis veniret, decederet, tale testamentum valeret, vt etiam dicit idem Bal. & Imol. in l. seruo legato. §. si. ff. de leg. 1. ea ratione, quia sententia profertur conditionaliter, scilicet, si iste in forciam venerit, vt dicitur in clem. pastoralis de re iudi. & ideo cum sententia conditionalis sit, non sortitur effectum nisi impleta conditione. l. 1. §. biduum. ff. quando 14
appel. sit. Aramen dicit Gullielm. in præalleg. loco, quod in regno Franciæ statim iste absens ad mortem condemnatus efficere-
tur seruus pœnæ, quia ob antiquam consuetudinem regni, & stilum Curie Francorum proceditur contra absentem contumacem, qui quidem habetur pro confessio post citationem factam tribus adiectis debita temporum interualla continentibus, iuxta stilum & mores regionum aut ciuitatum in quibus causa tractanda est, vt ille inquit, nu. 155. His enim moribus standum est, secundum Bar. in l. 1. §. Præsides. ff. de requir. reis. Cum igitur in regno nostro non stilus, aut consuetudo hoc statuerit, sed lex ipsa iubear in absentem ferri sententiam seruatis his, quæ habentur in d. Ord. l. 5. tit. 44. & docet stilus, quod sententia nõ conditio-

naliter proferenda est, sed putereus condemnatur: & in fine sententiæ adijciuntur solummodo verba; per quæ mandatur iudicibus, alijsque potestatibus regni, vt diligentiam adhibeant ad hunc condemnatum incarcerandū, vt in eo executio mortis fiat. Ideo audacter firmandum est, quod etiam is condemnatus in absentia non possit testari, imò testamentum quod antea factum habebat, statim irritum fieri.

His sic visis vidēdū hūc est, an cōdemnatus ad mortē possit testamentum facere saltem ad pias causas. Bart. in l. 1. num. 26. C. de Sacros. Eccles. tenuit non posse eum testari etiam ad pias causas. Mouetur illa ratione, quia cum efficiatur seruus per cōdemnationem, testamenti facitionem habere non potest. l. eius. §. 1. de testam. Et quamquam dispensatum sit per l. 1. C. de sacros. Eccles. si. quod libere quilibet ad pias causas testari possit, tamen secundum illum, illa dispensatio venit super defectibus, qui sunt circa personam testantis, vel eius dispositionem de iure ciuili, vt per Bart. in d. l. 1. nu. 6. in fin. Sed defectus seruitutis inducitur à iure gentium. l. 4. ff. de statu. homi. ergo sicut in alijs testamentis, ita & in testamento ad pias causas non poterit seruus testari. Pro quo dicit Bartol. facere. l.

Quæstio Quinta.

neque enim. §. 1. de mili. testam. quâ nos inducere debemus iuncta. l. facere. ff. cod. Constat enim ut ille declarat in d.l. neq; enim, quod licet militibus per ius ciuile concessum sit posse testari quo modo velint. l. 1. ff. cod. & sic cû eis est latè dispensatum, quod talis dispensatio non porrigitur nisi ad defectus in testatore, vel testamento existentes, quando proueniunt ob defectum iuris ciuilis, non autem illa dispensatio venit super impedimentis iuris gentium. Et ideo cum seruitus sit huius iuris, neque miles si seruus hostium est, testamentum facere potest, dict. l. facere neque seruum pœnæ instituire potest, dict. l. neque enim post princ. Sic igitur concludendo vult Bartol., (licet non tã latè loquatur) quod licet testator ad piâs causas testari possit, non obstante aliquo defectu iuris ciuilis circa personam testantis d.l. 1. C. de sacro. Eccles. & ibi Bart. num. 6. & num. 17. nõ tamen per illam legem dispensatum videtur contra defectum existentem in persona testantis de iure gentium. Et ideo cum seruus pœnæ testari nõ possit, quia patitur defectus iuris gentium, quem ius ciuile tollere non potuit, ita nec poterit talis seruus testari ad piâs causas, quandoquidem defectus seruitutis, quæ est de iure gentium, non asertur per

d.l. 1. C. de sacro. Eccles. Nec obstat, ut inquit Bart. quod in casu prædicto seruitus sit introducta per actum iuris ciuilis, scilicet per sententiam condemnationis quia seruitus ipsa postquam constituta est, non de iure ciuili est, sed de iure gentium. Simile est vltra Bar. in dominio rerum, quod quamquàm acquiratur aliquando per modos iuris ciuilis puta per vsucapionem, vel sententiam, vel aditionem, tamen postquam illud est deductum in esse, non dicitur iuris ciuilis, sed iuris gentium, ut concludunt magis communiter DD. in l. ex hoc iure contra Bald. ff. de iust. & iur. & subtiliter Aret. in l. testamenti factio. in fi. de testam. contra Paul. ibi.

Et ex hac Bart. ratione sine dubio videtur dicendum quod vera sit determinatio Ioan. Andr. in additio. ad specul. in titul. de instrumentum. editi. in. §. compendioiose vers. i. is qui apud hostes ubi dicit non valuisse testamentum factum ab Henrico filio Imperatoris Federici. II. qui captus fuit à Bononiensibus, & ibi testamentum fecit, ibiq; mortuus cum seruus hostium esset, de cuius dicti veritate nunc agendum non est, hanc enim rem, non solum veteres annales referunt, sed & hodie extat ¹⁵ Bononiæ, in templo sancti Dominici epitaphium sepulchri in marmori deaurato descriptum

prum, quod huius rei testimoniū
probet. Quod quidem inter alia
memoratu digna illustrium viro-
rum, cum Bononiæ essem, transcripsi.
Hoc autem Henrici Ordine idest scripto literis latinis ve-
tustate sic corrolis, vt vix legi
queat sic se habet.

CHRISTO OPT. MAX.

Viator quisquis es siste gradum,
& quod scriptum est per lege, vbi
perlegeris pensita hoc is cuius
causa scriptum est fieri
roga.

*Orto inter Bononienses ac Mutinenses bello Caesar
Federicus II. Romanus Imperator fili-
um Henricum Sardinia ac
Maiorica insularum Regem Muti-
nensibus supplicibus ferre
Iubet, qui inito apud diui Ambrosij
pontem certamine, a
Bononiensibus capitur, nullaquere, vt
dimittatur impetrat.
Cum pater minus, dein precibus, &
pretio deprecatoribus,
Ut decur cum tantum auri pro redi-
mendo filio pollicetur
Quantum ad mœnia Bononia circulo
aureo cingenda
Suficeret, sic captiuus. 22. annos men-
ses. 9. dies. 16.
Tenetur, alicurq; Regio more publica
Bononiensium
Impensa, sic defunctus magnificentis-
sime ac piensissimè funeratus hic tu-*

mulatur.

*Præterea simulacrum hoc in perpe-
tuum monumentum & hosti, & ca-
pruo.*

S.P.Q.B.PO.

ANNO SALV. M.CCLXXII.

Mar. Hoc volebam, vt scires

Abi & vale.

*Instauratum ære publico Auctore
Io. Francisco,*

*Aldrouando Dictatore, Consule Q.
Bono.*

• Alio & secundo fundamento
vtitur Bar. ad fundandā prædictam
opinionem. Inquit enim quod l.
1. de sacros. Eccles. perimitur cui-
libet de bonis suis libere dispone-
re in testamento ad pias causas,
non autem de bonis alienis. Ini-
quum enim hoc esset, cum verò
damnatus ad mortem, sententia
lata libertatem perdit, & amittit
omnia bona igitur, &c. Nec ob-
stat, si dicamus, dari posse casus,
vbi damnatus non amittit bo-
na, vt sunt multi de iure regni.
Imponunt enim passim leges re-
gni poenam mortis pro delicto
commisso, & nisi publicationem
bonorum exprimant, illa non fit.
Bar. namque in tertio fundamen-
to tacite respondet huic obie-
ctioni, quod quamquam iure ho-
dierno, bona in aliquibus casibus
non publicantur, tamen applica-
tur his, de quibus in Authen. bo-
na damnatorū. & est hodie apud
nos expressum in Ordinal. lib. 2.

E 5 titul.

Quaestio quinta

tit. 15. dos direitos Reaes. §. Item os
bões dos condemnados, vbi dicitur
quod bona dāsfactorum ad mor-
tem pertineat ad ascendentes,
vel descendentes vsque ad ter-
tium gradum: quibus deficien-
tibus fisco applicantur. Vnde ex
mente Bart. non est dare mediū.
Nam aut committitur delictum
propter quod, iubente lege, ali-
quis ad mortem condemnatur,
& bona eorum publicantur, &
hoc casu sine dubio procedit præ-
dictum Bar. fundamentum. Aut
quis committit delictum, prop-
ter quod solum ad mortem dam-
natur, & tunc si descendentes,
aut ascendentes habet vsq; ad ter-
tiu gradū, illis bona applicata sunt
per iura prædicta. Aut ille ascen-
dentes, vel descēdentes non habet
& tunc prædictę leges fisco bona
damnati applicant. Et sic in his
duobus casibus militaret tertiu
fundamentum Bart. quod ideo
iste talis damnatus non posset te-
stari ad pias causas, ne priuilegia
data causis pijs tendant in præi-
udiciū aliorum: quod fieri non
debet, vt insimili concludit idem
Bart. in d.l. 1. num. 24. & hoc Bar.
fundamentum sumpsit Abb. in
consi. 63. num. 5. in. 1. vol. Ex quo
enim bona damnatorum alijs de-
feruntur per legem, pro non da-
to haberi debet, quod donatur
ab eo qui de iure donare non po-
test. l. traditio de acqui. rer. do-

min. c. quod autem de iur. patro-
nat. cum simili. Hanc Bart. opinio-
nē, quod nec ad pias causas dam-
natus ad mortem testari possit,
tenuerunt Ioan. Ana. in c. quam-
quā de vsur. lib. 6. Bal. in l. eius
qui. §. 1. de testam. Abb. in c. acce-
dens de procurato. Ange. in §. fi.
quib. non est permitt. fac. testam.
& multi alij DD. & est comuni-
nis opinio secundum Alexan. in
consi. 132. nu. 6. in. 5. volum.

17^a Sed quoniam legem habemus & Rege piensissimo, & regno Christianissimo dignam, lib. 5. tit. 24. *Em que casos o condemnado aa morte poder aa fazer testamento, qua contraria est iuri communi, per quam permittum videtur, quod damnatus ad mortem testari poterit ad pias causas, ideo de eius intellectu tractandum est sine veritatis præiudicio.* Text. ibi postquam posuit regulam, quod damnatus ad mortem testamentum facere non possit, subiungit hæc verba (quælibet transcribere tum quia memoratu dignissima sunt, tum quia ob id facilius ante oculos habere possimus veram eorum declarationem. *Porem considerando nos acerca disso, por nos parecer cousa muyto graue, & em a guaa maneira contra a humanidade, porq a pena corporal, por qualquer delicto que seja dada, he pera a justiça satisfatoria, & pera o bem da alma não dene auer tanto logar, que o que cada*

B. m.

humpera saluaçãa della e remimento de suas culpas ante noſſo Senhor pode fazer de ſeus bẽes, lhe ſeja em todo collido, poſto que por aſi ſer à morte cõ denado por ſeruo da pena deua ſer auido. Pelo qual por eſte reſpecto principalmente, & por ho auermos por ſeruiço de Deos, & bem de muytas almas, cujos corpos por iuſtiza padece: auemos por bem & determinamos, que quaſquer peſſoas, que por iuſtiza ouueren de padece, poſſam fazer ſeus teſtamentos, pera em elles ſomen te tomar ſuas terças, & diſpor dellas diſtribuindoas em tirar catiuos, & em caſar orſaãs, & em fazer eſmolaa aos hoſpitaes, & em mandar dizer miſſas, & pera cõrrigimento de moeſteiros & igrejas. E em outras algũas couſas & deſpeſas, nam poderãam as ditas terças deſtribuir. Et per iſta vltima verba videtur dicendum, quòd iure regni, damnatus ad mortem non poſſit teſtari ad pias cauſas, præterquàm ad eas, quæ ſpecialiter enumerantur hic: quandoquidem poſt enumeratione quamplurimum ſpecierum, ibi, em tirar catiuos, & em caſar orſaãs, &c. Subiungit lex iſta, & em outras algũas couſas, & deſpeſas nam poderãam as ditas terças deſtribuir. Pro hac parte facere videtur verbum taxatiuum poſitum in ſuperiori parte tex. ſi illud continuatiuè referamus ad ſequentia. Item & hanc partem

adiuuat, quod vulgo dicitur, qui de vno affirmat, de alio negare videtur. l. cum Prætor de iudic. c. non ne de præſumptio. Item ſi lex vellet generaliter diſponere, vt damnatus ad mortem poſſet ad pias cauſas teſtari, id expreſſiſſet, quod cum non fiat, igitur, &c. arg. c. ad audientiam de decim. Verumtamen fatemur nimis obſtare contra hanc declarationem mens & tacita ratio quæ colligitur ex prohæmio ibi, & *pera hõ bem da alma, & ibi, pera ſaluacãm della.*

Quæ quidem verba in prohæmio deciſionis poſita nimis attendi debent, iuxta tex. in. l. fin. ff. de hæredi. inſti. de quo per Soci. in. l. demonſtratio. §. quod autem col. 2. de condi. & demonſt. Mihi itaq; verius videtur dicendum, quòd lex illa, voluerit facultatè teſtandi concedere damnatis, non ſolum in his caſibus ibi expreſſim enumeratis, ſed & etiam in alijs quibuſlibet, in quibus ille ad alias. pias cauſas teſtaretur de tertia parte ſuorum bonorum. Moueor, vt dixi, quia prohæmia lis ratio, ſeu cauſa hoc innuere videtur, tum etiam quia exempla ibi poſita non debent arctare regulam. l. damni infecti. l. 2. ff. de dam. infecto.

Conſtat etiam ex communi reſolutione DD. poſt Areti. in. l. ſtip. iſta in princl & latiffime Iaſ.

in

Quaestio Sexta.

in.l.1.num.11.cum seq.ff.si quis
ius dicen.non obtemp. quæ ha-
bet,quòd dictio taxatiua licet ex-
cludat,nò tamè excludit casus si-
miles,per tex.cum glo.in.l.ob es.
C.de præd. mino. & licet Alcia.
lib.4. dispuñtio. cap.4. conetur
sustentare,quòd ille tex.hoc non
probat si punçetur verbum alie-
num, vt sequatur, tantum causa
cognita, idest, solummodo causa
cognita. Tamen, viso intio, prædi-
cta est communis, ex glo. Bart. &
alijs in.l. serui nomine. ff. de vsu-
capio, & facit. l.1. §. 1. ff. si mens.
fals. modo dixi. Licet ergo illa di-
ctio taxatiua, *soamente*, refera-
tur ad casus supra enuimeratos,
non tamen illa excludit casus
similes.

- 18 Mouetur etiam, quia quam-
quam priuilegium datum alicui
contra legem communem de-
beat strictè interpretari, vt per
glo. magistrum in cap.1. de con-
stitu. lib.6. habetur per Archidia.
in.c. frater. 16. q.1. & per DD. in.
l. si quando. C. de inoff. testam.
quã nos nò sine nomine in pun-
ctis legimus Conimbricæ anno.
1542. Cum ad primã laureã in iu-
re ciuili contenderemus, & habe-
tur per las. in.l. si. nu. 33. de consti-
tu. prin. tamen illud non intelli-
gitur, quando tractaremus de
interpretatione priuilegij con-
cessi contra ipsum cõcedentem.
Tunc enim nò strictè, sed latè ex

tendi & interpretari dicitur. Vt
in specie concludit Alex. in.6. vo-
lu. cons. 110. nu. 14. & 15. per no-
ta. per DD. in. c. olim tibi de ver-
bo. signifi. & in cap. dilecti de do-
natio. Vnde sine dubio dicerem,
quòd in casu, quo damnatus ad
mortem perderet bona applicã-
da fisco, aut virtute legis regni in
titu. *dos dereitos Reaes. §. Item os
bèes dos condemnados*, aut quia ex-
præssim in sententia dictum
fuit vt bona fisco applicentur,
certe iste testari poterit ad pias
causas, non solum ad eas, quæ
specialiter enumerata sunt in
prædicta ordin. verum etiam
ad quaslibet alias causas similes,
relinquendo tertiam suorum
bonorũ personis miserabilibus,
puta pupillis, viduis, peregrin-
is, aut infantibus expolis. Hęc
enim omnia & similia inter cau-
sas pias computari debent, secun-
dum specula. in titu. de instrum.
editio. §. nunc vero aliqua versi.
& scias num. 62. & facit text. in
t. 2. 77. di. & hoc vt priuilegium
testandi datũ his dānatis ad mor-
tem latè interpretetur & exten-
datur contra cõcedentem.

In alio vero casu, quando bo-
na deberent ad ascendentes vel
descendentes deuenire iuxta for-
mam. d. Ord. *dos dereitos Reaes*,
& in Authent. bona damnato-
rum, non dicerem contrarium,
imò idè quòd superius dixi. Nec
obstat

obstat, quod priuilegium seu beneficium Principis non debet extendi, nec intelligi contra iura alterius. l. impuberi. ff. de admin. tu. to. ibi, priuilegium militum ad alienam iniuriam porrigi non potest, & l. cum filius fa. ff. de mili. te. tam ibi, miles qualem uellet sub institutionem facere, ius autem alienum minuire non potest, & facit. l. 4. C. de emancipa. vbi Imperator dicit, nec moris est nostri cum iniuria cuiusque beneficium tribuere. Maxime quod in presenti priuilegium magis quam beneficium dici potest, cum leges priuet iuxta text. & ibi no. in c. priuilegia di. 3. quoniam adhuc omnia, & alia multa, quæ in simili allegari possunt, respondetur, quod in clavis non est opus coniecturis. Vnde cum Princeps id uoluerit motus illa pia ac eleganti ratione, de qua in d. Ord. l. 5. supra relata, nil ulterius querendum est. Voluisse autem hoc Principem iustissimum conditorem huius legis nemo negabit, si hæc recto iudicio considerauerit, inspiciendo causam positam in prohemio dictæ Ord. Que quidem cum prohemialis sit, finalis uidetur esse, secundum nota. in d. l. fi. ff. de hæred. insti. illo etiam adiecto, quod nulla ratio diuersitatis assignari potest, cur magis uoluerit ordinatio facultatem testandi concedere damnatis in illis ca-

sibus ibi specificatis, quam in alijs similibus, in quibus damnatus testaretur ad alias pias causas illis similes. Pro hoc facit, quia de iure id seruandum est, licet non sit expressum verbis, quod uero simile est statutum iri, si de hoc quesitum esset, prout dicit gloss. sing. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. Pro qua optime facit tex. notabilis in l. Barbarius in fi. de offi. præto. ibi, set et si scisset eum seruum liberum eum fecisset, facit l. 1. in fi. ff. vbi pupi. educa. deb. ibi, ceterum si esset relicurus. Facit & illud, quod dispositio facta in vno casu, intelligitur & in alio de quo uerosimiliter disponens idem dixisset, si de eo interrogaretur, maxime in dispositionibus Principum, ut inquit Bald. quem sequitur Paul. ibi num. 5. in d. §. fi.

19 Ex præcedentibus decidi potest questio singularis, quæ talis est: quidam maioratum possidebat cum onere faciendi celebrare quinque missas per singulos annos in die commemorationis defunctorum, item & hoc onere imposito per defunctum constituentem maioratum, ut scilicet, possessor huius maioratus tertia partem suorum bonorum, cum moreretur, successor huius maioratus relinqueret cum aliquo pio onere. Quod quidem onus passim in hoc regno imponitur in principio constitutionis successoribus

Quæstio sexta.

foribus maioratum, quo magis in dies reditushorum maioratum in augmentum deueniant, contigit, quod is possessor tale crimen commisit, per quod ad mortem condemnatus fuit, is fructus prædictæ ordi. quæ condemnatos ad mortem testari posse dicit ad pias causas, testamentum fecit, in quo reliquit dictam tertiam suorum bonorum successori huius maioratus, cum hoc onere adiecto, vt vnam aliam missam pro anima sua is celebrare faciat. Præsupposito quod hoc onus adjici potuit ex ordinatione primi constitutentis maioratum, quæritur, an valeat tale relictum, & videtur quod sic, per d. leg. Regiam, quæ expressè permittit his condemnatis ad mortem testamentum facere, & disponere de tertia suorum bonorum in pias causas. Hoc autem relictum pium esse videtur, tum quia relictum pro anima pium relictum dicitur. l. si quis Titio cum glos. ff. de lega. 2. tum etiam quia exemplum Ordinationis ibi, *et em mandur dixerimissas*, expressè hoc permittere videtur. Quia tamen res hæc altiore requirit indaginem, nec est præsentis materia, suo tempore & loco illam latius tractabo. Ne tamen in dubium vertatur, an primus institutor maioratus illud onus imponere potuerit filio, cui tertiam bonorum

reliquit per viam maioratus, firmandum est, cum tale onus potuisse imponere, & statim vobis huius acceptauit maioratum, obligatur ad illud implendum, ex late traditis per Suarez in 4. quoniam in prioribus, in sexta & in duodecima ampliatione de inoficioso testamento, pro quo etiam melior de iure incl. vnum ex familiaria. sed si fundum, ibi nisi tantumdem, &c. de lega. 2.

20 Ex præcedentibus decidi potest quæstio singularis, quæ talis est, quidam rem emphyteoticam possidebat, cum potestate nominandi secundo loco aliam personam, v. que ad suæ mortis tempus, is testamentum condidit, in quo Titium nominauit, seu elegit, testamento sic condito, is testator accusatur de quodam graue delicto, & tandem condemnatur ad mortem, quæritur, vtrum irritum prædicto testamento, quod sine dubitatione contingit, per eandem demnationem ad mortem, per d. l. eius qui. §. r. de testam. & alia iura supra allega. an electio, seu nominatio in eodem testamento facta irritetur. In quo distinguendum est, an is condemnatus fuerit ad mortem ciuilem, puta in perpetuam deportationem, an ad mortem naturalem. In primo enim casu res hæc non parua dubitationis est, quia secundum magis communem opinionem in l. Gallus. §. & quid

quid si tantum. ff. de lib. & posthu. & in l. vnum ex familia in principio de lega. 2. deportatus 2. non amittit facultatem eligendi per l. cum pater. §. hæreditatem in primo de lega. 2. & l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebellia. Ex quo DD. magis contractui, quam vltimæ voluntari, electionis actum comparare volunt, & bene, quia videmus quod electio potest fieri iure communi coram duobus testibus ex intentione Bart. in Q. filium adultum &c. & in d. l. vnum ex familia Hodie autem de iure regni, coram tribus testibus lib. 4. tit. 43. §. *¶ as ditas nomea ções*. Et videmus quod contractus celebrari possunt in testamento. l. assignare de assigna. liber. notat glo. in l. hæres palam. §. si. ff. de testa. vbi traditur expresse, quod reuocato testamento, vel irrito, non irritantur contractus in eo facti. Quod etiã voluit glo. in l. etiam matris. ff. de inoffi. testam. in l. si auia. C. i. r. de liber. & vltra omnes soleo allegare Bald. in l. fin. ff. de reb. eorum quem refert & sequitur Iaso. in l. cum antiquitas nu. 5. de testam. glo. in l. post legatam. §. qui mortis. ff. de his quib. vt indig. & nota. per Bar. in l. cum quis decedens. §. co dicillis de lega. 3. Bart. in l. gerit. 4. col. nu. 18. ff. de acquir. hæred. Vnde videtur, quod irrito testamento per deportationem, irritetur

etiam nominatio, seu electio prædicta in eo facta facit in simili^{lis} quod incoſtingentia facti allegabant duo eximij Senatores nostræ Curie in præcessu cuiusdã minoris nomine Liliuarti Caei rij cõtra Mariã Aluarez amitam suam Anno: 1554. scriba Petto Lagea, affirmabant enim quod rupto testamento agnitione posthumum, non rumpebatur nominatio seu electio facta in eodem testamento per supra dicta: sed ego ausus fuit tenere cõtrariũ, etiam si duo illi patres ac domini mei iam ante me cõcordes essent, & tãdem post me alij duo qui scripserunt, mecum sententiam tulerunt. Mouebat ex multis, quæ referre non curo in præsentì. Et intet aliam allegabam textum fortissimum nostræ ordinationis libro. 4. titulo. 63. §. *¶ bẽm asẽ ibi fca i sso mesmo a nomeaçãore uogada*, vbi text. expresse dicit, quod si facta nominatione in testamento postea testator reuocasset illud, aut de iure per quem cumquẽ modum testamentum illud redderetur nullũ, quod remanet prædicta nominatio, eo ipso reuocata. Et iterum subiungit textus hæc verba: *Per quanto a dita nomeaçãõ feyta no dito testamento asẽ reuogado, ou auido por nenhum he isso mesma auida por nenhuma asẽ como se nũco fosse feyta*. Vnde omillis etiam his, quæ

Quæstio Sexta.

quæ ibi de iure communi allegaui, casus noster decisis videtur per illam legem Regiam, cui omnino responderi non potest, ut firmauit egregius Senator Mendus à Saa in sua intentione, qui breui & eleganti sermone, ut sui moris est, intètioni meæ assensus est. Dicebam namque non satis responsum esse Ordinationi per dictos eximios Senatores, cum dicebant, illam solum intelligi debere in casu, quo loquebatur, videlicet, in casu, quo is qui eligere debeat, non poterat facta semel electione iterum eligere, & quod ideo lex illa non debeat intelligi in casu nostro, & in illo, de quo agebatur in processu, quia electio ibi prout hic in præsentì variabilis est. Respondebam enim, quod ille text. loquebatur in casu magis dubitabili. Nam si in casu, quo electio non est variabilis, disponit ibi Ordinatio quod irritò testamento, redditur etiã nulla nominatio in eo facta, à fortiori hoc erit in casu nostro, in quo electio erat variabilis. Et credendum erat, quod Ordinatio expressè sit casum magis dubitabilem, ut comprehenderet etiam minus dubitabilem. Quod autè minus dubium haberet noster casus, quàm ille in quo electio variabilis erat, patet, quia talis facultas nominandi sic usque ad tempus mortis concessa, magis sapit na-

turam ultimæ voluntatis, quàm contractus, ut ex multis ibi probaui, & constat hoc quia variabilis est, ut d. Ord. titu. 63. in principio. Nimirum igitur si facilis hæc nominatio seu electio variabilis, quæ naturam sapit ultimæ voluntatis, destruat, destructa ultima voluntate, seu testamento, in quo illa facta est. Concludendo igitur in quæst. proposita, dico, quod nominatio prædicta facta in testamento, quod irritum sit per deportationem testatoris, irrita etiam manet, & per consequens iste nominatus non habet rem istam, ad quam, electus seu nominatus fuit, sed veniet ad eos de quibus in Ord. lib. 4. titu. 62. ordine ibi dictato.

In secundo vero casu quando quis damnatur ad mortem naturalem, res hæc minus dubitationis habet, quoniam is qui seruus pænæ est, electionem habere non potest. lex factu. §. si quis rogatus in primo. ff. ad Trebellian. & habetur in d. l. cum pater. §. hæc editatem in primo de lega. 2. Unde cum per iura illa, electio seu facultas eligendi alicui concessa perdat per damnationem in metallum, quæ damnatum pænæ seruuum facit, nimirum si damnatus ad mortem amittat talem facultatem, quandoquidem & is tali casu seruus pænæ efficitur, ut est communis resolutio in Auth.

Auth. sed hodie. C. de dona. inter vir. & vxor.

QVÆSTIO SEPTIMA.

Vtrum cadauera eorum, qui ad mortem damnantur tradidebeant medicis ad anatomiam faciendam in consulto Rege.

SV M M Æ.

- 1 Cadauera damnatorum ad furcas, non possunt tradi medicis ad anatomiam in consulto Rege.
- 2 Consuetudo, qua introduxit clausulam in sententijs positam, ut condemnatus ad furcas ibi perpetuo permaneat iure quoque inuitur.
- 3 Propter enormitatem delicti etiam cadaueri pena infligitur & inibi ratio assignatur.
- 4 Qui capite truncantur dari quoque non possunt ad anatomiam in consulto Rege.
- 5 Idem in damnatis ut conburantur dicendum est.

Offerit sese mihi non indecenter in præfati tractare id super quo nuper dubitatum fuit coram integerrimo ac præstantissimo iustitiæ rectore Ioanne à Sylua cuius anima in pace quiescit de quo breuissime agam, ne longius quam oportuit euagari videar. Asserente insigni proto-medico Leonardo Nonio se à Rege inuictissimo nostro non sine magna difficultate impetras-

se, ut cadauera eorum qui ad mortem condemnantur, traderentur medicis ad anatomiam faciendam, non defuit doctus aduocatus, qui dixit id iure communi fieri posse à iudicibus, qui reos ad mortem condemnant allegans Bart. in l. fin. ff. de cadauer. puni. Inde sumpta occasione mirabatur quidam generosos vir & summæ auctoritatis qui tunc temporis aderat, cur id precibus à Rege necesse erat impetrari si iure communi fieri posset, & cur saltem si non à iudicibus, à rectore ipso iustitiæ id medicis petentibus non concedebatur. Veritas est, quod iure communi, hoc fieri potest non tamen ex doctrina Bar. in d. l. fin. quoniam ille solummodo proposuit questionem & indecisam reliquit dicendo cogitabit is, quod raro Bart. dicere consuebit. Nouiores autem videlicet Frac. Curt. Lancelo. dec. & alij in l. Imperiū. ff. de iuris d. omn. iud. tenuerunt hanc opinionem, quā & doctissimus Regij palatii Senator omnino et memorandus Gaspar Valascus in d. l. Imperiū aliquibus medijs comprobauit. Inter quæ illud adducit, quod tradit Bar. in l. fin. §. si. ff. de pigno. actio posse iudicem capere hominem liberum, & qui in nullo deliquerat ad iustitiā exequendam, ergo à fortiori si deliquerit (inquit ille) poterit eius cadauer propter

F publi-

Quæstio Septima.

publicam utilitatem dari medicis ad anatomiam faciendam, nec poterunt consanguinei, aut filij iniuriarum agere contra iudicem, qui cadaver patris medicis tradiderit arg. tex. in l. quod Reipublicæ. ff. de injur. cuius verba sunt. Quod Reipublicæ veneranda causa secundum bonos mores sit, etiam si ad contumeliam alicuius pertinet, quia tamen non ea mente magistratus facit, ut iniuriam faciat, sed ad vindictam maiestatis publicæ respiciat, actio ne iniuriarum non tenetur.

Reperio tamen, quod Franc. Rip. in tractatu de peste fol. 69. in versu. apud auctorem corpora, proposuit hanc q. & idem tenuit quod præcedentes DD. ratione publicæ utilitatis, quæ vertitur in conservandis corporibus vivorum iuxta no. in l. 1. ff. solui. matri. Hæc autem conservatio fieri facilius potest, quando quidem medicis evadunt petitiōes ob ipsam anatomiam. Dicit ille tamen, quod de consuetudine requiritur Principis auctoritas sive licentia, quod Bononiæ servari vidi. Nam Cardinalis Legatus, qui tunc temporis erat Ioannes Maria de Monte, qui postea Summus Pontifex fuit, nomine Iulius. III. concedere solebat licentiam medicis ad secandum cadaver alicuius ad mortem condemnati. Et cum forte interrogassem, cur ea licen-

tia seu facultas non concederetur ab ipsis dominis de Rota, aut ipsis dominis de Palatio ac Gonfaloniero (ut illi vocant) respondit quidam doctor Bononiensis amicus meus, id solummodo fieri consuevisse à Legato Summi Pontificis, cuius ditioni Bononia etiam in temporalibus subest. Hæc autem consuetudo summam habet æquitatem, & rationem ex infra dicendis. Ut tamen melius rem ipsam aperiā, & ne videar hæc tractare extra propositum, considerandum est, quod condemnati ad mortem uno ex tribus modis, ut apud nos moris est, ultimum patiuntur supplicium. Aut enim furca suspenduntur, aut capite truncantur, aut igni cremantur. Hos enim, qui primo modo mortem patiuntur, non posse de furca deponi, & in anatomiam medicis dari in consuetudine Rege, nulla apud me dubitatio est, quia licet Bal. voluerit, quod de iure suspensus non possit in furca pendere nisi per spatium unius diei naturalis, ut dicitur in cap. 1. §. iniuria. num. 9. & 10. de pace. iuram. firmand. Tamen apud nos inolevit hæc optima consuetudo, ut in sententia apponatur clausula, ut suspensus perpetuò in furca permaneat. Cui igitur hæc ita sint, & quodammodo pars pœnæ videtur esse, quod perpetuò cadaver in furca perma-

permaneat, necessario sequitur
dicendum, quod iudex hanc licē
tiam deponendi cadauer à furca
dare non possit, quia minueret
pœnam ab eo semel impositam,
quod ei facere non licet, sed soli
Principi hoc conuenit per text.
singul. in l. Imperatores. ff. de pœ
nis facit. l. 1. §. si. ff. de quæstio.

2. Nec putet aliquis hanc no
stram consuetudinem ratione ca
rere, sed potius eam habere, qua
se fundat in text. in l. capitalium.
§. famulos. ff. de pœn. ibi, vt &
conspetu deterreantur alij ab
eisdem facinoribus, & solatio
sit cognatis & affinibus interem
ptorū. Et in eo etiam text. ille sin
gularis est, cū habet furca suspen
dendos esse famulos latrones in
his locis ubi grassati sunt. Quod
ad vagum obseruatur in Reg
no Catalanix, in quo magis quā
alibi inualuit hæc famosorum la
tronum pestis, & maximè in ite
neribus ubi passim suspendun
tur in arboribus. Vidi etiā apud
Gallos iuxta Montem Pesulanū
duos in itinere suspensos, qui ma
nu armata nobilem quendam
Hispanū & pecunijs & vitā spo
liauerant. Et cum Senis essem de
capitatus fuit quidam homici
da, qui priusquam decapitaretur
in foro, ductus fuit ante ostium
domus illius quem occiderat,
in quo loco fuerat inter eos fœ
dus pacis & amicitie contractū,

sup

& postea pace non seruata, illum
interfecerat proditorie, & in eod
dem loco amputata fuit ei ma
nus dextera, & statim ductus in
forum decapitatus est.

3. Nec cōtra nostram consuetu
dinē obstabit, si dicatur, quod ca
daueri nō est infligēda pœna vt
tradūt Bal. post Cyn. ubi Ias. larē
in l. 2. C. qui testam. fac. poss. qui
negant posse iudices cum qui sibi
mortē consciuit in furca suspē
dere arg. l. defuncto. ff. de publi.
iud. Crimē enim & criminis pœ
na extincta est, morte accusati. l.
2. C. si reus vel accusa. mortu.
fue. Vnde dicunt, male agere As
sesores qui contrario videntur.
Et idem dicit Ioannes Ign. in l.
1. §. sibi manus nu. 42. ff. ad Sylla
nia. Non obstat inquā, hoc quo
niam consuetudo nostra solum
procedit in criminibus atrociori
bus, in quibus etiā fatentur. DD.
post Imol. in d. l. defuncto, quod
toleranda esset consuetudo per
quam cadaueri infligeretur pœ
na in odium & detestationem
criminis, & propter facti memo
riam arg. eius. quod habetur in
cap. mulier is. q. 1. ubi etiam ani
mal irrationale punitur propter
facti memoriam & enormitatem
delicti. Et licet dicatur & aliqui
bus quod textus quem ad hanc
conclusionem citat Accurs. in l.
2. ff. de furto. casu illam non
probet, tamē magna est. Accurs.

F 2 auto-

Quæstio Septima.

autoritas & nimium facit vniuersalis consuetudo, non solum auctoritate. Accurs. fundata, verum etiam rationibus per Imol. & Roman. adductis. Videmus enim hic, & vbiq; terrarum, quod propter enormitatem criminis cadauer in frustra secatur, & sic discriptum affigitur in locis publicis.

Et licet ista sit vera solutio ad obiectum supra positum, tamen alia non minus singularis dari potest, videlicet quod DD. regulariter loquuntur in pœna afflictiva animati corporis, quæ quidem pœna post mortem dari non potest: & est ratio secundum Bald. quia sunt pœnæ sensus, & mortuus non sentit. Nos autem loquimur quoad pœnam denegandæ sepulturæ. Pœna enim priuationis sepulturæ respicit corpus absque anima, & ideo de natura huius pœnæ est quod post mortem infligatur. Ista fuit sollemnis declaratio Bal. in l. 1. col. 2. C. ex delicto. defuncto. pro qua facit singu. tex. in l. 2. ff. de cadau. puniti. vbi dicitur, quod si in insulam deportatus ibi moritur, pœna etiam post mortem manet, nec licet cadauer inde transferri & alibi sepeliri, inconsulto Principe. Et licet tex. in l. 1. ff. eod. dicat simpliciter hoc peti debere, nec declarat an à Principe vel à iudice hoc conce-

di debeat, vnde aliqui etiam à iudice id fieri posse dixerunt, & voluit glo. in Clem. 1. in verbo pœnitentiæ de pœnitent. tamen verius est dicere cum Accurs. ibi in verbo petitem, quod soli Principi hoc conuenit. Ex quibus concludo, quod in casu supra posito solus Princeps licentiâ dabit medicis vt cadauer de furca deponi possit & in eo anatomia fiat.

4* Hi autem qui capite truncantur, medicis dari non possunt ad anatomiam faciendam, in consulto Rege. Nā docet hodierna practica quod nil aliud concluditur in sententia, nisi quod reus in publico loco decapitetur. Quare iniustum videtur, vt cadauer ulterius vexetur, & derineatur iuxta. l. cum sit iniustum & l. qui sepulchra. C. de sepul. viola. facit §. 1. quib. ex caus. manu. non lic. ibi, ne iniuria defunctus afficiatur. Inquit enim Ioan. Imo. in d. l. defuncto quod Assessores iniuriam faciunt hæredibus mortui, si illum post mortem in furca suspēdunt arg. l. 2. §. quotiens. ff. de iniur. Nec huic rei ob stare putarem. l. quod Reipublicæ supra allegata, quia illa loquitur quando magistratus facit non ea mente, vt iniuriam faciat. Iniuria autem semper fieri videtur, ni fiat secundum ius, hoc est, lege permittente. Idq; ratione manifesta probatur, quia negandum non est, quin

quin denegatio sepulturæ poena sit saltem eo modo quo supra dixi, & ideo cum iudex solum cōdenariuereum vt decapiretur, si postea sepulturam denegasset tra- dendo medicis cadaver, iam me- tas sententiæ egredideretur, igitur &c. Nec obstat si dicas hic non denegari in totum sepulturam, quia ossa & reliquæ cadaveris fu- nerari possunt. Respondeo enim quod saltem differtur sepultura, quod iniuriolum iura reputa- runt dict. l. cum sit iniustum, & ultra sententiæ metas iudex pro- cedere. Est enim pro constanti tenendum quod istis ad mortē condemnatis non est denegan- da sepultura per text. in capit. quæsitum. 13. quæst. 2. videlicet si verè penituerunt, ne obster- text. in capit. placuit. 23. quæst. 5. & est etiam text. in l. obnoxios C. de religios. Est igitur (vt ad rem redeā) concludendum quod etiam hi, qui capite truncantur non possunt per iudices, sed so- lūmodo per Regem ipsum medi- cis tradi ad anathomiam faciendā.

• Alio & tertio modo vltimū supplicium patiuntur Rei condē- nati vt supra dixi videlicet cum comburantur quales sunt hære- tici. Et dico quod etiam hij & maiori cum ratione sine Regia auctoritate & licentia non pos- sunt dari in anothomiam. Et ratio est in promptu, quia si sic

esset, non adimpleretur directē sententia, sed aut illa alterari vi- deretur, aut poena videretur au- geri, si anathomia facta, cadaue- ris ossa & reliquæ cremarentur. Iudiciis, autem semel senten- tia dicta, neutrum illorum face- re licet. l. iudex posteaquam. ff. de re iudi. l. acta. §. de amplianda ff. eodem. Vnde vt Reipublicæ consulatur, & ne aures Regis obtundantur quotidianis in hanc re petitionibus, debet ille iudi- cibus per legem concedere, fa- cultatem tradēdi cadauera dam- natorum medicis. Posse autem Regem id concedere nemo est qui vnquam dubitauerit, atten- tis his, quæ supra dicta fuerunt.

QVÆSTIO OCTAVA.

Vtrum hij qui vltimum pa- tiuntur supplitium possint sepeliri ab amicis vel con- sanguineis.

S V M M A.

1. Quid statutum sit de iure diuino Canonico Ciuili, & consuetudina- rio, in sepeliendis damnatis ad mortem.
2. Male asseritur per aliquos. DD. peccare iudices qui corpora dam- natorū in sepultura tacere permittūt.
3. Lusitanorum consuetudo in hoc iustissima & piissima.
4. Nihil obest corporibus aut anima- bus mortuorum ad vitam eternā

Quæstio Octaua.

consequendam quod sepultura ca
reatur.

5. Consuetudinem nostram in sepeli
dis damnatorum corporibus pietati,
humanitati, & religioni Christia
næ consonam esse, multis Sacre Scri
pturæ autoritatibus monstratur.

6. Multa enumerantur commoda,
quæ sequuntur si corpora in Eccle
sia sepeliuntur.

7. Verba S. Augusti, cum dixit fune
ra magis esse viuorum scilicet, quam
mortuorum sui filia, declarantur:
reprobata opinione eorum qui di
cunt nihil omnino prodesse anima
bus si corpora in Ecclesia sepeliun
tur.

8. Mortuis magis profunt specialia su
fragia, adeo quod error sit affirma
re cum Ioanne Uniceff quod oratio
nes, quæ vni persona specialiter ap
plicantur, non plus illi profint quàm
si generaliter pro omnibus ferret.

Vtrum autem hi, qui vlti
mo supplicio afficiuntur, pos
sint sepeliri a consanguineis, vel
amicis, dicendum est, quod in
hac re, triplex ius considerandum
est, videlicet, ciuile, canonicum, &
consuetudinarium. De iure ciuili se
pultura carere debent, quia iubetur
in furca manere, vt & consue
tu deterreantur alij ab eisdem ta
cinoribus, & solatio sint cognatis
& affinis interemptorum, vt inquit. l. capitalium. §. pen. ff. de
pæn. Item & hi, qui capite trunca

tur, non traduntur sepulture, nec
etiam ossa eorum qui igni combu
runtur, & quorum cineres cada
ueris remaneant nisi licentia pe
tita, & obtenta. tex. est in l. 1. ff. de
cadaue. puni. Nec obstat. l. ob
noxios. C. de religio. & sump. fune
ne. quæ permittere videtur. his
dandam sepulturam, quia intelli
gitur per dict. l. 1. scilicet permit
tente Principe. De iure autem ca
nonico possunt sepeliri. dict. cap.
quæsitum. 13. q. 2. & c. placuit. 23.
q. 5. Diuersa est tamen in hoc cō
suetudo diuersarum prouincia
rum. Nam Galli seruāt ius ciuile,
vt testatur Bartholomeus de Cas
sa in Rub. de confiscation. §. 1. in
verbo il. confisque les biens, nu
mero. 5. Et etiam in Regno Cata
loniæ passim in itineribus cada
uera in arboribus suspenduntur,
ibique ossa catenis ferreis ligata
perpetuò manent, vt vidi. At vero
Itali seruāt ius canonicum. Vi
di enim multoties apud Bononiensem
summo mane damnatum ad
furcam in ea suspendi, & vespere
de illa deponi, & sepulture tra
di. Quæ consuetudo videtur
originem sumpsisse ex tex. deut.
21. & text. Iosue. 8. f. vbi dicitur
Regem quoque eius suspendit
in patibulo, vsque ad vespertinam
& solis occasum, præcepitque
Iosue, & deposuerunt cadauer
eius de Cruce. Et ideo dicit Cas
san. loco vbi supra, quod melius
in hoc

in hoc faciunt Itali quàm Galli.
 • Sunt etiam qui dicant, nō va-
 lere consuetudinē, vt corpora dā-
 natorū in sepulta manēant, imō
 peccare mortaliter iudices, qui
 sepulturā illis denegant. Firmat
 hoc Rauenna. in cōpendio tit. de
 furt. colum. 2. ad fine. & alij quos
 refert & sequitur Roehus in. c. fi.
 de consuetu. fol. 12. Et grauissi-
 mū errorem facere iudices testa-
 tur Iacob. Beulen. in repetitio. l.
 capitalum. §. famolos num. 15. de
 pōb. sumpta argumentatione à
 tex. in. cap. questum. 13. q. 2. Cui
 enim Sacramentum pœnitentiæ
 nō negatur, nec sepultura negan-
 da est. Doctissimus tamen Didac-
 cus Couartuuias in lib. 2. resolu-
 tionū cap. 10. nu. 11. dicit, quod
 non auderet, mortalis criminis
 culpa nōtare iudices, qui, attenta
 & loci & temporis qualitate, &
 conditione, optimo in Reimpu-
 blicam zelo corpora damnato-
 rum vltimo supplicio, vel ad tem-
 pus, vel in perpetuum insepulta
 iacere, dimittunt. Et huius opi-
 nionis fuit id asseuerando Ma-
 ior in. 4. sententiarum dist. 45. q.
 4. qui iudices excusat. Nec Abb.
 in. c. ex parte in. 1. de sepultu. &
 Syluest. in verbo sepultura. quest.
 10. contrarium dicunt, vt rectē
 intuenti constabit. Et licet ob-
 stare videatur text. supra relatus
 deuteronomi. cap. 21. illi tamen sa-
 tis respondet Maior loco supra

3 relato. Consuetudo tamen no-
 stra & iustissima & pietissimi-
 ma, melius in hoc se habet, quæ
 & iustitiam amplectitur, & misē-
 ricordiam non deserit in hac re-
 medium inter has duas consue-
 tudines tenens. Nam quamuis
 in sententijs dicatur, vt notum
 est, quod talis damnatus perpe-
 tuo infurca permaneat, adue-
 niente tamen die, in quo cele-
 brantur vesperæ commemora-
 tionis omnium defunctorum,
 eadavera de furca depōnuntur
 & cum solemnī pompa sodalitū
 confraternitatis diuæ Mariæ de
 misericordia sepeluntur. Item
 & hij, qui, capite truncantur,
 cum per aliquod spatium tempo-
 ris ad terrorem in loco publico
 detinentur, etiam sepulturæ tra-
 duntur obrenta facilliter licentia
 à iudicibus.

Neque putet aliquis hanc no-
 stram consuetudinem ideo in-
 troductam, vt credarius aliquid
 obesse corporibus aut animabus
 mortuorum ad vitam æternam
 consequendam, quod illi sepul-
 4 tura careāt. Iniuria enim in hac
 vita corporibus illata nihil obest
 resurrectur, quin vitam æter-
 nam consequi possint, vt est tex.
 in cap. sacris in fi. de sepultu. cum
 ait licet non obsit iustis sepultu-
 ra nulla vel vilis: impijs tamen
 celebris vel speciosa non profit;
 etiam si ipsa corpora fluminibus

Quæstio Octaua.

submergantur, vel à bestijs consumantur, vel quocūque modo in sepulta iaceant, vt testatur August. lib. 21. capit. 12. de ciuitate Dei, iuxta illud verbum domini apud Match. cap. 20. Nolite time-
re eos, qui corpus occidunt, ani-
mam autem non possunt occide-
re. Et ideo dicitur in Psalmo. 78.
posuerunt mortalia seruatorū tuo-
rum cscām volatilibus cœli, car-
nes sanctorum tuorum bestijs
terræ, effuderunt sanguinem
eorum tanquam aquam in cir-
cuitu Hierusalem, & non erat
qui sepeliret. Hoc itaque (vt in-
quit Conradus Brunus in lib.
4. de cæremonijs cap. 6.) magis
est ad exaggerandā crudelitātē
eorū, qui talia fecerunt, quā ad
eorum mortuorum infelicitatē,
qui crudelitate illa perpessi sunt.
Quāuis enim ea in cōspectu ho-
minum & dura, & dira videātur,
preciosa tamen est in conspectu
domini mors sanctorum eius, vt
tradit sanctus Ambrosius in libro
de bono mortis capit. 10. Et hic
considerandum est, quod non
solum defectus sepulturæ anima-
bus quidquam obesse potest, sed
neque etiam ipsis corporibus.
Non enim credendum est, (vt in-
quit idem Conradus) Deum op-
timum maximum permisisse, vt
corpora tot sanctorum Marty-
rum lacerata & concremata fue-
rint, si quidquam corporibus

eorum in extremo iudicio resur-
recturis obesset illa ingens saui-
tia. Neque ob aliud, dicit, creden-
dum esse hoc diuinitus fuisse per-
missum, nisi vt discerent Chri-
stiani in confitendo Christum
dum contemnunt hanc vitam,
multo magis contemnere sepul-
turam, & nihil dubitare, etiam
neglecta corpora, integra tamen
eādem in extremo iudicio esse re-
surrectura. Hæc autem omnia
licet verissima sint, consuetudo
tamen nostra in sepeliendis dam-
natorum corporibus pjerati, hu-
manitati, misericordiar, & religio-
ni Christianæ consona est, vt iur-
pra dictum extat, & probatur ex
verbis text. in l. & si quis. §. sed in
terdum ibi vel ipsius humanita-
tis, an vero misericordiar, vel pie-
tati tribuens. ff. de religio. &
sumpt. funera. Videmus etiam
quod quando Iacob filium Io-
seph. rogauit, vt eum non sepe-
liret in Ægypto, hoc opus sepe-
liendi misericordiam appellauit.
Habetur etiam Genesis cap. 47.
in fine facies mihi misericordiā,
& veritatem, vt non sepelias me
in Ægypto, sed dormiam cū pa-
tribus meis, & auferas me de ter-
ra hac. Condasq; me in sepul-
chro maiorum meorum. Quod
filius sic fecit, vt pater ei percepe-
rat, obtenta licentia à Pharaone
Rege, vt dicitur Genesis capi-
te quinquagesimo in principio.
David

Dauid etiam, cum nunciatum ei fuisset, quod viri labes Galad sepelissent Saul, benedixit eos sic dicens: Benedicti vos à Domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelistis eum, vt habetur. 2. Regum capit. 2. Et ob hanc rationem antiqui patres filijs curam commendarunt eorum cadauera sepelienda, quod res hæc ad pios & misericordes filios pertineat. Constat Genesis capit. 49. vbi Iacob, postquam benedixit filijs suis præcepit eis, vt eum sepelirent cum patribus suis, sic etiam Tobias filio suo curam sepeliendi eius corpus imposuit, vt legitur Tob. cap. 4. & habetur in cap. Ebron. 13. quæstione. 2. Sic etiam Isaac & Hismael filij Abraam sepelierunt patrem suum, vt dicitur Genesis capite. 25. in principio. Et per contrarium res inhumana videtur; & ultionis atque vindictæ digna, prorsusq; à misericordia aliena, si cadauer aliquius sepulturæ non inferatur. Nam Propheta ille domini, de quo narratur. 3. Re. cap. 13. cum inobediens fuisset domino, verba hæc ab ipso domino audiuit, Quia non obediens fuisti orï domini, & non custodisti mandatū quod præcepit tibi dñs Deus tuus, & reuersus es, & comedisti panem, & bibisti aquam in loco, in quo præcepit tibi ne comederes panem,

neque biberes aquam, non inferretur cadauer tuum in sepulchrū patrum tuorum. Fuit autem Propheta iste occisus à leone in via, & erat cadauer eius proiectum in itinere, & postea ab alio Propheta fuit sepultus. Si ergo opus istud sepeliendi cadauera, opus est misericordiæ, iam audiamus verba miranda tex. in cap. ponderet in fi. 50. di. Sentetiam, quæ verat misericordiam, non solum tenere fratres, sed etiam audire, fugite, quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus & sacrificijs. Nec ius ciuile hoc pietatis & humanitatis, atque misericordiæ opus improbare videtur, quod prohibeat mortuorum corpora sepelire intra municipia, ciuitatem, vel oppidum. l. 3. §. diuus. ff. de sepul. violato. l. mortuorum. C. de religio. & sumpti. fune. Hoc enim iure ciuili ideo prohibebatur, ne fortore cadauerum aeris temperies corrumpere, & inde morbi periculosi in municipes & ciues irruerent: quod facile euenire poterat si cadauer non sub terram, sed super eam deponeretur circumdatur: tenui pariete, qui mædiores demoliebatur antequam vermibus corpus confunderetur, & ob id fortor in maximus locum illum circumdabat, quod & nunc apud Italos facile euenire potest, quandoquidem

codem

Quæstio Octaua.

eodem modo multa nobilium virorum cadauera in Ecclesijs deponuntur. Nunc autem iam mater Ecclesia statuit, vt corpora mortuorum sepeliantur, & quidem apud Ecclesiam, vel eius cœmiterium, vt habetur in Concilio Triburienſi, cap. 15. & in tex. cap. vbiunque, & c. placuit, & c. non æstimemus. 13. q. 2. & in c. nullus ead. causa, & q. Et ex hoc sepultura loco nonnulla animabus commoda sequuntur. Primum nempe est & præcipuum, vt orationibus canonicorum, monachorum, vel clericorum in ea Ecclesia degentium domino commendentur mortuorum animæ, & remissionem delictorum, quæ meritis non obtinent illorum intercessionibus percipiant, vt dicitur in d. cap. 15. Secundum est quod eorum animæ commendantur specialiter patrocinij sanctorum illorum, in quorum nomine dedicata est Ecclesia, in qua mortuorum corpora sepulta sunt, vt inquit tex. in d. c. non æstimemus in fi. & tradit glo. in cap. cū graui ead. caus. & q. Ed ideo summa cum ratione pia illa ac religiosa cōsuetudo apud nostrates inualuit, vt sub vmbra & protectione alarum diuæ Mariæ matris Dei & virginis intactæ corpora damnatorum cum processione solemniter sepeliantur in templo diuæ Marię de misericor

dia, vt ipsius virginis dei paræ, ac omnium fidelium matris pia intercessione interueniēte à peccatis purgatorij liberentur.

Prodest etiam ad aliud sepultura ecclesiastica, quoniam hi, qui locum sacrum ingrediuntur, vbi corpora sepulta sunt, facilius mouentur ad compassionem, & orant dominum pro sepultis, & cū venit in mentem sanctus aut sancta, in cuius honorem ille locus est sacratus, animas defunctorum ei commendant, vt apud Deum pro illis intercedere dignetur: quod certe ita non facerent, nisi hoc sepultura posita ante oculos admoneret. Et quantis de defunctis alibi sepultis recordemur, non solet mens nostra sic prompta effici ad orandū pro illis prout est, cum peruenimus ad loca sacra, vt ex multis concludit frater Alfons. in d. libro aduersus hæreses, lib. 13. in verbo sepultura fol. 827. & tradit Ioannes Raulin. in libro qui scribitur doctrinale mortis titulo de cura cadaueris habenda, c. 27. vers. secundo vtilis, & c. vbi ponit & alia commoda, quæ ex sepultura ecclesiastica mortuis obueniunt: & ex eorum dictis declaranda sunt verba sancti Augustini in libro primo de ciuitate Dei, capit. 12. & in lib. de cura pro mortuis agenda cap. 7. dñ dixit funera magis esse viuorum solatia

solatia quàm mortuorum subsidia, concludens locum sepulchri nihil prodesse animæ ad gloriā, vel miseriam eius augendam, vel minuendam, vteriam supra dicebatur: vt illud intelligatur verissimum esse in casu quo loquitur, videlicet ad animæ gloriā augendam, nam aliās habet sepultura non contemnendas utilitates, vt dictum est. Ex quo inquit Alfons. Castr. vbi supra quod Valdeses (de quibus scribit Aneas Syluius de origine Boemorum cap. 35.) quando asserunt nihil distare quā terra corpora humana sepeliantur, siue locus sit sacer, siue non, recte quidem dicere, neque eorum sententiam de hæresi esse notandam. Sed quia absolute affirmarunt, nihil omnino prodesse animabus, quod corpora in loco sacro sepeliantur, merito sententia eorum damnatur, quia licet non prosit ad animæ gloriā augendam, prodest tamen ad alia, de quibus modo dictum est, & tradit Conradus in d. libro de caeremonijs lib. 4. cap. 6. Confirmatur hoc, quia etiam in veteri testamēto maximus quidem habebatur respectus, in sepeliendis cadaueribus ad loca, in quibus illa sepelirentur. Nam Propheta senex ille, de quo narratur. 3. Regū cap. 13. iussit corpus suum sepeliri in sepulchro in quo vir Dei sepultus erat, & quod ossa eius

ponerentur iuxta ossa illius viri Dei. Quæ res illi profuit, vt multis elapsis annis, quando Iosias Rex templa idolorum euerteret, & ossa exhumari de sepulchris, & ea comburi iusserit, honorem Prophetæ Dei differens iussit, vt ossa alterius Prophetæ qui iuxta illum sepultus erat, intacta manerent, vt legitur. 4. Regum cap. 34. Constat etiam Genes. cap. 35. quod Debora nutritrix Rebecæ sepulta fuit ad radices Bethel subter quereum, in quo loco, edificauerat antea Iacob altare, & appellauerat nomen loci illius domus Dei. In exequijs autem agendis is ritus observari debet, quæ peculiaris consuetudo patriæ tenet, dummodo non abhorreat à pietate, vt concludit Antonius Honcala in tractatu de exequijs pro defunctis folio. 62. vbi etiam eleganter tradit, quid significant vestes lugubres & campanarum sonus, & ceræ crematio, quid incensum, & tintinabuli sonitus, & crux dominica, pompam lugubrem præcedentes d. folio. 63. column. 3. Laudanda est itaque consuetudo nostra & amplectenda, quæ cadauera eorum, qui in paribulismoriuntur, sepelire statuit.

8 Et quāquā vniuersalis Ecclesia singulis annis statuerit, preces pro mortuis domino effundere, & suffragijs eos iuuare, & pro omnibus regeneratis hæc facere

Quæstio Octaua

cere consueuerit, vt nullus præ-
termittatur ad quem debeant
ista beneficia peruenire. Melius
enim supererunt ista his, quibus
neque obsunt, neque prosunt,
quam eis deerunt; quibus pro-
sint; vt inquit sanctus Augusti-
nus in libro de agenda cura pro
mortuis, & habetur in text. d.
cap. non æstimemus. Prædicta ta-
men pia consuetudo statuit, vt
specialiter pro his damnatis ad
mortem suffragia fiat eo die, quo
per sodales congregationis diuæ
Marię de Misericordia eorum ca-
dauera sepeliuntur: quia mortuis
magis prosunt specialia suffragia
ex intentione facientis pro illis
secundū Tho. in 4. & alios quos
sequitur Archiepiscopus Floren.
in 3. parte in tit. de suffragijs in fi-
ne principij & in §. 6. adeo vt er-
ror sit affirmare quod orationes;

quæ vni personæ specialiter ap-
plicantur, non plus illi prosint,
quā si generaliter pro omnibus
fierent. Cuius erroris fuit autor
Ioannes Vuitcleff. quam multis
sacrarum literarum autoritati-
bus impugnat & damnat frater
Alfonfus de Castro in libro. 11.
aduersus hæreses in verbo oratio
in fine folio. 703. quæ referte nō
curo. Satis est locum lectori indi-
care in quo multa doctissimè ca-
mulata reperiet. Et fuit huius im-
probi Ioann. Vuitcleff. opinio
illa reprobata per Concilium Cō-
stantiense sessio. 8. inter alios pa-
riter reprobatos articulos. 45.
quorum ille vnus. 19. erat in or-
dine scripturæ. Iussit item sacrum
Concilium ossa dicti Ioannis ex-
humari, & procul ab Ecclesiæ se-
pultura iactari, vt constar in di-
cta sessione. 8.

L A V S

D E O.

INDEX GENERALIS OMNIUM SENTENT.

TIARVM ET NOTABILIVMQVE IN

hoc libro continentur, tam authoris quam Ad-
ditionatoris aditus à Licentiatò Yebra

de Quiros Regalis parlamenti Va-
llisoleti aduocatò.

A.

Necrari consilium commenda-
tur decisione. 2. num. 8. ibid.
additio. plura addit.

Adulterij poena quomodo pro-
cedat attentò iure, & consuetudine huius re-
gni ad. dec. 3. super n. 1. verbo occisi fuerit.

Acceptatione emphyteusis, per patrè me-
liorate inducitur additio hereditatis pater-
nis dec. 5. nu. 5. ad. ibidem tenet contrariù.

Accursus glossa magna in. 1. h. am. ita. 5.
in fideicommissò. ff. delegatis. 2. nouit in-
telligitur ad. dec. 7. super num. 1. col. 3.

Argumentum à contrario sensu non va-
let in iure, nisi quando ex eo colligitur dis-
positio contraria in casu contrario add. dec.
7. super num. 1. col. 12.

Alienationem à patre vel à matre de-
functis factam in bonis fideicommissi, vel
alio vinculo suppositis filius hæres absque
beneficio inuentarij, non potest rescindere
dec. 8. n. u. 6. ibidem add. dec. super n. 6. col. 1.

Alienatio etiam rerù feudij, vel emphyteu-
sis quæ alienari non possint filius hæres po-
test contrauenire offerendo damna, & inte-
resse secus rerum emphyteusis hereditariæ
ad. dec. 8. super num. 6. col. 1.

Alienatio bonorum maioratus offerendo
damna, & interesse potest contraueniri ad.
dec. 8. super num. 6. col. 1.

Alienatio emphyteusis quæ etiam requi-
sito domino ex pacto, vel consuetudine in
preiudicium successorum vendi potest, an
contraueniri possit dicitur idem, quòd dici-
tur de alienatione emphyteusis hereditariæ
add. dec. 8. super num. 6. col. 2.

Alienatio non feudij, non fideicommissi
nò emphyteusis, nò maioratus sed aliorum
bonorum nullo vinculo supposita à defun-

cto facta à filio hærede non potest contra-
ueniri etiam pro rata illorumque à defun-
cto habet, nisi ex non controuentione hæ-
redi magnum veniat damnum, vel nisi pu-
blicum interesse versetur in conseruatione
illorum add. dec. 8. super num. 6. colum.
2. & 3.

Auus paternus non tenetur alere nepo-
tem spurium, vel ex filio spurio natum
legitimum si ipse se potest alere, vel ha-
beat patrem, aut matrem, aut auum ma-
ternum cum alere potentes, vel officium,
aut artificium secus si non habeat decisi. 11.
numero. 7. ibi additio. numero. 7. colum-
na. 3.

Absens in causis grauibz semper est ci-
tandus personaliter, vel in domo presentis
habitationis licet ultra mare sit dummo-
do compertum sit illum viuere, & in quo
loco sit, & domicilium constituerit aliàs da-
tur eius bonis curator ad. dec. 15. in princ.

Absentis in causis leuibz personalis ci-
tatio ad. dec. 15. in princ. colum. 2.

Absens licet, in causis grauibz non ci-
tatur personaliter, quando non patet tutus
accessus ad citationem persone faciendam,
ad. dec. 15. in princ. colum. 2.

Author de rigore iuris male iudicat, dec.
2. ad. ibid. colum. 4.

Alienare prohibitus non est prohibitus
ad longum tempus locare, nisi consuetudo
sit in contrarium ad. dec. 26. num. 1.

Authoris Gamę sententia dec. 27. repre-
henditur ad. ibi. in fine.

Authoris opinio de. 34. concors legibus
est huius regni, ad. ibi. in princ.

Astore non probante, aut nullum in-
habente absque iuramento, & si nihil presti-

H terit

INDEX.

terit dec. 36. idi. ad. super numer. 1. columna. 2.

Additio in ducta pro liberatione vnius debiti, pro quo antecessor litigabat non operatur implicationem respectu aliorum ad. dec. 40. num. 1. ad. ibi contrarium.

An nullatio actus illiciti secundum naturam suam inducitur ipso iure, etiam si non opponatur poena nullitatis in lege prohibente apponatur tamen alia poena ad. dec. 40. super num. 3.

An nullatio quoque inducitur, ex contractu materie grauis illicito quia prohibito cui lex resistit apostita, alia poena licet poena annulationis, non fuerit posita, ad. dec. 40. super num. 3.

An nullatio inducitur ex actu materie, etiam non grauis cui lex resistit alicet poena non sit apostita ad. dec. 40. numer. 3.

An nullatio, actus non inducitur quando actui est apostita poena vnica oratione cum precepto tunc ergo vale actus debetur, tamen poena, secus si diuersis orationibus, tunc inducitur, & nullitatis poena, nō sit apostita, ad. dec. 40. num. 3.

An nullatio inducitur ex contractu factu, contra formam a lege inuentam licet lex non resistat actui verbis preclisis, & prohibitiuis ad. dec. 40. num. 3.

An nullatio non inducitur ex contractu cui lex, nec resistit, nec permittit, sed ei nō assistit, ad. dec. 4. numero. 3.

Adiudicatio voluntaria in solutum, pro maiori quantitate, quam debetur ex nulla, dec. 40. num. 4. ad. ibidem de iudiciali.

Actus conuict non seruato etiam minimo, quod de forma sit, dec. 45. num. 3. ibi dem addic.

Appellatio de non condemnando in specie, si reus non appellet a tota sententia instata est, secus si appellet, ad. dec. 65. in prin.

Appellatio rei a tota causa de voluit causam a iudicem suum, & si actor praeuenierit, ad. dec. 65. in prin.

Ad dictionē ante pars debet citari, & eius notificatio fieri, dec. 66. num. 1. ibi addic.

Administrator collegij vt gubernationis secularis potest remittere, & remittendo preiudicat secus administrator monasterij ad. decisione. 72. numero. 5.

Appellatio a sententia edilium vulgo fies, & iudicium de melta debet fieri ad cellariā Rgiā non ad decuriones ad. de. 80.

Appellatio a sententia lata super exce-

ptione declarans eam non probatam, non valet, dec. 87. nu. 1. contrarium ad. ibidem.

Alienatione bonorū prohibita posunt bona obligari, pro securitate obligationis premissæ, si contractus permissus est, & talis qui possit obligare, ad. dec. 80. in prin.

Appellatio vel supplicatio sententię in telocatoria defertionis, vel denegationis reuisiones valet in casibus vbi appellare licet, ad. dec. 101. num. 1. col. 4.

Alienatione prohibita & in casu alienationis, alio vocato secuta alienatione, acquiritur ius reuocabile, etiam si alienans redimat, nisi redemptio sit ante quam alius possessionem acquirat, ad. decisio. 111. in principio.

Appellatur a sententia qua quis se pronūtiat iudicem, vel nō iudicem nisi in superioribus iudiciis, contra quos non tadit appellatio, ad. dec. 159. in prin.

Adulterium excusat ignorantia probabilis, & in uencibilis coadiuuata matrimonio palam contracto secus alia, additio decif. 169. in prin.

Asecuratio mercium facta tempore quo iam ob naufragium amissæ sunt valet si asecuraturus ignoret, ad. dec. 181. in prin.

Asecuratio non valet nisi merces sint impositæ & valebit pro impositis tantum additio decif. 181. in prin.

Asecuratio mercium communium nō tenetur, nisi pro parte a se asecurata, nisi quādo asecuratio sit utilis socio, vel ex mente contrahentium constet periculo vtriusque in meras esse addic. decif. 181. in prin.

Alimenta debentur spurio secundum possibile substantiæ patris, & dignitatē spurij cōputatis alijs patris obligationibus de iure regio non excedunt quintū imō si sit ex celsuum eis abreuiatur, ad. decisio. 201. num. 3.

Additio hereditatis non inducitur in muliere, etiam faciente actus citra ius, & nomen heredis nisi excircūstantijs de scientia & prudentia mulieris constet, ad. decif. 219. numero. 5.

Additionis reuocatio materiam, addic. decif. 219. num. 6.

Accusator ob delictū non tenetur carcerato sum ministrare, ad. dec. 262. colu. 11. Appellari potest a sententia in qua dominus iuuetur citari, ad. decisio. 266. columna. 1.

Appellationi deferens iudex a quo in cassibus

INDEX.

bus ubi appellati non potest transferi iurisdictionem ad superiorem & ipse remanet in habilis ad executionem nisi detulerit cum clausula in quantum de iure possit ad. dec. 101. col. 1. & 2.

Alienatio necessaria litpendente fieri potest absque vitio litigiosi, nec reuocatur vt attentata ad. dec. 198. in princ.

Arrhae deducuntur ex tertio vel quinto in quo filius est merioratus non ex aceruo bonorum, nisi maritus tempore promissionis non habeat filios alterios matrimonio nati. Tunc deducuntur ex aceruo bonorum ad. dec. 311. col. 2. & 4.

Agens ex vna causa, & si in processu constet de alia, & equitate ex continet ad. dec. 333. col. 1.

Amittens literas cambi non habet actio nem contra eum at quem missae sunt, sed contra eum qui misit ad. dec. 339. in princ. col. 1.

Auia faciens testamentum pro ne potest mentecapto potest vnum, vel pl. res instituire ad. dec. 341. col. 1.

Alegati potest contra sententiam transactum in rem iudicatam de iniustitia parte alegante siue contradictione praxi tamen nunquam seruat ad. dec. 357. col. 1.

Adulterio dubio non potest maritus, ultra simplex exilium aliam poenam corporalem in singendi ad. decisi. 371. in principio.

Arrhae deuentur iusta quantitatem dotis solutae ad. dec. 373. col. 1.

B.

Bartolus in l. re coniuncti. ff. de legatis. 3. num. 43. nobiter intelligitur ad. dec. 7. super num. 1. col. 1.

Bartoli intellectus ad l. quod scitis. C. de bonis que liberos reprehenditur ad. dec. 9. super num. 1. col. 1.

Bartoli opinio in l. quod scitis. C. de bonis quae liberos cum timore defenditur de 9. in 2. sine timore amplectitur additio ibidem.

Beditio pignoris ab executore facta pro debito priuati mala fide dolo, aut collusione respectu vilitatis pretij lege non inuenitur nulla, quare illa tamen officio iudicis, & restitutione irritatur ad. dec. 40. in princ. col. 2.

Benditionis pignoris executor respectu vilitatis pretij pignoris venditi, ex dolo, & malicia, & emptor patriceps tenetur ad restitutionem rei cum fructibus perceptis, & percipiendis similiter creditor sciens emptor tamen facta prius executione in bonis executoris, & creditoris ad. dec. 40. in princ. col. 3.

Benditio pignoris ab executore facta viiori pretio quam res valet pro debito fiscalis, sine dolo etiam non valet si potest praesumi gratia ex vilitate pretij, vt quia accepit rem magni pretij cum potuisset aliam iusti pretij accipere secus alias ad. dec. 40. col. 3.

Benditio pignoris ab executore facta omnis legis solemnitatibus est nulla ad. dec. 40. col. 3.

Benditio pignoris priuati ab executore facta cum vilitate pretij hoc regno registrati bunalis, ad eius rescissionem, habet quadriemium, & maius tempus, siue laesio sit intra, siue extra dimidiam, & sit restituito cum fructibus deductis expensis, & restituito debito creditori cum interesse, & redditibus ad rationem vnius pro quatuordecim, nisi extimatum in solum adiudicetur creditori, ad. dec. 40. col. 3. Et hoc de pignore immobili, de mobili vide ibi.

Bona data in dotem stimata stimatio neque facit emptionem solum matrimonio debet restitui post dilationem annalem, non ante ad. dec. 123. num. 3.

Benditio facta sub conditione si dominus non placuerit, & non alio modo etiam sequuta traditione excusat ac aducitate, nisi contrahebentes nimis differant licentia a domino petere nec tunc protestatio excusaret ad. dec. 147. num. 4.

Bona prohibita alienari pro vita possessoris consueari possunt saltem in bonis dotibus ad. dec. 188. col. 1. & 2.

Bona libera efficiuntur deficientibus et sanguineis de iure communi secus de consuetudine, & in maiora tu perpetua consuetudine familiarum ad. dec. 193. col. 1.

Bona aduersa per concubinam habitati cum amasio praesumuntur quae sita ex bonis amasis ad. dec. 224. in princ. col. 2.

Bona appellata vulgo de aluedrios si inculta per triennium possessor relinquantur

INDEX.

amittit dominium, & possessionem ad. dec. 231. col. 2.

Benedictionis pactum resolutorium à possum casu quo emptor pretium non soluat, si venditor habet fidem de pretio, & dat dilationem etiam de vno die non potest agere ad resolutionem contractus, sed ad solutionem pretij ad. dec. 211. column. 1.

Benedictio rescinditur emptore non ad implende conditiones positas in contractu quæ fuerunt causa finalis ad illum secus alias ad. dec. 211. in prin.

Bendita re cum lensione ultra dimidiam emptor restituit fructus a die litis contestationis, & emptori interesse pretij ad rationem quatuordecim pro vno ad. dec. 292. column. 2.

Bendita re iudicialiter cum enormissima lensione debentur fructus aut redditus in quocumque tempore ad. dec. 292. col. 2.

Benedictionis appellatione non venit datio insolutum in odiosis, secus in favorabilibus vel ubi ex mente legis, vel contractus resultat iniquitas, vel ubi nilitet eadem ratio ad. dec. 296. col. 1. & 2.

Bona acquisita à prælato & beneficiato præsumuntur acquisita ex prælatura, & beneficio, nisi heredes contrarium probent ad. dec. 376. col. 1.

Bona patris filius habet hypothecata pro mala administratione dolosa, vel culpa ad. dec. 333. in prin.

Bona patris filius non habet hypothecata pro alienatione patris quando eam fecit pro solvendis debitis ad. dec. 333. in prin.

Bellum contra hostes infideles iustum est ad. dec. 338. in prin.

Bona lucrata constite matrimonio sunt communia inter virum & uxorem de iure communis exclusa consuetudine lustrani ad. d. 317. c. 1. de consuetudine nō de iure communis.

C.

Consuetudo potest inducere, ut bona emphyteusis cum domini licentia, aut requisitione possint alienari in præiudicium sequentium vocatorum ad. dec. 5. super num. 1. column. 2.

Census incommutabilibus emphyteusis non potest constitui quia non est immobilis neque ius reale ad. dec. 5. super n. 1. col. 3.

Census potest constitui in bonis emphyteusis alienari non prohibitis, vel hæreditariis, vel solitis ex vno alienari ad. dec. 5. super num. 1. column. 3.

ad. dec. 5. super num. 1. column. 3.

Capellania colatiua dotari non potest neque Ecclesia dotari ex bonis emphyteusis prohibita a domino alienari ad. dec. 5. super num. 1. column. 3.

Consilium Philippi Decij dec. 6. num. 3. aliter quam ibi intelligitur ab ad. ibidem

Consuetudo antiqua succedendi omnino servanda est, & dat formam succedendi ad. dec. 7. super num. 1. col. 17.

Consensus alienationi præstitus non tollit ius de futuro competens consentienti dec. 8. num. 8. ad. ibi. num. 8. et tenet contrarium.

Consuetudo respectu successionis nepotis descenditis faciens bona materna, & paterna vnum patrimonium defenditur dec. 9. num. 2. ad. ibi. non in omnibus defendit.

Contractus est promissio quando in substantiali nihil aliud continet quam promissio secus si contractus adat supra promissio nem, vel in modo, vel in tempore, vel in alijs accidentalibus, vel substantialibus tunc non est promissio dec. 13. n. 4. ibi. super n. 4. ad.

Caducitas non transit ad hæreses neque contra hæreses quando dominus fuit scies & non conquestus est in vita eius, vel vad falli fecus alias de. 17. n. 2. ibi. ad. col. 1.

Carolus Ruinus non admittitur ab auctore ad. dec. 17. num. 2. col. 1.

Coitus damnatus dicitur hodie ex is regnis in quo mater incurrit poenam mortis naturalis ad. dec. 23. col. 3.

Coitus damnatus ut successionem tollat debet esse pugnabilis per se, ratione ipsius coitus, & ratione personarum coheuntium & ex natura rei, non per accidens, ut ratione loci, vel alterius circumstantias extrinsecæ ad. dec. 23. col. 3.

Cinus pro parte repellitur, & pro parte sustinetur dec. 23. col. 4.

Conditionem impleri momento sufficit nisi ex voluntate testatoris requiratur per seuerantiam, vel habeat tractum successiuum, ut conditio de nomine, & armis ad. dec. 27. super num. 5.

Clausula fideicommissi repetitur ex forma verborum, ex generalitate ex preteritione, ex relatione ad inferiora, & ex identitate rationis ad. dec. 27. num. 8.

Contractus non extenditur ultra personas in eo nominatas dec. 36. num. 1. ibi. ad. col. 3.

Contrahentium mens in contractibus debet attendi, & debet elici ex consuetudine, ne, &

ne, & aliis coniecturis ad. dec. 36. n. 2. col. 3.

Citatio circumducta non est in causa executionis nec elatio ad venditionem pignorum, & si executio suspendatur per se melius ad. dec. 60. in princ. col. 1. in n. 1.

Commissum remittit dominus emphyteus recipiendo peniones peniones ab eis pōtētiari ad. dec. 72. n. 1. 5.

Commissum non remittit dominus emphyteus recipiendo peniones peniones cum pōtētiari ad. dec. 72. n. 1. 5. b. 3.

Commissum remittit dominus recipiendo futuras prestazionies, etiam cum pōtētiari, nisi emphyteus ei consentiat si ipse sint secus alias vel si ipse recipiat secus si procurator, nisi habeat speciale mandatum ad. dec. 72. n. 1. 5. b. 3. in n. 1.

Conduktoris et mittenda pensio propter pōtētiari ad. dec. 73. n. 1. 5. b. 3. in n. 1.

Constitutus fecit quod praesumatur pro se, & eius iustitia in eo solemnia interest nec secus aliis de. 8. n. 1. ibi ad.

Commisum non transit contra haeredes emphyteus de. 83. n. 3. ad. ibidem.

Caducitatem non incidunt emphyteota non solvens penionem quia qualitatem rei ignorat de. 83. n. 1. ibi ad.

Compensatio ad mittitur adiutandum commissum si quantitas sit compensabilis liquidus aut brevis liquidanda secus aliis ad. dec. 91. n. 1. 5. b. 3. in n. 1.

Commisum vitatur quando per dominum ibet laudemum non solutū ad. dec. 91. n. 3.

Commisum remittit dominus penionem recipiendo ad. dec. 91. n. 4.

Clerici concubinae non deuent salarium operarū, etiam si summa sit seruient de. 106. n. 1. ad. ibidem contrariū, nisi aliter sit satisfactū.

Clerici concubinae ab ipso donatio remuneratoria non potest fieri de. 106. n. 1. ad. ibi non meritis probatis talibus quod pro eis posset perire alium vbiq. ad quantitatem donationis, & tali. sit pauper, & non praesumatur libera.

Coaccusano summa legitimae sit & sic supra iudices inoderati interesse, ut non sit nimis excessum ad. dec. 110. n. 3. col. 4.

Conditio habita unico verborum constructū, ut sic lego seruo libertatem si haeredi seruierit pro tempore ut eius est mixta vnde si debeat culpa haeredis, siue per casum habetur pro impleta secus si diuerso verborum constructū ad. decisio. 115. in princ. col. 2.

Creditor secundus habens dominum affertum praesertur primo non habenti ad. dec. 116. n. 1. col. 3.

Contractus potius secundus cum traditione praesertur primo conditionali cum clausula constituti, & purificata conditione non tollitur ius medio tempore quae situm per illum ad. dec. 116. n. 1. col. 3. in n. 1.

Galdas repetitur ad. dec. 117. in princ. 1.

Caducitas non causatur ob non solutam parum quantitatem puta. valus numeri nisi defectus solubitionis procedat ex solutia, vel pensio tota sit parum quantitatis ad. dec. 119. n. 1.

Copula praecedens matrimonium non retrotrahit medietatem lucrorum constante matrimonio acquiritorum solum currit a relatione ad. dec. 124. col. 2.

Clausula codicillaris confertur legata, & fideicommissa relicta in testamento aliis nullo dec. 126. n. 3. ibi ad.

Collatio compete habenti ius subdendi, quarellandi, contrabulandi, & subdendi ex capite vnde liberi ad. decisio. 134. col. 2.

Condemnatus ex delicto famulo infamatus est dec. 139. n. 1. ad. ibi in princ.

Collatione legitime carent data filio ad militiam, vel dignitatem quae non solet vendi neque data contra admittendum, nisi pater habeat filij bona, vel in contrariū sit protestatus, & tunc imputatur in. 3. & 5 ad. dec. 140. in princ. col. 2.

Collatione hereditaria carent redditus annui filio a parte traditi si essent necesse filij ad alimenta filijque pater illi dare teneatur, secus aliis ad. dec. 140. n. 3.

Collationis sunt fructus dati ob causam matrimonij, dati vero simpliciter per viam donationis imputantur in tertium & quintum ad. dec. 140. n. 3.

Consensus praesumptus ex labso longi temporis aequipolet expreso de. 144. n. 1. ibi ad. in princ.

Consensus praesumptus ex labso longi temporis sufficit ubi lex requirit consensum seu licentiam pro solemnitate alicuius contractus ad. dec. 144. in princ.

Clericus potest dotare filiam spuriam ex redditibus sui beneficii additio. decisio. 149. n. 1.

Conduktor sit remissio propter exterrilitatem si pensio studiis contempnenda & sit equalis quae daretur a conduttore

INDEX.

ad tempus, vel partim minor ad. decisio.
150. in princ.

Conditio inducitur per verba si, cum,
& in dubio colligitur ex coniecturis, vel ex
voluntate testantis ad. dec. 157. col. 1.

Conditio si sine liberis decesserit, rema-
net impleta eo tempore quo possessor est
in statu quo naturaliter non potest fi-
lios habere & tutum cedit dies fideicom-
missi licet non dies petitionis usque ad mor-
tem dec. 160. n. 4. ad. ibidem contrarium.

Confessio in testamento, vel in absen-
tia, vel articulo mortis quam vim habeat
Doctores conierit additio. de. 165. in prin.
Committens alio testamenti factionem
potest testare de quinto pro anima add.
dec. 185. colum. 1.

Copula præsumitur ex traditione ad
domum, & potestia vis contratio; non pro
bato ad. dec. 187. col. 1. in princ.

Creditorum causa mulier pro sua dote
præfertur omnibus creditoribus ad. dec.
183. col. 1.

Creditoris culpa vel negligentia in non
recuperando depositum ponderanda est
ad. dec. 189.

Creditor potest obtinere executionem
pro suo credito in re super qua inter de-
bitorem suum, & alium litigatur saltem in
actione debitoris, & si litigiosa non obstan-
te litis pendentia ad. dec. 198. in prin.

Creditor lite pendente potest cedere ter-
tio ius sibi adiudicatum qui liti se oponere
poterit ad. dec. 198. in princ.

Confessio amasi in fauorem suæ con-
cubinæ de mutuo habito, est suspecta, &
non valet ad. dec. 224. in princ.

Creditor ob dilatam solutionem non
potest pacisci ultra pretium rigurosam
quod res valet ad. dec. 257. in prin.

Contractus utilis tollit defectum cõsen-
sus qui alias ad contrahendum erat neces-
sarius expressus dummodo talis volue-
rit stare contractui, quod declarare tene-
tur ad. dec. 258. col. 3.

Clausula de non reuocandò in executi-
uis apostita per verba præcisa enissa & ge-
minata ex præsumpta intentione contra-
hentium irrevocabilitatem inducunt add.
dec. 259. colum. 3.

Clausulæ apostitæ ex stilo dicuntur quas
tabelio in domo post partium recessum
apponit ad. dec. 259. col. 3.

Clausulæ appositæ ex stilo partium ope

rantur si stat contra eas partium dispositio
expressa ad. dec. 259. col. 3.

Creditor non tenetur alimentare debi-
torem inopem ad sui petitionem incarce-
raturum si potest alimentari ex limosinis,
vel contrattoria si sufficiant secus alias ad. de.
abz. col. 1. & 2.

Confessio facta in contractu nullo va-
let ad. dec. 265. num. 3.

Consuetudo non excuscat a caducitate
ex diuisione emphiteusis individua si
quod non excusset in contractu inuenitur
ad. dec. 269. in princ.

Confessio debiti inducta in testamento
si vere debitum non sit inducit legatum ad.
294. in prin.

Cõsensus tertij requisitus in aliquo actu
sufficit si post actum interueniat ad. dec.
301. colum. 1.

Consuetudo quod prælati testentur de
bonis ex prælatura acquisitis non valet de
316. ad. ibi. & si immemorialis sit salit ta-
men in beneficiatis, & alijs clericis inferio-
ribus ibid.

Conditio apostita legatario quod ducat
uxorem de consensu patris, vel tertij alias
quod legatus amittat nõ valet & legatarius
consequitur legatum dec. 317. ad. ibid. re-
spectu patris col. 2. contrarium.

Cõitus stupri est pugnabilis ideo in sub-
cessibilis dec. 325. in prin. ad. ibi. de iure Re-
gio esse naturalem, & sic successibilem.

Ciuem esse vel haberi pro ciue non est
idem ad. dec. 325. col. 1.

Citatio si patitur defectum sanat cum
præsentia partis ad. dec. 327. in prin.

Capti in bello contra infideles, siue ami-
ci, siue confederatores efficiuntur serui capi-
entium, & eorum res ad. dec. 338. in princ.

Confessio calificata diuidi nõ potest ni-
si qualitas sit separabilis ad. 339. col. 1.

Contractus factus in testamento etiã do-
tis reuocabilis est ex arbitrio defuncti si co-
larus est post mortem dec. 342. ad. ibid. in
prin. contrarium si donauit causa dotis &
promissit non reuocare.

Clerici patrimoniũ lustrantẽ nõ efficitur
ecclesiasticũ neq; de illis instituuntur capel-
la, vel maioratus, vt in illo clerici subce-
dant ad. dec. 344. in princ.

Consensus tacitus non sufficit ad ratifi-
cationẽ ad. dec. 357. col. 2.

Conditio effertur repetita ad perpetuita-
tẽ maiorat? in substitutionib? ad. d. 357. c. 3.

INDEX.

Descendentium subsecutione respectu
ascendentium fit separatio bonorum,
ascendentes ex linea paterna succe-
dunt in bonis a patre defuncto proventis,
vel ab alijs ascendentibus, ex eadem linea,
exclusis ascendentibus linee maternæ as-
cendentis, & etiam ex linea maternæ adqui-
runt bona ex illa linea defuncto competen-
tia exclusis ascendentibus paternis, decisi.
9. num. 1. ubi ad super num. 1. maxime ubi
ex consuetudine considerantur bona trun-
calia, colum. 1. & 9.

Doli interuentus presumitur ex enor-
missima lesione addici, decisi. 10. super n. 7.
Decretum an sufficiat ad prescribend-
um contra eumphyteotam ad. de. 12. col. 3.
vel quod sufficiat.

Doctores Xarez de Paz non admittitur
ad. de. 1. in prin. colum. 2.

Decreto a parente ex actis lato recte, &
recte, & causa cognita, pro eo presumitur
presumptione iuris tantum non iuris, & iu-
re ad. decisi. 37. num. 1. col. 2.

Diserionem, tollit impedimentum ius-
tum, & in euitabile, siue ipso iure, siue per
restitutionem ex clausula generali ad. decisi.
38. super num. 1. col. 2.

Domini iuramento statum de re in eius
animo, & vbi existente nisi prouetur con-
trarium, vel sit presumptio contra iura-
mentum ad. dec. 41. num. 2. in fin.

Donatis tribus ingeribus terræ in anti-
quo campo non transfertur possessio ob in-
certitudinem, etiam si interuenient clausu-
la constituti ad. dec. 56. in prin.

Donatio a clerico facta suæ concubi-
næ a fisco repeti potest non vero ab hæ-
redibus clerici, decisi. 58. numero. 1. ibi-
dem ad.

Desertione ad obstante in tribunalibus
supremis regni huius, presentatur extra re
opra appellantis processus, vt sequatur
Sena pro appellante si iuste appellabit ad.
dec. 68. in prin. num.

Deserta appellatione remanet parti salu-
um ius nullitatis proponendi principa-
liter coram iudice a quo si tempora, sibi su-
fragantur ad. dec. 68. num. 2.

Donatio in iure non presumitur nisi ex
coniecturis appareat, & nisi in donis spon-
se datis, & nisi in donis datis mulieri, si
sint quotidiane additio, decisi. 71. nume-
ro. 1.

Domini quomodo probetur an per
famam, vel testes de auditu verus est re-
mitteri iudicis arbitrio additio, decisi. 88.
in principio.

Debitor debiti personalis habens regre-
sum contra alium non tenetur denuntia-
re item sibi motam tali si erigitur iuste se-
cus alia additio, decisi. 101. in prin.

Donationis simplicis causa mortis, do-
tis, vel legitime tempus mortis est conside-
randum dec. 103. ibidem ad. in prin.

Donationes plurales vnius eiusdemque
temporis quo acervantur nec fiat fraud legi
secus diuersi temporis ad. de. 110. n. 34. col. 5.

Donatio a matre vel a patre facta filio
non confertur quia in ea censetur meliora-
torum ad. dec. 117. in prin. col. 3.

Donatio ex causa dotis non requirit in
suationem ad. dec. 12. num. 1.

Donatio presumitur in locabilibus, nisi
detur post velationes, & nisi excedat
octauam partem dotis, etiam si dentur tem-
pore velationis ad. dec. 123. num. 1. & 2.

Donatio generalis non comprehendit
ancillam quam donans, vt filiam diligebat,
vel ab alio habebat recommendatam ad. dec.
362. in prin.

Desertionis excusatione admittitur mo-
re purgatio intra paucos dies ad. decisi. 132.
in prin.

Datio in solum cum pacto de retro-
uendendo, an inducat contractum usura-
rium iudicis arbitrio dimittitur ad. de. 138.
numero. 3.

Damnatus actione iniuriarum, etiam
ex leui culpa infamis est, decisi. 139. nu-
mero. 3. Additio ibi in principio contra-
rium ex practica.

Diuisio hereditatis presumitur ex cur-
su decennali possidentibus hæredibus pro
partibus æqualibus, si qualitas, sit notabi-
lis non parua, & si coniecturæ non sint in
contrario ad. de. 146. in prin.

Diuisio hereditatis non presumitur ex
curso decennali possidentibus hæredibus pro
inequalibus notabiliter, vel si sint inditia
de diuisione facta ad. de. 145. in prin.

Donatio ob causam dotis non reuoca-
tur ob ingratitudinem, additio, decisi. 163.
in principio

Donatio omnium bonorum reuerato
usufructu, valet de iure communi, de iure
isto regio si cum reservatione reueretur
aliqua quantitas, & interueniat infi-

INDEX:

gnatio ad. de. 166. col. 2.

Donatio omnium bonorum fauore pie
causæ facta valet, & si non re feruetur vsus
fructus ad. dec. 187. num. 2.

Deceptio in emphiteusi debet confide-
rari considerata solita pensione in similibus
& pro similibus rebus, & cōsuetudo si adest
aliās erit sexta pars, pensio iuxta addic.
de iur. 258. in princ.

Donatio causa mortis a duobus in vna
carta facta vsq̃ue ad mortem poterit per
vnum illorū reuocari, & si de nō reuocādo
fuerit iurata ad. dec. 259. col. 1.

Donatio causa mortis colligitur ex ver-
bis, & effectus ipsius, & si notatus eam an-
ter viuos appetat ad. dec. 259. col. 1.

Donatio causa mortis censetur reuocata
donatario moriente inuita donantis ad. de-
cisio. 259. col. 1.

Donatio causa mortis a donatario non
accepta nec a notario non tenet ad. decisio
259. col. 1.

Donationem irreuocabile nō facit clau-
sula de non reuocando aposita simpliciter
in fine contractus cum alijs solitis aponi ta-
belionum stilo secus si aponatur in princi-
pio, aut in medio ad. de. 259. col. 2. & 3.

Discretus testibus probatur quando ex
conuentione partium scriptura requiritur,
ad. dec. 265. num. 5.

Donatio presumitur inter coniuntas per
sonas, ex traditione rei communis visa &
probata tacite vel expresse per sotium, ad.
dec. 285. in princ.

Donatio presumitur ex traditione fa-
cta cōiunctæ personæ cum cursu decennij
ad. dec. 285. in princ.

Deiutor executatus liberaturq̃ via exee-
cutiua ex iussu iudicis prohibentis, ne soluat
etiam si iurabit ad. dec. 286. col. 1.

Deiutor iussu iudicis mpidus, ne sol-
uat si executatus sit, non debet decimam,
neque aliās expensas ad. dec. 286.

Diuisionis factæ per calculatores autho-
ritate iudicis, vt iudicialis iudicantur ad. de
cisio. 301. col. 3.

Diuisio hæreditatis facta de consensu
partium valet licet prouetur scripturā fa-
ctam esse a tabellione qui intra tantam su-
mam non potest facere ad. dec. 301. col. 1.

Debitor debet aliquod pati pro credito-
re si ei ex iussu iudicis mandetur, vt alij sol-
uat scilicet facere vt creditori notificetur
in persona allegare appellare, & prote-

stare pro eo, non vsq̃ue ad finem causæ aliās
maleficia, nisi actor notoriam foneat iusti-
tiam, ad. dec. 304. col. 1.

Donatio a monacho facta non valet
quia censetur facta in fraudem ad. dec. 310.
in principio.

Dos data filiz a patre, & matre dedu-
citur ex bonis amborum pro dimidio, ad.
dec. 311. col. 1.

Donatio a Rege facta filio, vel patri vt
filio det, nonj censetur ad. dec. 311. col. 2.

Donatio remuneratoria facta a minore
valet ad. de. 319. col. 1.

Dotalis res, ad liberandū maritum a car-
cere a marito etiam solo potest alienari se-
cus si mulier replicet, quod sibi non reman-
et vnde viuat, & sit verum ad. dec. 321. co-
lum. 1. & 2.

Diuisio nō retractatur per errorem qua
facta potest allegari secus si fuerit approbata
per sententiam diffinitiuam in iudicio con-
traditorio citatis, & auditis partibus ad. de.
323. in princ.

Dux supremus belli in preiudicium mi-
nistrii, rerum vel acquisitionum non potest
facere remissionem, nisi ex causa publicæ
pacis, & tunc non de venditis, aut consen-
sitis ad. dec. 388. col. 1. & 2.

Donare prohibitus non potest remitte-
re ius quæsitum ad. dec. 34. col. 2.

Dispensatio non trahitur retro in prei-
udicium tertij cuius ius quæsitum ad. decisio.
358. col. 1.

Dos promissa consanguineo pro matri-
monio cōtrahendo cū cōsanguineo ex dis-
positione Pontificis preferitur dōti contra-
ctæ medio tempore, ante ad ventum dispen-
sationis ad. dec. 358. col. 1.

Dotis pars a marito remissa pro soluta
habetur ad. dec. 373. col. 1.

Donatio absentis facta fauore pie causæ
valet nemine pro eo acceptante ad. de. 384.
col. 1.

Donatio pluralis de pluribus rebus fa-
cta eodem contextu in sinuationem requi-
rit si personæ sint accessoriz, & videatur
vna donatio in fauorem omnium, & sine
differentes res, & causæ addit. decisio. 384.
columna. 2.

Dispensatus quo ad quædam non conse-
quitur ius patronatus nisi sit plene legiti-
matus, ad. dec. 386. col. 1.

INDEX.

E.

Emphyteusis ecclesiastica filij naturales non sunt capaces de iure communi, dec. 2. in princ. ibidem ad. po. nle. 5. falentias.

Emphyteusis ecclesiastica de iure iustitiae non filij naturales capaces sunt dec. 2. num. 4. ibidem. addic. considerat bntentum esse contrarium.

Emphyteusis ecclesiastica iure communi in respectu filij legitimati nominari non possunt, nisi exprimat, dec. 2. nu. 7. ibid. ad. aliter in emphyteusi priuata, non tantum legittimis.

Emphyteusis concessa pro quolibet nominando extraneus, vel legitimatus, vel naturalis omnis legitimus potest nominari si emphyteusis sit hereditaria secus aliis, ad. decisio. 2. super num. 7.

Emphyteusis ecclesiastica filij spurii non possunt nominari, nisi sint vocati in prima inuestitura decisi. 2. num. 8. ibidem ad. Nisi spurius sit legitimatus, & capax tunc potest nominari sicut extraneus, vel nisi emphyteusis sit hereditaria non transcendens quantum his casibus spurii potest nominari.

Emphyteusis finita defectu generationis vel solutionis canonis per tritium, potest eius dominus directus propria auctoritate eius possessionem accipere decisi. 4. num. 2. ad. ibidem consilium ad iudicem recurrendum.

Emphyteota recuperat melioramenta a suis colonis facta, ad. decisi. 4. num. 2. verbo, sed per habitatorem licet dec. ibidem, tenet contrarium.

Emphyteusis non hereditaria sed concessa pro se, & filijs, ut filijs non potest capi pro deuitis emphyteotae capitur tamen eius comoditas durante eius vita, hereditaria vero concessa pro se, & heredibus potest capi, & in ea fieri executio absque domini licentia dummodo requiratur dominus ante ademptam possessionem, vel post ad. dec. 5. super num. 1. colum. 2.

Emphyteusis ex instrumento concessionis potest alienari absque domini licentia eo requisito si pro tanto velit emere ad. decisi. 5. super num. 1. colum. 2.

Emphyteusis alienatione prohibita saltem sine domini licentia. Tunc pro debitis solum eius comoditas capi potest ad. decisi. 5. super num. 1. colum. 2.

Emphyteota non potest dare voluntaria, & absque domini licentia bona emphyteusis creditori in solutum, si absque easula non poterat alienari, ad. dec. 5. super num. 1. colum. 2.

Emphyteusis alienatione non prohibita, eius bona possunt dari in solutum ab emphyteota absque domini licentia ad. dec. 5. super num. 1. colum. 2.

Emphyteusis alienatione prohibita, in concursu creditorum emphyteotae preferatur creditor, qui prius a domino obtinuit licentiam ad emphyteusim sibi obligandam ad. dec. 5. super num. 1. colum. 2.

Emphyteusi a domino non prohibita alienari, in concursu creditorum veniunt in generali & speciali obligatione, & preferatur primus creditor ad. dec. 5. super num. 1. co. 2.

Emphyteusis bona a domino prohibita alienari, ab emphyteota neque poterunt pignorari tamen neque expresse, neque in speciali, neque in generali, neque veniunt in generali obligatione, veniunt tamen in illis sola comoditas, ad. dec. 5. super num. 1. col. 2.

Emphyteosis bona a domino non prohibita alienari, vel ex via alienabilia, vel hereditaria veniunt in generali bonorum obligatione ad. dec. 5. num. 1. col. 3.

Emphyteusi, primo nominatus pro eius vita preferuntur alij de familia nec simul admittuntur cum illo sed ordine succelluo ad. dec. 7. super num. 1. col. 5.

Emphyteusis concessio contractus est ad. dec. 7. super num. 1. colum. 6.

Emphyteusis, vel locationis contractu dominus in iudicio possessorem recuperandae, vel retinendae, habet fundatam intentionem contra emphyteotam, et dimittit ante omnia non obstante exceptione defectus dominij opposita, nisi exceptio sit notoria quod euidenter concludat domini dominum ad. dec. 12. col. 1. in fin.

Emphyteusis amittitur ob notabilem deteriorationem cuius qualitas, & quantitas abritrio iudicis relinquitur ad. dec. 17. num. 1. colum. 2.

Emphyteusis non amittitur ob deteriorationem, si in alia parte sit melioratio quae damna excedat nisi talis melioratio fuisse debita ab emphyteota, ex vi pacti ad. dec. 17. num. 1. colum. 1.

Emphyteusis melioratio notabilis, non cedit lucro domini, nisi extinctione soluta quando ex vi pacti notabilis non requiritur.

H 5 batut

INDEX.

hatur secus alias ad. dec. 17. n. 1. col. 1. in fi.

Euctioni non tenetur vendens rem alienam, vel fidei commissio subiectam a lege alienari prohibitam in fauorem tertij vendens scienter scienti, neque ad damna, neque ad pretium, nisi promittat ad. dec. 20. in prin. columna. 2.

Euctionem promittens tenetur ad illam, ad damna, & ad pretium ad. decisio. 20. colum. 3.

Euctioni tenetur vendens rem alienam ignoranter ignorantem, etiam si non promittat simpliciter, tamen ad. dec. 20. in prin. colum. 3.

Euctioni non tenetur, neque ad pretium restituendum, etiam si promittat & det fidei i flores vendens rem prohibitam alienari in sui fauorem lege annullante alienationem non tamen imposita poena vendenti, neque ementi, si tamen ignoranti probabiler vendat tenebitur ad pretium ad. dec. 20. in prin. colum. 3.

Euctioni non tenetur venditor rei prohibite alienari sub poena alienationi imposita si vendat scienti secus, si ignorantem tamen tenebitur ad pretium ad. dec. 20. col. 3.

Euctioni venditor non obligatus ex co unctione, vel natura contractus, vel alias, etiam si emptor sit in bona fide tenebitur ad pretij restitutionem, nisi specialiter illi remissum sit ad. dec. 2. colum. 3.

Emphyteusis renouatione non requiritur eadem solemnitas quae requiritur in eius constitutione dec. 24. num. 1. ad ibidem contrarium seruari in prin. nisi quando renouatio, non fiat in substantialibus, vel imphyteusi ecclesiastica in qua seruatur consuetudo quae in est circa renouationem.

Emphyteota secundus potest petere commissum de domini licentia, quando a primo sibi omne ius cessum habet quando vero primus sibi aliquid reseruabit ei que pensio est soluenda de licentia ipsius in emphyteusi vniuersitatis vel licentia vtriusque ad. dec. 26. super num. 2.

Emphyteusis praescribitur tempore 30. vel 40. annorum, si non constat de contractu locationis secus si constat ad. decisio. 26. super num. 3.

Emphyteota pignorans rem emphyteusis non incidit in commissum dec. 28. ibidem ad. in prin.

Electione relata ad tempus mortis eligens, etiam per viam contractus onerosi

potest variare, electione vero relata simpliciter, vel in vita, vel in morte per contractum concessa eligens variare potest ad. dec. 36. num. 1.

Electione delata per testamentum eligens via contractus, vel donationis, non potest variare, si in testamento potest variari, reuocando illud ad. dec. 36. super num. 1.

Electio prima si reuocabilis est praeuallet secunda reuocata, secunda praeuallet prima ad. dec. 36. super num. 1.

Electio facta per contractum irrevocabilem irrevocabilis est, alias super viam simplicis electionis ad. dec. 36. super num. 1. colum. 2.

Elegans, vel nominans ex commissione alterius pro nominatione non potest recipere pecuniam ad. dec. 36. super num. 1. colum. 2.

Emphyteusis nominatio deficientibus filij ex viro, & vxore an fiat in extraneo dec. 36. num. 2. ibidem ad. colum. 2.

Emphyteusis iudicatur perpetua, etiam contra Ecclesiam quando tempus imminuibile aut centum annorum, aut aliud nimis longum effluxit alias iudicatur temporalis, etiam ad tres vitas consuetudine regni huius ad. dec. 38. num. 2. colum. 2.

Emptione retractata deceptionis interuentu pretium restituitur emptori, & si emptor, & venditor sint male fidei, siue non dummodo venditio sit iudicialis, & ex vero debito sit facta secus alias ad. dec. 40. num. 1. post. 4.

Emptione extraiudiciali deceptionis interuentu retractata quam creditor fecit ted dicitur extenus quatenus pretium conuersum fuit inutilitate debitoris iusta debiti mensuram si ambo emptor, & venditor vel qui debet restituere sint male fidei, si autem bone fidei integrum pretium ad. dec. 4. num. 1. post. num. 4.

Executor ex quo accipit pignora ultra modum non potest resisti recurritur ad iudicem ad. dec. 40. num. 5.

Emphyteusi finita tenetur dominus directus filij vltimae emphyteutae eam renouare eo defuncto dec. 41. contrarium ibidem ad. colum. 1. 2. & 3.

Emphyteota ob vnum annum solutum non cadit in commissum ad. decisio. 41. num. 2.

Emphyteusis successor potest nominare quem vult, & eius defectu dominus emphyteusis

INDEX.

phyteus nisi in maiori, & annuatio ex consuetudine huius regni ad. decisio. 41. num. 4.

Es quodula, recognita, testium, probatio partis concessio, scripturam indecunt, ubi requiritur scriptura ad. decisio. 43. in principio.

Emphyteus ecclesiastica, etiam accepta pro filijs, & heredibus non subcedunt extranei, nisi concessa sunt cum solemnitate sufficienti continens ecclesiasticarum rerum alienationem, vel si consuetudo existat ad. dec. 50. col. 2.

Emphyteus inuestitura vene permittitur acceptio pecunie additio. decisio. 55. in principio.

Expensarum condemnatio raro fit, nisi in criminalibus, vel ob partis contumaciam.

Emphyteus ecclesiastica non transit ad extraneos heredes, nisi ex verbis duplicatis, aut generalibus, vel clavis, vel ex consuetudine regionis contrarium colligatur ad. dec. 72. num. 1.

Emphyteus concessa ultra tres vitas reducitur ad tres dec. 72. num. 2. ad. ibidem raro de consuetudine seruari.

Emptor bonæ fidei etiam cum titulo a tempore litis contestationis tenetur restituere fructus dec. 74. num. 2. ibidem ad.

Emphyteus bona consuetudine diuiduntur sicut consuetudine licentia domini ad. dec. 78. num. 1.

Emptor vt euictionem obtineat tenetur denunciare litem motam venditori etiam si ipse alijs sit certificatus ad. decisio. 79. num. 1. Lusitanie aliter, & fortius ibidem.

Emphyteota non possidens bona emphyteus a solutione canonis & a caducitate exsultat dec. 83. num. 2. ibi. ad.

Emphyteota alienans sine domini consensu, & si non procedat ad traditionem apostata tamen clausula constituti statim cadit in commissum decisio. 116. numer. 1. ibidem additio. in praxi seruari contrarium.

Emptor secundus a domini licentia, & si nactus non sit possessionem præferitur primo absque ea ementi si prius non habeat possessionem de licentia domini, secus alijs ad. dec. 116. num. 1. col. 2.

Emphyteota potest dotare, & donare absque licentia domini possessionem, ve-

ro tradere, sine illa non potest, nisi donatio fiat filio, aut filijs ad. decisio 116. num. 4. col. 4.

Emphyteus nominatio ex causa dotis per actus translativos domini, & possessionis personæ præmissæ cum clausula constituti facta valet, sine licentia domini, secus si fiat personæ non præmissæ ad. dec. 116. num. 4. & 5. col. 4.

Emphyteota potest dotare vel donare prohibita emphyteus alienatione in scriptura nisi expresse donatio prohibeatur, ad. dec. 116. col. 4.

Emphyteus concessa potius extraneo descendens ultimi emphyteote potest petere renouationem non solum intra annos, sed intra triaginta ad. dec. 117. in prin.

Excommunicatus notorius non potest instrumenta conficere ad. dec. 133. col. 2.

Excommunicati confecta instrumenta non sunt ipso iure nulla, sed annullanda ad. dec. 133. col. 2.

Emphyteota primus, secundo emphyteota vendente non est considerandus, sed dominus directus dec. 147. num. 2. ibi. ad.

Emphyteota potest purgare moram solutionis canonis in continenti, & intra tempus iudicii arbitrium ad. dec. 147. num. 3.

Emphyteota fit remissio si pello fructibus correspondeat ad. dec. 150. in prin.

Emphyteus nominatio est actus extra iudicialis, facta per viam contractus cum tertio est contractus, facta in testamento ultima voluntas, reuocato testamento ex defectu solemnitatis est reuocata, ob præteritionem vero posthumi consuetur hic lusitanie non ad. dec. 173. in prin.

Emphyteus nominatio naris filijs reuocatur ad. dec. 173. in prin. col. 2.

Emphyteus nominatio facta in testamento per viam tamen contractus, vel cū tertio regulatur vt contractus ad. dec. 173. col. 2.

Ecclesiæ immunitate non gaudet condemnatus ad torturam propter delictum exceptum, condemnatus vero ad exilium gaudet ad. dec. 179. in prin.

Electio si fit per vota secreta unusquisque tenetur tradere votum suum secretum signatum deputatis, vel iuratis de concilio debetque post coram notario publicari alias coram notario semper attendendo cōsuetudini ad. dec. 184. in prin. col. 2.

Executio pro debito mariti, vel comuni non potest fieri in bonis dotibus vxoris

INDEX.

vxoris idem conuerso neque etiam in pataphrenibus ad. dec. 288. col. 1.

Emens ab vxore bona dotalia condempnatus in emptiōni tenetur restituere fructus etiam ante litem contestationem ad. dec. 288. col. final.

Executio benefice in fructibus rei dotalis pro debitis communi viri & vxoris dū modo sint de bonis lucratis constante matrimonio, secus aliās nisi ipsa lucra acceptet vel sit obligata sūt de omnibus etiam dotalibus sit ad. dec. 200. in prin.

Emptor rei minoris, vel dotalis non recuperat pretium, nisi sit bone fidei, vel nisi emptor sit in iuramento, & stipulatus sit de evasione secus, si male fidei, vel a muliere emptor sit pretium sit in sui vtilitatem conuersum ad. dec. 128. in prin.

Emphyteusis renouata in persona filij quā extincta sunt per mortem patris licet empti eius pecunijs non imputatur in legittimam, si hereditaria est, non hereditaria non confertur, nisi empti pecunia patris ad. dec. 230. num. 2.

Emphyteusis concessa soluto pro se vxore, & filijs comprehendit filios ex quatuor vxore prima vel secunda concessa vxorato solū filios illius matrimonij ad. dec. 237. col. 2.

Emphyteusis concessa pro se vxore, & filijs hereditibus etiam vxorato filios altarij matrimonij comprehendit ad. dec. 237. col. 2.

Emphyteusis tres personas continet & tres vītas completas, & si in particulari non nominentur, quando ex voluntate contrahentium, & ex verbis emphyteusis constat vel ex consuetudine, & etiam in emphyteusis ecclesiastica secus aliās ad. dec. 217. in principio.

Emphyteusis rem alienans si stante alienatione semper soluat pensionem domino directo etiam recognoscendo eius iure in solacijs vita remanente non emptoris, non cadit in commissum additio. decisio. 244. col. 1.

Emphyteusis diuisione sine domini licentia inducitur commissum dec. 244. ad. ibidem col. 1. si sit concessa pro se, & hereditibus, & prohibita diuissio, secus aliās.

Emphyteusis potest vni adiudicari data æquualentia cum alijs, sine domini licentia si ille cui adiudicatur faciat renouationē domino directo ipso petente secus aliās ad. dec. 244. col. 1.

2102V

Emphyteusis pro partibus fieri potest & diuidi, nisi prohibeatur ad. decisio. 244. col. 1.

Emphyteota pro sua vita absque domini licentia non potest alienare communitatem ad. dec. 244. col. 1. in fin.

Emphyteusis præsumitur perpetua in dotali, vel ad minus vsque ad tertiam generationem nisi sit ecclesiastica, vel conuersa do in tertiam generatione tantum ad. dec. 246. col. 2.

Emphyteota potest sub emphyteotizari de consensu primi domini ipso manente emphyteota additio. decisio. 246. col. 2.

Emphyteota non seminando est in culpa, & tenetur ac si seminauerit ad. decisio. 246. col. 2.

Emphyteusis ius præscribitur quadraginta annis, additio. decisio. 246. col. 1.

Emphyteusis præsumitur in diuio vsque ad tres vītas ad. dec. 246. col. 1.

Emphyteota prius potest concedere secundo emphyteusim, & secundus in omnibus recognoscat primum dominum ad. dec. 246. col. 1.

Emphyteusis contra dū latione data vltra dimidiam iusti prætij competit remedium. l. 2. C. de rescindenda, & data enormissima longo spatio vltra dimidiam competit licet sit iuratus contractus, vel subso quadriennio ad. dec. 258. in prin.

Emphyteusis iusta pensio est sexta pars vel que arbitrio iudicis disponitur ad. dec. 258. col. 2.

Emphyteusis concessa pro filijs, filix nō possunt nominari neq; in illa subcedunt de iure communi, secus de iure lusitano, & ex consuetudine huius regni ad. d. 267. col. 1.

Emphyteusis subeessione subcedunt sex minores, si sit concessa pro masculis & foeminais, vel sit habetator de consuetudine neque præferatur masculus secus si sit statutus quod præferatur, vel a lege cautum vel nullus est nominatus. Tunc masculus præferatur ad. dec. 261. col. 2.

Emphyteota pro qua questione tangente proprietatem potest nominare dominum, ut sibi sententia noceat, & ut liberetur a iudicio proprietatis secus pro interesse vsusfructus, vsque ad primam sententiam nisi non tangat in emphyteota ad. dec. 266. col. 1.

Emphyteota non cadit in commissum nisi

INDEX.

nisi domino volente ad. dec. 269. col. 2.

Emphyteusis causa renuntiatur commissum receptione pensionis si lucrum est nimis odiosum secus alias addit. decisio. 269. colum. 2.

Emphyteusis secunda durat pro vita concedentis, & eo mortuo si subcedat filius in emphyteusi, vt hæres, vel alius, vel si ex consuetudine emphyteusis vendi possit secus si succedant ex renouatione finitis primis generationibus additio. decisio. 270. colum. 2.

Emphyteusis non hæreditaria sub emphyteota non dat ius nisi pro vita primæ emphyteotæ quo mortuo deuoluitur ad filio. non ad hæredes, vel agnatos in sub emphyteusi vocatos additio. decisio. 270. colum. 3.

Emphyteusi finita, & renouata in persona filij non durat ius sub emphyteota in præiudicium domini renouationem petentis ad. dec. 270. col. 3.

Emphyteusis dominus agnatis, vel filijs non comparentibus ex æquitate tenetur renouationem concedere sub emphyteote ad. dec. 270. col. 3.

Emphyteota primus de licentia domini potest facere emphyteotam ad. decisio. 270. in princ.

Emphyteusis dominus remittit commissum emphyteotæ sub emphyteoticantri, sine eius licentia, si ab emphyteota canonem recepit additio. decisio. 270. in princio.

Emphyteota vendens irrequisito domino cadit in commissum, etiam si rem venditam recuperet secus de æquitate additio. decisio. 275.

Emphyteusis vis durat semper, quod duret ipsa persona principalis domini ipsius licet tale ius in alium transiuerit ad. decisio. 284. in princ.

Emphyteusi renunciata in fauorem certe personæ mortuæ, persona non reuertitur ad dominum, sed reddit ad renuntiantem ad. dec. 284. col. 2.

Emphyteusis dominus remittit caducitatem, ex alienatione causata excipiendo a nouo emptore pensionis per decennium, ad. dec. 284. col. 2. etiam si ignoret.

Emphyteusi translata in alium de consensu domini non potest filius renouationem petere ad. dec. 290. in princ.

Emphyteota potest alienare commodi-

tatem irrequisito domino de. 300. in princ. ad. ibi. contrarium.

Emphyteusis dominus tenetur pauperi emphyteotæ contribuere expensas pro agro construendo pro perpetua liberatione fluminis secus alias additio. decisio. 302. colum. 1. & 2.

Expensæ quæ expendantur pro anima defuncti deducuntur de tertio ad. dec. 311. in princ.

Expensæ melioramentorum non compensantur cum fructibus ad. decisio. 313. colum. 1.

Excursio fieri potest litependente contra tertium possessorem si constat ex processu principalem non habere bona ad. dec. 318. in princ.

Excursio facienda contra principalem, vel fideiussorem eius citationem requirit, & si constat eum nihil habere præter ea in quibus excursio fit nisi sit notorium, & probetur ad. dec. 321. col. 1. & 2.

Emphyteusis rei inculcæ potest a monasterio in perpetuum concedi melioranti eadem ad. dec. 326. in princ.

Emphyteusis contractus solennitas præsumitur ex cursu temporis ad. dec. 326. col. 1.

Emphyteusis renouationem hæres extitans petere non potest secus si sit hæreditaria pro se, & hæredibus ad. dec. 329. c. 1.

Executor sequæstri ex mandato Regis, vel Papæ si eam illo causa non est cognita tenetur patrem citare ad. dec. 334. col. 1.

Emphyteota potest nominare dominum ad iudicium, & quo ad declinationem fori ad. dec. 335. in princ.

Emptoris damno cedit casus fortuitus, & damnum ex illo cõtingens post benedictionem additio. decisio. 342. col. 2.

Ætas filij probatur per iuramentum ad. dec. 357. col. 1.

Emphyteusis nominatio non probatur testibus neque confessione, sed scriptura, dec. 364. ad. ibidem colum. 2. contrarium quæ confessio non præiudicauit tertio.

Emphyteusis præsumitur finita ex subcessione trium personarum, neque renouata præsumitur ex cursu temporis, secus si fuisset longissimum ad. dec. 364. colum. 1. & 2.

Emphyteusim pater possidens nomine filij nõ nominatur a matre ad. dec. 364. col. 1.

Emphyteusis renouationem potest petere filius vltimi possessoris exclusa nouer

INDEX.

ta quæ antea petierat ad. dec. 364. col. 2.

Exclusio exceptionum per statutum intelligitur de friuola ad. dec. 372. col. 1.

Emphyteusim cum facultate nominandi personas conueniens non potest concedere monacho ad. dec. 380. num. 1.

F.

Filius naturalis includitur, vt capax in generali concessione nominandi dec. 2. nu. 3. ibi. ad. num. 3.

Fratres naturales, vel spurij coniuncti alijs fratribus linea paterna an succedant illis agit dec. 3. num. 1. ibi. ad. concludit succedere deficientibus legitimatis, aut naturalibus ex parte matris secus alias.

Filij naturales, vel spurij matri, & cõsanguineis ex parte matris in distincte succedunt, nisi sint ex coitu damnato, nati vero ex coito damnato, ex quo mater meretur mortem, vel ex cõcubinato clerici, vel monachi matri non succedunt tamen cõsanguineis ex patre matris, ad. dec. 3. super n. 1.

Filius spurij matri illustri non succedit succedit tamen cõsanguineis matris add. dec. 3. super num. 1.

Filius potest hereditatē paternā repudiare, & emphyteusim acceptare, neq; ob id dicitur partē hereditatis acceptari, & partē repudiare de. 5. n. 5. ibi. ad. tenet cõtrariū. Fendi diuifibilis successione succeditur vltimo possessori ad. dec. 7. super. n. 1. col. 13.

Filius legitimatus præteritus potest, quæ rellare testamentū qui inominib⁹ adesse legitimatus est natalibus restitutus dec. 11. num. 3. & 4. ad. ibi. super nu. 1. & 2. col. 2.

Filius dispensatus non potest quærellare testamentū, & si præteritus sit quia per dispensationē non plene natalibus restituitur de. 11. n. 3. & 4. ad. ibi. sup. n. 1. et. 2. co. 2.

Filius legitimatus plene & in omnibus natalibus restitutus non difert a legitimo, de. 11. n. 3. ad. ibi. super n. 1. & 2. salua tamē manente causa alimentorumque legitimis. debentur iure naturali ibi. col. 2.

Filius legitimatus etiā plene an cum legitimis succedat odie attenditur lex. 10. Tauri ad. dec. 11. super num. 1. & 2. col. 2.

Filius ex donato coito natus vel ex personis in habilib⁹ ad contrahēdū in dubio presumitur dispensat⁹ nō legitimatus, nisi ex tempore legitimacionis contrariū appareat, qd plenissime sit restitutus vel quod voluisset prius dispensare de absoluta potestate, ad. dec. 11. super num. 1. & 2. col. 2.

Filius habit⁹ ex personis impeditis ad cōtrahēdū legitimat⁹ plenissime & de potestate absoluta quia sic constat ex tenore legitimacionis non excluditur, etiā si princeps in tali impedimento non potuisset dispensare ad. dec. 11. super num. 1. & 3. col. 2.

Filius legitimat⁹ plene ad id quod pater sibi reliquerit si pater testamentū non fecit potest ab intestato in totum succedere ad. dec. 11. col. 1. fin.

Fideiussor potentis, & difficilis conueniendo, potest conueniri absque excursione dec. 11. num. 1. ibi. ad. super verbo ideo.

Filius ex coniugato, & soluta licet spurio quia nō est nat⁹ ex coito dāto, & pugnabili de per se, & si nō succedat matri tamē & aui, & scēdātib⁹ ex linea matris succedit similiter eius patri tamē nepos ad. d. 23. c. 2.

Filius spurio ex patre legitimo non succedit a vie ex parte patris sicut nec pater, p legato tamē respectu a vie capax est si non sit natus ex coitu accusabili incestuoso, & pugnabili, & legatum non excedat quintum secus aliās ad. dec. 23. col. 2.

Filius vel nepos quantumcunq; incestuosus legatus non excedens quintum bonorum capax est ad. dec. 23. col. 4.

Fideiussori patris pro dote filiarū non cōpetit preuilegium quod non teneatur vltra quam facere potest dec. 25. nu. m. 1. & 2. ibi dem. ad. in piine.

Fideicommissum inducitur ex coniecturamento testantis absque dispositione expressa ad. dec. 27. super. num. 6.

Fœdor vel infania testat⁹is quomodo probari debeat de. 46. ibi. ad. num. 11.

Fideiussor accedens obligationi nullat⁹, & prohibet⁹, etiā si se obliget, vt principalis non tenetur si lex obligationi resistat propter publicam vtilitatem, aut quia obligatio, est contra bonos mores secus si nullitas sit ob fauorem priuatum neq; lex resistat ad. dec. 79. num. 2.

Filius ex serua & illustre, vel pleueio filius naturalis dicitur, & est capax succedēdi secus filius natus ex muliere, & suo seruo ad. dec. 86. num. 1.

Forma non seruata corrumpit actus, etiā si in minimo deficiat præcipue in testamentis ad. dec. 125. num. 2.

Forma substantialis testamenti per equipolēs impletur de. 126. n. ad. ibi. contrariū.

Fructuum legati, vel fideicommissi specialis currit restitutio de iure communi

INDEX.

inuni a die addite hæreditatis siue heres, sit in mora, siue non de iure regio a die mortis testatoris, ad. dec. 135. n. 1. col. 2.

Fructuum fideicommissarii, vel legatarii vniuersalis relictio currit a tempore relictionis comprehendens pendentes tempore mortis defuncti, & collectos ante aditam hæreditatem, & pendentes tempore addite hæreditatis ad. dec. 135. col. 2. nu. 1.

Fideicommissi, vel legati die adueniente fructuum relictio regulatur a tempore moræ, nisi fideicommissarius sciens non interpellet secus si ignorans, aut persona privilegiata sit ad. dec. 135. col. 2. nu. 1.

Fideicommissario partus ancillæ percipit iudicio testatoris ante diem fideicommissi adueniens non restituitur, sed hæres est ad. dec. 135. col. 4. nu. 1.

Fideicommissarii puri negligentia sola hæres fructus lucratur ad. dec. 135. col. 4. n. 1.

Fideicommissi conditionalis heres, dominus est condicione pendente lucratur commoda ex hæreditate prouenientia, nisi ex voluntate testantis expresse disponatur contrarium ad. dec. 135. nu. 1. col. 4.

Filius clerici & si non sit ex concubina tu sed ex fornicatione simpliciter non succedit matri, ad. dec. 136. in prin.

Filius naturalis ex soluto & soluta est in famis leuis, & de facto, & sic institutus a fratre non excluditur querella inofficiosi ad. dec. 143. in prin. col. 1.

Filiatio probatur per coniecturas, & filius præsumitur mariti, quando natus sit in domo sua, & si vxor sit adultera similiter ex concubina in domo habita, & sit de alijs ad. dec. 152. col. 1.

Filiatio filij naturalis ex soluto & soluta vltra inditiam probatur per tacitam vel expressam patris recognitionem ad. dec. 152. col. nu. 2.

Filiatio expurij non requirit patris recognitionem ad. dec. 152. col. 1.

Filiatio pro alimentis præstandis quasi possessione & vnicō teste, vel alijs inditijs probatur si filius habeat primam sententiā pro se secus alijs ad. dec. 152. col. nu. 2.

Filio litiganti alimenta præstantur adiuta summaria cognitione per viam prouisionis absque primā sententiā ad. decisio. 152. col. nu. 1.

Filius naturalis est, natus ex serua, & libero soluto ad. dec. 167. in prin.

Filius naturalis ab intestato succedens

excludit suslitutum ad. dec. 177. in prin.

Furi non suffragatur immunitas Ecclesiæ ex consuetudine Hispaniæ pia & iusta ad. dec. 171. in prin. col. nu. 2.

Filius iactatio de patre inhabili ad obtinendum admittitur, nisi damnum in minere patri probetur ad. dec. 202. in prin.

Facultas nominandi successorem data primo vocato a cōditore maioratus in alijs successoribus censetur repetita, & sic succedetur per viam nominationis ad. dec. 206. nu. 9.

Filia renuntians hæreditati paternæ nõ prohibetur fratri succedere in bonis quæ a patre fuerunt dec. 206. nu. 2. 9. ibi. ad.

Filius succedit emphyteusi repudiando hæreditatem quando competit emphyteusis filijs, vt filijs secus si vt hæredibus ad. dec. 230. nu. 1.

Furiosus aut mentecapti sic per sententiam declarari si respiciant absque alia sententia contraria, vel licentia iudicis possunt facere testamentum ad. dec. 323. col. 1. & 2.

Filio spurio debentur alimenta secundum necessitatem naturæ non secundum dignitatem personæ secus filio naturali ad. dec. 305. col. nu. 1.

Funeris expensæ sepulturæ ex æceruo bonorum deducitur. Tamquā est alienū ad. dec. 311. in prin.

Funeris expensæ quæ sūt corpore præfente in missis sacrificijs & oblationibus deducuntur ex æceruo bonorum ad. dec. 311. in principio.

Famulis defuncti alimenta præstata a possessore hæreditatis vltra triginta dies a morte ipsius non deducuntur ex æceruo bonorum præfentia, vero sic ad. decisio. 311. col. nu. 2.

Filiorum appellatione ne potest continentur, vbi concurret eadem ratio ad. dec. 315. col. nu. 1.

Filius vel nepos nobilis non admittit nobilitatem, ex quo est famulus viri illustis ad. dec. 325. col. 1.

Filius natus potest decimum mensem a morte patris legitimis præsumitur licet mater adultera fuerit maxime si honesta sit, nisi constet tempore infirmitatis se non concubuisse, nec posse ad. dec. 328. in prin.

Famulus non obstante transactione trienni admittitur ad probandum, sibi non esse salarium solutum quo probato obtinet si probatio fiat per domini confessionem ad. dec.

INDEX:

decisio. 334. colum. 1.

Famulis Regis a calcaribus vulgo moço de espuelas non est nobilis dec. 325. ad ibi. 2. colum. contrarium.

Famuli, seruientibus magnatibus sine conuentione salarij propter expectationē remunerationis etiā labo triēnio recuperā iustā recompensam ad. dec. 334. col. 1.

Filius natus intra quinque menses a die contracti matrimonij non præsumitur legitimus nisi probetur ad. dec. 341. in prin.

Filij positi in conditione cēsentur vocati etiā in legatīs secus in fideicommissio simplici, vel temporalij ad. dec. 341. col. 1. & fin.

Fideicommissum inducitur ex verbis enūcupatiuis, & ex alijs coniecturis ad. dec. 346. in prin. col. 1.

Filio spurio legatum relictum etiā in certum valet, vsque ad quantitatem alimētorum ad. dec. 346. in prin. cessat tamen si habet ynde se aliat ad. ibi.

Filio spurio habenti ynde se aliat etiā intra quintum legari non potest ad. decisio. 346. colum. 2.

Filio spurio pater intra quintum legare potest ad. dec. 346. col. 2.

Filius spurius pauper tēpore relictū diues factus non tenetur reddere relictum, si bi solum ad. dec. 346. col. fin.

Filius representat patris personam quo ad subcedendum patruo transuersali addi. 348. in prin.

Fœmina de linea possessoris præfertur transuersalibus ad. dec. 357. col. 1.

Fructus ex melioratione percepti non compensantur cum in pensis ad. dec. 367. in prin.

Fides notarij in præiudiciū contrahētium sufficit licet de tenore scripturæ non constet quod operatur consensus partium tacitus, vel expressus ad. dec. 373. col. 1.

Filia religionem profitens consentiente patre potest absque iuramento renuntiare subsecutionem futuram, & præiudicauit monasterio ad. dec. 378. col. 1.

Filia spuria monachi ad emphyteusim nominare non potest ad. dec. 380. col. 1.

Fideiussor indemnitas licet se constituat principalem, & renūcet omnibus legibus nō potest cōueniri, nisi ex curso prius principali ad. dec. 382. in prin. secus in fideiussore iudicij, vel tutelarum.

Fratrum libertorum vnus subcedit alio

licet mater mortua fuisset in seruitute ad. dec. 386. colum. 1.

G.

Gregorius Lopez non admittitur ad. decisio. 33. colum. 3.

H.

HAeres non vēdicans mortem testatoris, vt indignus hæreditatē amittit dec. 3. num. 7. ibidem ad. nisi adsit aliqua colorata causa.

Hæres defuncti voluntatem non potest declarare nisi in casibus a iure expressis, vel nisi in sui præiudiciū, vel nisi nethimnem ledit, & ipse est melius informatus, vel nisi quando defunctus sibi commissit ad. dec. 18. col. 2.

Hæres hæredis nullatenus potest voluntatē defuncti declarare, salit quo ad electio nē quo modo tamē hoc intelligatur ad. dec. 18. in prin. col. 2.

Hære de scripto a testatore qui non potest subcedere in emphyteusi succedet descendens, etiā non hæres dec. 50. ad. ibi; dein contrarium col. 2.

Hæres non potest venire contra factum defuncti quando factum valet licet non efficaciter secus, si non valet quia nullum ipso iure, & a lege reprobatur nisi nullitas fuisset in fauorem defuncti introducta ad. dec. 67. in prin.

Hipotecaria actiōe, vt agatur contra tertium pignoris possessorem sufficit quod in processu constet de iudicatore, & fidei ius forem soluendo non esse ad. dec. 99. num. 1. colum. 2.

Hipotecaria actiōe cōtra tertium pignoris possessorem intentata, non est necesse pronunciare super excursiōe, si constet de ea in processu citatis interesatis per ædum ad. dec. 99. col. 2.

Hipotecaria actiōe, vt agatur contra tertium pignoris possessorem sufficit rem esse in potestate debitoris tempore obligationis, & si de suo dominio non constet, nisi tertius dominium alterius esse probet ad. dec. 99. num. 1. col. 2.

Hipoteca præscribitur a debitore, vel ab alio causam ab eo habente. 40. annis a tertio vero habente causam ab alio. 10. vel 20. annis, ad. dec. 99. num. 4.

Hipoteca apostita pro debiti solutione præscribitur a debitore. 30. annis apostita,

vero

INDEX.

vero pro asecuratione alterius contractus
40. annis ad. dec. 99. num. 4.

Hypotecarie præscriptio cõrit a die solutionis transacto non a die excursionis,
ad. dec. 99. num. 4. in fin.

Hæres usufructuari non tenetur de damnificatione pineti per usufructuam facta
dec. 104. num. 1. ibid. ad.

Hæres fideicommissarius vniuersalis lucratur fructus quos percepit a die addite hereditatis usque ad tempus, sine restitutione cū illis, tamen suplet consumpta, aut deteriorata ad. dec. 135. col. 2. num. 1.

Hæres protestans licet omitat res ponere in inventario excusatur a dolo præsumpto, & ponis alijs alijs res denno occurrentes manifestando, & in inventario ponendo, nisi ex alijs coniecturis virgentioribus conuincatur de dolo ad. dec. 148. in princ.

Hæres legatario non tenetur de euictione, nisi tãtũ pro re de iure quod testator & re habet etiã si testator putet re esse suã ex aliquo titulo particulari, secus si in genere suã esse putaret ad. dec. 191. num. 1. col. 2.

Hæres executatus pro debitis si est usufructuarius omnium bonorum nominans bona existentia apud talem liberatur ad. dec. 195. num. 2. col. 3. & exequitate Bartolum sequitur ibidem.

Hæredibus accusatio de adulterio non competit etiam si ignorauerit offensus, nisi in vita mariti sit instituta accusatio contra uxorem ad. dec. 236. col. 2.

Hæredi continuanti defuncti præscriptionem nocet sua mala fides, secus si ex sua persona incipiat ad. dec. 255. in princ.

Hæreditatis possessor non imputat sibi res pereuntes ante diuisionem, sine eius culpa ad. dec. 311. col. 2.

Hypoteca legalis cadit in bonis prohibitis alienari absque alia solemnitate ad. dec. 322. in princ.

Hypotecarie actionis libelus debet alter native concludere, vt soluat debitum, vel rem dimittat praxi tamen licet non concludat, vt si sola res petatur ad. dec. 322. colum. 2. & 3.

I.

Inuestitura feudi prima seruanda est neque Princeps potest tolerare per eam que situm, nisi ex magna causa, vel de partium consensu ad. dec. 36. super num. 1. colum. 1.

Inducta ad vnum finem non operantur

contrarium in separabilibus, secus alias ad. dec. 40. super num. 1.

Immunitas ecclesiæ suffragatur quoad alia delicta licet delictum in ecclesiâ commissum non sit punitũ ad. dec. 51. c. 2.

Iudex originarius ad petitionem accusatoris absque duobus potest procedere ad instantiam patris contra subdum in alia iurisdictione delinquentem ad. dec. 53. in princ.

Iudex originarius non potest procedere ex officio suo contra subdum in alia iurisdictione delinquentem ad. dec. 53. col. 1. in princ.

Iudex loci delicti præfertur in cognitione, etiam si alius preuenit etiã vsq; ad sententiã, nisi cū fraude, aut collusionem procedat ad. dec. 53. col. 1. in fin.

Interdicto vti possidetis his vincit qui vel melius probat, vel titulum ostendit, vel antiquiorem possessionem probat ad. dec. 54. nu. 1. col. 2.

Interesse debetur non solito negotiati si pecuniam destinatam habebat ad emptiorem prædij, vel census habebat, vel aliud lucrum speratum moderatum ad rationem quatuordecim pro vno ad. dec. 110. nu. 3. c. 3.

Interesse mercatorum debetur ad rationem septem aut octo pro centum ad. dec. 110. nu. 3. col. 3.

Interesis taxatio in foro exteriori debet fieri veritatis probata, & comprobato legitimo interesse, vero & moderari secundum verisimiles probationes ad. dec. 110. num. 18. col. 3.

Iuramentum non potest esse iudex ad. dec. 139. in princ.

Immunitate ecclesiæ non gaudet ductus per illam captus ab officialibus, & si prorsus stetur, secus si è vasus ab eis in ecclesiã se intromissit ad. dec. 141. in princ. col. 1. & 2.

Iudex in omnibus delictis procedit ex officio non existente accusatore, & hoc de consuetudine generali, nisi in iniurijs verbalibus ad. dec. 70. in princ.

Incessuosus non obstante dispensatione pugnatur poena arbitraria ad. dec. 180. in princ.

Iudex in delictis ex officio non procedit parte non accusante quãdo pars informationis non dedit, vel si dedit erat in delicto l. xvi, & priuato, secus alias ad. dec. 183. colum. 2.

Interesse cõsetur remissum sola sorte petita

INDEX.

tita & super ea lata sententia si debetur of-
ficio iudicis, nisi protestatum sit, & nisi de-
beat iure actionis ad. dec. 197. in prin.

Ius redimendi per pactū de retrouedendo
prescribitur triginta annis ad. d. 249. in pr.
Iuramentum in scriptura inter laicos non
requiritur, nisi in casibus illud requientibus
ad sui valorem ad. decif. 249. in princ.

Iudex potest condemnare in fructibus
non petitis a tempore litis contestationis
currentibus ad. dec. 322. col. 2.

L.

L Ex ciuilibus disponens in modo succe-
dendi in emphyteusi, ecclesiasticā cō-
prehendit dec. 2. nu. 6. ibi. ad. quando
lex loquatur contra emphyteotam secus si
contra ecclesiam.

Lex condita a Rege superiore non reco-
gnosceat ius efficit cōmune de. 3. n. 6. ibid.
ad. ad nostras leges regias extendit.

Laudemū dño solui non debet emphy-
teusi hereditaria capta prodebitis emphy-
teotæ ad. dec. 5. super. nu. 1. col. 2.

Lex nam ita. §. in fidei cōmissio. ff. dele-
gata. 2. intelligitur nouiter ad. d. 7. sup. n. 1. c. 6.

Lex peto. §. fratre. ff. de legat. 2. tubiliter
intelligitur ad. dec. 7. super. num. 1. col. 7.

Lex si ad Trebelianū aliter quā a com-
muni intelligitur ad. dec. 7. super. n. 1. col. 12.

Legis is qui cum plures. ff. delegatis. 3. in
tellectus ad. dec. 7. super. num. 1. col. 33.

Lex cum abus. ff. de conditionibus & de
monstrat. circa coniecturas successiones
maioratus an præferatur proximior, vlti-
mo possessori proximiori testatoris subtili-
ter appendit ad. de. 7. super. nu. 2. col. 13.

Lex qui absentis. ff. de acquirenda posses-
sione nouiter intelligitur ad. decif. 8. super
num. 2. col. 3.

Lex. 2. C. si mancipium ita fuerit nou-
iter intelligitur an. dec. 8. super. n. 2. col. 5.

Legis quod scitis. C. de bonisque liberis
verus intellectus traditur ad. decif. 9. super
num. 1. colum. 8.

Lex sit. C. de natalibus liberis restitue-
dis intelligitur dec. 2. num. 6. ad. ibi super
nu. 6. adit plurimos doctores.

Lex pendente inter duos. pro. admi-
nistratore, aut officio in possessorio & per-
itorio. neutri sit solutio, sed deponitur ad.
dec. 16. super. num. 1. colum. 2.

Locatione finita & perceptis fructibus
a locatore locus est remedio legis. C. de

rescindenda dummodo conductor decep-
tionem alegans fructuum quos percepit
locatore petente redat rationem, & res-
tuat illos, vel eorum valorem per arbitros
expressum deductis expensis dec. 19. nu.
1. ibidem ad. tota col.

Lex si. §. si. C. communia de legatis no-
uiter intelligitur ad. dec. 2. col. 4.

Legis. 2. remedium. C. de rescindenda,
quia personale est licet in rem scriptum
non potest directo intentari contra ter-
tium, nisi fuerit sciens, vel emerit cum eam
deceptione, vel possideat ex causa lu-
cratiua tunc etiam si non sit sciens ad. dec.
21. super. num. 1. col. 1.

Lex. 2. C. de rescindenda potest directo
intentari contra tertium, quando emerit
cum eadem deceptione, vel possideat ex cau-
sa lucratiua, sine excursionis dec. 21. num. 1.
ad. ibid. cum excursionis.

Lex. 3. titul. 8. lib. 5. recop. nouiter intel-
ligitur ad. dec. 33. col. 3.

Lesio qualis sufficiat, aut prosit minori,
& quomodo pronetur dec. 37. num. 3. ibi.
ad. alegat doctores.

Locare rem emptam venditori in ip-
so contractu emptori licet cum aliquibus
ramen coniecturis non licet quas conierunt
doctores, ad. dec. 39. in princ.

Lex finalis. C. de aluisionibus intelligen-
tur nobiter ad. dec. 41. col. 3.

Lex congruit. C. de locatione prædio-
rum ciuiliu lib. 10. intelligitur eleganter
ad. dec. 41. col. 3.

Lucri acquisita contestate matrimonio
dibiduntur inter coniuges, etiam pretatio-
uos si contraxerint in facie ecclesie, etiam
absque monitionibus ex aliqua iusta cau-
sa omisis secus aliis ad. dec. 89. num. 1.

Legato prædio pro alimentis censetur
legata proprietas, nisi ex coniecturis aliud
appareat ad. dec. 92. num. 2.

Libertas relicta quando hæres voluerit
eo invita non declarante competit post
mortem additio. decif. 330. in prin.

Lexhæc enormissima interueniente in
venditione iudiciali restituitur res cum fru-
ctibus soluto censo emptori pro pretio ad
rationem quatuor decim pro vno ad. dec.
94. in princ.

Lexhæc enormissima interueniente in
venditione voluntaria, & extraiudiciali,
non sit restitutio cum fructibus, nisi a tem-
pore litis contestate salit si interuenit dese-
ctu,

INDEX.

Actus solemnitate doli, fraud, vel deceptio, enormissima ad. dec. 94. in princ.

Legi quod scitis. C. de bonis quolibet traditur verus sensus ad. dec. 9. super num. 1. col. 5.

Licentia a domino concessa ad alienationem emphyteusis per testes duos legitime probatur ad. dec. 72. num. 3.

Lucrum cessans debet esse moderatum, regulatum secundum quod alij verisimiliter facerent & ipse pro sua industria consequeretur ad. decisio. 110. num. 14. col. 5.

Lucrum cessans mercatori moderatur secundum quod solitus est negociari, & alij eiusdem professionis in eisdem mercantibus verisimiliter lucrarentur ad. decisio. 110. num. 14. col. 5.

Lex magis puto. §. si fundū. ff. de rebus eorum. l. qui autem. ff. quæ in fraudem creditorū lex si sponsus. §. si maritus. 2. ff. de donatio inter. profecticia. §. si pater. ff. de iure dotium nouiter intelligitur ad. de. 17. colum. 2.

Legatum pro dote & promissio pro dote debetur etiam maritæ si vero sit pro maritanda testatore sciente esse maritatam non debetur, secus alās ignorante vero debetur ad. dec. 125. col. 2.

Legatum pro matrimonio cum certa persona & certe personæ debetur licet sit maritata, secus si legatū sit pro maritandis virginibus. Tunc non debetur iam maritatis ad. dec. 125. in prin. col. 5.

Legatum patris aut matris pro matrimonio filij debetur ei, siue ignoret, siue sciat maritatam esse ad. decisio. 125. columna. 2.

Locatione duobus facta preferitur primus etiam si secundo sit res tradita, & non retineat, secus alids ad. decisio. 130. in principio.

Locatō primus habet hypothecam specialem vel generalem in re, præfertur, & auocat a secundo, & e conuerso, si secundus ita habet præfertur, & auocat a primo ad. dec. 130. in princ.

Legitimus habetur in totum pro legitimo, & sic accedit ad colationem ad. dec. 134. col. 2. secus dispensatus.

Legatarius alteri restituere grauatus debet restituere fructus pendentes tempore mortis testatoris alios vero lucratur si fuit restitutio dilata in diem, vel euentum conditionis, nisi fuisset dilatio apolita favore

fideicommissariæ ad. decisio. 135. col. 2. n. 1.

Litis contestatio propria & vera inducitur per negationē ipsius rei ad. dec. 147. n. 3.

Locatio rerum ecclesiarum non valet ultra triennium ad. dec. 156. num. 2.

Locatio fructuum facta a beneficiato in sui præiudicium valet ultra triennium ad. dec. 156. num. 2.

Legatarius conditionalis non consequitur legatum, nisi conditione impleta si potestaria sit, nisi per eum non stetit, si mixta, si non deficiat per casum ad. dec. 157. c. 2.

Legatarius decedens non impleta conditione nihil transmittit ad suos hæredes, nisi constet de contraria voluntate testantis est coniecturis ad. dec. 157. col. 2.

Legatarius conditionalis non tenetur expectare, ut impleatur condicio imple poterit ad. dec. 157. c. 2.

Legi, vel statuto requiritur consummationem matrimonij per copulam pro lucro ex illo consequendo non sufficit velatione que traditio ad domum, sed est necessaria copulæ probatio ad. dec. 187. in prin.

Legata debentur ex testamento sine institutione hæredis, vel clausula codicillari, si tamen sit solemnne ex numero testium rogatione alisque solemnitatibus ad. decisio. 196. col. 2.

Libellus ineptus admittitur in hoc Regno, si constet de veritate ex actis processibus & de eo quod intendit actor petere licet non vene, nec formaliter, nec specificetur ad. dec. 206. num. 6.

Legatum reuocatur per inimicitias super venientes ad. dec. 206. num. 17.

Licentia consensus postulati pro forma ad legitimandam personam contrahentis debet esse expressa, & interuenire tempore actus non potest, additio. decisio. 215. num. 5.

Licentia non habetur pro consensu in præiudicialibus, nisi alia interueniant ad. dec. 215. num. 5. in fin.

Legatum relictum etiam favore pie causæ non debetur, nisi ab addita hæreditate dec. 250. ad. ibi. in prin. & col. 2. contrariū.

Legatum relictum post mortem plurimum non debetur usque ad mortem superioris ad. dec. 250. in princ.

Lucrum inter focos mercature non solum partitur ex capitalibus acquisitum, sed etiam acquisitum ex ipso met lucro ad. dec. 254. in prin. col. 1.

INDEX.

Lucrum inter socios partitur & si fuerit quæsitum, non nomine societatis, sed nomine particulari ad. dec. 254. in prin. co. 1.

Lucrum societatis semper commune est vsque dum expresse renuncietur societati, & redeant rationes ad. dec. 254. col. 2.

Lex noua comprehendit factum ante illam, si eius executio post illam accedit ad. dec. 267. col. 1. & 2.

Licentia & consensus mariti, vel aliorum in contractu requisitorum ex cunctis decennii præsumitur, quando non agitur de grane præiudicio, si agitur non præsumitur, nisi longissimum tempus, & alia indicia interueniant qui equipolet expresse ad. dec. 195. col. 2.

Legitimationis clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, in ea apposita solum operatur in fauorem filiorum patris qui filium legitimauit, non in alijs ad. dec. 279. in prin.

Legitimo non prodest clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, quando in legitimatione nihil dicitur de successione ab intestato in fauorem legitimati, & prodest venientibus ab intestato, vt eos non excludat additio. decisio. 279. col. 2.

Legitimus succedit ex testamento, si non prodest ei clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, nisi consanguinei non sint, vel sint remoti, vel in certi, vel non appareant ad. dec. 279. col. 2.

Legitimo datur successio ab intestato, si in legitimatione sit capax ab intestato succedendi, nisi verba legitimacionis solum operentur in fauorem filiorum patris petentis legitimacionem ad. dec. 279. col. 2.

Legitimus volens, vt legitimatus succedat ab intestato cum filijs existentibus succedet, saltem in hoc Regno ad. decisio. 279. colum. 2.

Legitimationis impetratio nullam citationem requirit ad. dec. 279. col. 4.

Legitimus a nemine potest impediri vt iure suo non utatur ad. dec. 279. col. 4.

Legitimus filium ad vitæque successionem patre petente in sui vita Princeps potest nulla citatione necessaria ad. dec. 279. colum. 4.

Legitimus, vt legitimatus succedit, scilicet legitimis filiis non existentibus ad. dec. 279. col. 4.

Legitimare filium potest Princeps post mortem patris ante additam hæreditatem

ad. dec. 279. col. 4.

Legitimus post mortem patris ante additam hæreditatem non obest consanguineis ab intestato venientibus, nec etiam post additam hæreditatem ad. dec. 279. col. 4.

Legitimus in omnibus, in fideicommissio succedit, & excludit substitutum sub conditione si sine liberis decesserit, si fideicommissum sit temporale, & aliud non constet ex verbis clari, vel voluntate testatoris, & legitimatio non fiat post acquisitum ius substituto ad. dec. 279. col. 5.

Legitimus non succedit in maioratu, & fideicommissio perpetuo ad. dec. 279. col. 5.

Legitimare potest Princeps ad maiora tamen perpetuum cum exclusione consanguineorum ex magna causa, & publica de qua eiusque voluntate constatur in legitimacione secus alias ad. dec. 279. col. 5.

Legitimando Princeps ad successionem maioratus perpetui exclusus consanguineis debet cambium dare illis ex bonis legitimati si fieri potest commode ad. decisio. 279. col. 5.

Legitimare potest Princeps filium possessoris maioratus, ad illud consanguineis non existentibus vel in certis, vel nimis remotis ad. dec. 279. col. 6.

Lex. 2. C. de rescindenda venditione raro causam indiuiduam auertitur ad. decisio. 292. col. 1.

Lexione militante longe vltra dimidia iusti pretij labso quadriennio est locus remedio. l. 2. C. de rescindenda ad. dec. 292. in principio.

Legatum sibi debitum ex confessione petens per viam debiti cum clausula, omni meliori modo, eadem instantia potest petere per viam legati ad. dec. 294. in prin.

Lex. 2. C. de rescindenda venditione, & eius remedium procedit in diuisione hæreditatis ad. dec. 301. col. 1.

Lex cum ita. §. in fideicommissio de legatis. 2. nouiter intelligitur ad. dec. 308. col. 4.

Lex Lusitana & consuetudine, natus ex plebeo, & ancilla propria, vel aliena est naturalis, & succedit patri ad. dec. 315. col. 1.

Lex cum a matre non habet locum in hærede fideiusoris de emptione qui ex iure proprio potest contrahere venditionem, dec. 322. in prin. ad lib. col. 3. contrarium.

Lexio debet considerari secundum tempus presens ad. dec. 326. col. 1.

Libertatem concedens tenetur partem citare

INDEX.

citare ad. dec. 334. col. 2.

Legato relicto alicui proprio si sit alicuius enim domini debetur magis propinquo, & amico testatoris ad. dec. 381. in princ.

Legata pia relicta in minus solemnitate duobus testibus probata valent, nisi testamentum careat perfectione voluntatis ad. dec. 383.

M.

Melioramenta vtilia & necessaria debentur emphyteutæ uxori, vel heredibus nisi ob sui culpam extingatur, emphyteusis voluntarie non debetur ad. dec. 4. super. num. 3.

Melioramentum voluntatis causa pendente res emphyteutæ, & uxori, & heredibus restituitur oblata cautione de restituendo eas ad. dec. 4. super. num. 3.

Monasterium quando succedat in maioratibus, & feudis, & patronatibus decisum. num. 1. & 2. ad. ibidem per. 6. conclusio res resolut.

Maioratus fideicommissi, substitutionum subcessionis, præfertur proximior ultimo possessori, proximior testatoris, de. 7. n. 1. per totum ad. ibid. 14. col. tenet contrarium, & quando vnus procedat, quando aliud a col. 14. v. q. ad. 18. per. 8. casus determinat.

Maioratus bona vel alia prohibita alienari possunt locari ad longum tempus, & in emphyteusim dari dec. 16. n. 3. ad. ibid. si ex consuetudine ita habeatur, secus aliis vel si locatio fiat solum in commoditate.

Menochius repellitur ab auctore ad. dec. 17. super. num. 2. colum. 2.

Melioramenta emphyteusim emphyteusi finita competunt heredibus emphyteutæ non domino directo dec. 22. n. 1. ibidem ad. super. num. 1.

Maioratus & fideicommissi serie de persona ad personam omnino prohibetur extensio, nisi quidam constet de expressa testatoris voluntate, vel constet de tali voluntate ex consuetudine vrgentissimis ad. dec. 27. super. num. 2.

Maioratus semel exclusus semper manet exclusus semper quod duret persona & causa exclusionis, secus aliis & etiam si ex alijs quæ vnico actu consumuntur in istis semel exclusus semper permanet exclusus ad. dec. 27. super. num. 1.

Maioratus vel fideicommissi materijs prohibetur omnino extensio de casu ad casum, nisi de voluntate testantis expresse, vel ta-

cite contrarium constet, vel ex similitudine, vel ex identitate rationis ad. dec. 27. super. n. 2.

Maioratus duos quando vnus possit habere ad. dec. 27. in fine.

Maioratus inducitur exonere missarum rebus impositum ex in indifinitate, & ex alijs coniecturis, non alijs rigore iuris practice ex consuetudine talia bona filio maiori in via maioratus dantur ad. dec. 36. in prin.

Maioratus bona indiuisibilitatem non inducunt, nisi sint dignitatis, vt domus de solar ad. dec. 30. in princ.

Minori lasso in transatione conceditur restitutio ad. dec. 37. super. num. 1.

Minor petens restitui contra decretum iudicis debet probare læsionem, & non leuè alias non auditur ad. dec. 37. num. 1. col. 2.

Minori se affirmanti maiorem, vel falsum asserenti causa decipiendi ad. versariū non conceditur restitutio ad. dec. 37. n. 2.

Mens contrahentium in contractibus debet seruari colligitur ex effectibus, vel ex substantia contractus, vel consuetudine, vel alijs coniecturis ad. dec. 38. col. 3.

Maioratu constituto in tertio bonorum in certa re nominata possunt heredes illam re eximere a vinculo aliam subrogando in præiudicium vocatorum de. 48. n. 1. ad. ibidem tenet contrarium, nisi ex cursu longissimi temporis.

Maioratus subcessionis etiam ex fundatione foemina masculus, etiam ex foemina descendens præfertur quamvis minor foemina in pari gradu existente etiam si ex masculo descendat ad. dec. 51. v. 2.

Maritus ex quo adulterium occidere potest, potest ei aliam imponere minorem poenam dec. 63. ad. ibi.

Maioratus potest fieri de emphyteusi hereditaria puta concessa pro se, & heredibus, dummodo tertium & quintum non excedat de emphyteusi, vero ex pacto & prouidentia puta concessa pro se, & filiis non potest constitui, nisi fuisse acquisita pecunia patris ad. dec. 70. num. 1.

Maritus soluto matrimonio re extimata non debet, sed ei loco pecuniæ ad. d. 71. n. 5.

Maritus soluto matrimonio solus pecunia pro re extimata debitor est rei mobilis & sic gaudet & dilatione annali, & sic; si voluntarie soluat non debet fructus restituere, nisi restitutio sit in voluntate mulieris ad. dec. 71. num. 5.

Melioramenta debetur facienti de-

INDEX.

nunciato non facere si est possessor cum titulo & bona fide, nisi titulus sit reuocabilis & speretur de proximo reuocatio secus si sine titulo ad dec. 74. num. 1.

Monacho hereditas delata ex subcessione nepotis, vel matris monasterio acquiritur ad dec. 310. in princ.

Minore restituto aduersus emptionem emptori debet restitui pretium si sit bonæ fidei, & conuersum a minore in sui utilitatem debemq; ipsi emptori tunc, & meliora menta utilia, solui secus si sit male fidei ad dec. 74. num. 2.

Minor perfecta ætate viginti quinque annorum si per quinquenium tacuerit in reuocanda alienatione a se facta, vel nullitate alleganda, vel latiorie non auditur, nisi enormiter susceperit aut habuerit ignorantiam vtrius pro quibus agit ad dec. 76. in 1.

Maiores præscriptis, vel alienatio nihil operatur in præiudicium subcessorum, nisi in memorialis sit dec. 83. nu. 1. ibi ad.

Matrimonium putatiuum habet principium veri matrimonij ad dec. 89. nu. 1.

Mulier quinquagenarie nuntianti denegatur lucra ob matrimonium progenientia ad dec. 90. nu. 1. lastica.

Modus ad alimenta non restringit legatum ad dec. 92. num. 1.

Maiores subcessor potest renuntiare commoditatem maioratus pro sua vita, & in sui præiudicium nisi commoditas respectu filiorum excedat quintum, non valebit respectu, ex dec. ad dec. 92. num. 2.

Maiores totis simplex renunciatio subcessoris non valet, nisi insequentem subcessorem ad dec. 92. num. 2.

Maiores subcessor in præiudicium creditorum de querendo non de querito, nisi reuertitur in non subcessorem ad dec. 92. num. 2.

Maiores subcessione quando transmissio, & representatio, quando non admittantur ad dec. 92. col. 1. 2. & 3. 4. 5. 6. 7. per 8. conclusiones concludit.

Mulier per transitum ad secundas nuptias non amittit possessionem sibi datam rerum mariti ex aliqua lege ad decisi. 105. in principio.

Mulier per transitum ad secundas nuptias non amittit vsumfructum, vel doonium sibi a marito relictum, nisi ex verbis aut mente testantis aliud colligatur ad dec. 105. in princ.

Mercatori vel solito negotiari mora existente debetur interesse lucri cessantis non vatum, non incertum, non impotentia certum probabile, & quasi in actu; & non pro primo anno, sed pro sequentibus in quibus interelli regulatum ex modo ipsius mercatoris non ex alio ad dec. 110. n. 3. col. 2.

Mercatori interesse lucri cessantis a principio in foro exteriori non potest taxari secus in foro concientie nulla fraude existente ad dec. 110. num. 3. col. 3.

Minore appellante a denegatione restitutioni si transactum est tempus appellandi potest restitutionem petere ad decisi. 110. num. 7. col. 3.

Minori, quomodo cõcedatur restitutio aduersus tres sententias ad d. 110. n. 11. col. 4.

Minor restituatur aduersus labsum anni ad petendam renouationem ad dec. 117. in princ.

Marito moriente non soluendo, recurrit vxor ad bona data stimata etiam si sint apud tertios possessores absque annua datione, & si sint, apud hæreses mariti tenentur restituere cum fructibus, si vero apud tertios possidentes cum titulo a die litis con testuonis ad dec. 123. num. 3. col. 2.

Maritas lucratur dotem ex pacto, vel statuto, vel medietatem lucrorum in existente consuetudine, si vxor fuit ducta ad domum, scilicet relata etiam si per momentum matrimonium durauerit licet non fuerit carnaliter cognita additio. decisio. 124. col. 2.

Maritus de adulterio vxorem seruam accusare potest ad dec. 142. in princ.

Modus in duobus præmittitur non conditio & in illo non impeditur transmissio ad dec. 157. col. 2.

Maritus potest alienare lucra quæ sita constante matrimonio ad dec. 82. in princ.

Mariti debita contracta pro alimentis vxoris & filiorum, non stantibus lucris neque bonis mariti, vxor & filij non tenentur solvere, nisi expresse maritus ad dicta alimenta multum petisset obligando bona vxoris, vel filiorum quia protestatus est egere matrem, & filios add. decisi. 189. col. 1. & 2.

Maritus negligens vel dolosus in vxore curanda amittit lucrum sibi a lege delatum ad dec. 187. col. 2.

Mariti bonis venditis per creditores, si vxor se non opponat non condemnantur in fructibus præceptis nisi a litis contestatione

INDEX.

tatione secus si se opponat additis decisio-
183. colum. 2.

Majoratus non perpetuatur ex vaca-
tione consanguinei proximioris in defectu
liberorum ad. dec. 193. col. 1.

Meliorationis alimentorum, ut atrha-
rum elegans excessum illum tenetur pro-
bare ad. dec. 201. num. 2.

Majoratus & familiae virum possessor
potest nominare extraneum ad illud, illum
que instituire secus si alij reperiantur de
familia ad. dec. 206. num. 19.

Mulier secundum nubem exiens in
possessione latae sententiae in fauorem pri-
mi se opponere potest dec. 207. in 3. ibi. ad.

Mors purgatio de equitate admittitur
intra modicum tempus iudicis arbitrio si
ius aduersarij non sit factum detestus se-
cus alias ad. dec. 211. num. 1.

Majoratus constitutus praesumitur ex
consuetudine decennali simul probato vno
subreptionis actu cum alijs coniecturis, ad.
dec. 215. num. 1.

Majoratus non cedit augmentum separa-
bile, sine latione secus in separabile ad. de.
218. num. 1.

Majoratus augmentum separabile repu-
tatur, vel liberum, & de eo potest solui cre-
ditoribus ad. dec. 218. num. 1. in fin.

Meretricij, vel alie mulieri non meretricij
datam ob coitum fornicarium ab ea non
potest repeti ad. 224. in princ.

Minoratus coniectura colligitur exone-
ris impositione, & vocatione proximio-
rum in defectu filiorum primi vocati vel
si estat iustus portandi nomen, & arma ad.
225. col. 2. & 3.

Maritus potest meretricando minuta-
tim donare ludere, & perdere sine eo quod
teneatur restituere mulieri, vel ipsa repete-
re possit, secus si abunde donec, & in gran-
de quantitate, que dicitur grandis arbitrio
iudicis relinquatur ad. dec. 227. col. 1. & 2.

Mora adiutandum commissum intra
modicum tempus arbitrio iudicis regula-
tum ex equitate canonica potest purgari
ad. dec. 244. col. 4.

Minor restituitur contra labsum sex
mensium ad euitandum commissum, ad.
dec. 244. col. 4.

Metus uxori per maritum adhibitus, vt
consentiat alienationi debet esse grauis, &
mine non sufficere de. 251. ad. ibi. in princ.
contrarium.

Majoratus subreptione proximitas de-
bet prouenire respectu vltimij descendens
ex parte fundatoris non ex alia linea alias
capax non erit ad. dec. 259. col. 1.

Metu inferens, vel dolu non potest ip-
sum alegare ad. dec. 263. col. 2.

Monasterium, vpiuectitas, vel collegiu
non amittit ius commissi ex receptione pe-
nionis, nisi collegialiter recipiat ad. decisio.
269. in princ.

Monasterium aduersus receptionem pen-
sionis receptam non collegialiter restitui-
tur ad. dec. 269. in princ.

Majoratus, vel fideicommissum non in-
ducitur ex impositione oneris annuierarij
nisi ex vsu patrie, aliud inducatur ad. dec.
287. in princ.

Minori lasso in benedictione rei vltra re-
medium. l. 2. C. de rescindenda benedictione,
si sit vltra dimidiam competit, & restitutio
in integrum ad. dec. 292. in princ.

Minores tenentur implere contractus
praedecessorij ad. dec. 299. in princ.

Monasterij administratore recipitur per
decennium canonem cessetur remissu commissu
in praedictu tertij see alias ad. dec. 299. c. 1.

Majoratus annuierarij, vel patronatus
subreptione in quo nuda agitur de conserua-
da agnatione, & clerico, & focumine admit-
tuntur praesertim consanguineus proximior
etia ex linea fornicaria, si est etate maior
existit in pari gra etiam ex masculina,
ad. dec. 295. col. 1. & 2.

Melioramenta sunt extimanda & sol-
uenda secundu quod nunc valent non secun-
dam expensas in eis factas, nisi expensas
transcendat valor ad. dec. 307. in princ.

Majoratus subreptione lue mota inter
patruu & nepote praesertim nepos, etia si
in illo filius maior superstes reuocetur, nisi
ex proposito repraesentatio a testatore fue-
rit exclusa ad. dec. 208. col. 2.

Majoratus fundatione si vocatur con-
sanguineus proximior post nominatos no
admittitur representatio, sed proximior de
late subreptione intelligitur vocatus ad. dec.
308. col. 3.

Monachus viuens extra monasteriu de
licentia Pontificis testare non potest ad.
dec. 310. in princ.

Monacho licentia testandu concessa in
dubio intelligitur de bonis acquisitis illo
existente extra monasterium non de ac-
quisitis intra ad. dec. 310. in princ.

INDEX.

Majoratus fructus in bono separati tem-
pore mortis ultimi possessoris non sunt
sunt in bono sunt hanc dicitur prædecessoris
non successoris, neque prioris at. dec. 3m
in pñt. q. 101. d. 1. v. 1. d. 1. v. 1. d. 1. v. 1.

Melioramenta bonorū maioratūs sunt
heredū prædecessoris pro rata, & diuidū
tūc extingata: secundum valorem tempo
ris præsentis, nisi in casibus legis. 46. Tūc
& vbi cedunt in magnum maioratūs aumē
tum, & successoris, & quando possunt sepe
rari: de iur. col. i. & 4. magno p. iur. i.

Maioratus successor Sciendi patrobatus
an teneatur de expensis pro bullis impe-
gratis ad diuisionem vnius beneficii cogi-
tandum relinquitur ad. dec. 311. col. 1. r.

Melioramenta villia facta a beneficiis
possessorum titulo, non in fraudem ter-
cij debent sibi refici, nisi non sint ad perpe-
tuam utilitatem, sed solum pro usu pre-
sente ad. dec. 313. in princip. *in rebus*
¶ Major contrahens cum minore omnis iu-
ris solemnitatibus tenetur ad fructum res-
titutionem, secus ex aequitate, vel si pre-
tium est consumptum in utilitatem mino-
ris tunc tenetur ad interese add. decis.
214. folium 1. R. 2. v. *in rebus* et *in rebus*

Monasterium excludit substitutum sub
conditione, si sine liberis decesserit, ex præ
sumpta voluntate testantis, & fauore pie
tatis, nisi contrarium, sit ex contraria vo
luntate testantis, vel ex indicijs, vel nisi
fraude, & blanditijs monachus fuit ingres
sus, dñm dedit dederit dolus causas ingres
sus ad dec. 319, col. 2.

Maritus institutus hæres ab vxore, vt
coniuncta persona potest emphyteusis re-
nouationem petere præcipue meliorem
tis a tam vobis factis ad. dec. 229. col. 1.

Malculum etate minor non praefertur
fœminæ natu maiori; vbi est eadem ratio
de vno ad alium, secus vbi differens, & in
successione maioratus, vel aniuersari requi-
rentis memoriæ conseruationem, & in vsu
generali ad. dec. 340. col. 1.

Masculus non præfertur feminae æta-
 tis minore etiam in maioratu, ubi consuetu-
 dine patriæ, vel ex clausula testatoris, sic
 habetur ad. dec. 340. col. 2.

Mater mariti mentecapiti tenetur omnes
instituire fratres tamen potest eligere add.
dec. 34 r. colu. 2.

Majoratus subcessor, non potest altera
re fundatoris voluntatē in prejuditium vo

antonini ad dec 344 in princ. ob. anome?

Maioratus bona non praescribuntur
si per tempus immemoriale, titulo veto lo
cationis, vchemphyteusis vltra decem an
nos ad. dec. 47. in princ.

Metrum an purget praesentia consanguineorum arbitrio iudicis relinquitur ad dec. 349. col. 2.

70. Mandatū potest ratificare gesta per pro-
curatorem a se rē posse ratificare per do-
minum ad dec. 337. colum. 27. ubi dicitur

Maiores, subeessione qua vocatur si-
nister maior et semper consanguineus proxi-
mior non admittitur representatio ad de-
scendendum.

Notario pro absente stipulatio et
cuius notarii acceptatione ex tali
stipulatione adquiritur absentis ir-
uocabile ad dec. 8. super num. 2. tota. 2. & 6.
Nepos spurii filius filiarum legitimarum sub-
cedit aui quemadmodum mater succedit
ret. ab dec. 23. col. 2.

Nepos spiritus ex patre legitima non
subcedit aucto ab intestato, auctoramentum si
filij manere potest ab eo heres institui
non fit ex coitu damnato ab eoque pote
rit legari in quintum ad dec. 23. col. 3.
Nepos legitimus ex filio spurio, heres
potest ab ano institui si non institutus est
et platione filij secus alijs ad. dec. 23. col.

Nepos ex damnato coito poena morti
naturalis, nec patri, nec aie maternę sub
cedit, subcedet tamen ex testamento in l
gato non excedente quintum ad. decisio
23. colum. 3.

Ne pospurius, vel legitimus ex spurio
nato ex coiturdamnato, & pugnibili, & a-
cusabili etiam si filius clerici pater, vel ipsi
sit, potest ab anno institui, & est capax po-
testatis exilientibus filijs lecus alijs, & lecus si
ex coito propriæ incestuoso ad. de. 23. c. 4.

Nepos ex coito dānato, & pugnibili
cet non subcedat matri, auic ramen ex pa
te matris subcedit ad. dcc. 23. col. 4.

Nepos spurius respectu auie paternę au
dicatur cognatus, respectu uerbo auie mate
næ an dicatur legitimus, ut sic respectu

Natus post euentum casus substitutionis non admittitur contra proximiorē nisi adduc res sit integra; vel nisi in tal nato de nouo currat aliqua qualitas

INDEX.

1. quam videtur testator semper in suo primo ingenio donare, & quod illa, cogens subiecta tantum temporaliter, & sic expresse. v. l. i. de ad. dec. 27. super auct. 4.

2. Nepos succedens, cum patris, ex persona matris tenetur imputare, sicut ipsa mater, salit tamen si ne potest nihil consequi retur de illa dote quia consumpta est maxime repudiantes hereditatem matris ad. dec. 33. colum. 2. & 3.

3. Ne potest subcedentes cum alijs in pari gradu, & sic ex propria persona non tenetur imputare ad. dec. 33. col. 2.

4. Ne potest non tenetur imputare a gētes, sicut hereditas ex persona patris, si mater iam emanavit mortua fuit in vita aui, nisi cū patris subcedat id. dec. 33. col. 2. & 3.

5. Neptis dote ab auct. praeteritam filius, vel filia imputare tenetur si sit intra legitimam, si filius aut filia pauperes fuissent, sexus si diuites, & non stantes in mora quamvis, & in isto casu tenetur imputare intra legitimam quantitate ad. dec. 33. col. 4.

6. Neptis dos ei ab auct. data patri, vel matris non imputatur, si constat aui contemplatione datum fuisse ad. dec. 33. col. 4.

7. Neptis dotata ab auct. praeteritur in domino dotata filij contemplatione, si filius erat pauper, vel si diues morosus tamen imputabitur ad. dec. 33. col. 4.

8. Notarius tenetur testamentum cognoscere ad. dec. 49. nūm. 7. ad. ibidem.

9. Nepos quando representet personam patris filij maioris vel minoris possessoris maioratus annuarius, vel capellae ad. dec. 59. per resolutiones.

10. Nullitati intentatae incidenter cū appellatione nocent tempora, & desertioque appellationis nocent ad. dec. 68. nūm. 2.

11. Nepos legitimus ex parte naturali subcedit suo patrio deficiente legitimis, aut alijs naturalibus ex parte matris ad. dec. 102. in princ.

12. Nullitas nulla nec exceptio contra sententias in gradu reuisionis admittitur in cellularijs huius regni ad. dec. 110. nūm. col. 3.

13. Nominatio ad emphyteusim cum clausula constituti non valet sine consensu domini dec. 110. nūm. ad. ibi verius contrariū.

14. Nullitas in competentia semper impedit executionem nisi oponatur contra tres sententias, aut contra latam in gradu suppletionis ad. dec. 343. col. 2.

15. Nullo contractu nullum est in eo ap-

ditum constitutum ad. dec. 116. nūm. col. 1.

16. Negligentia antecessoris in non soluendo canonem emphyteusim hereditarij, siue ex pacto ex providentia respectu communi, si nocet subcessori nisi in odium successoris fuerit commissa, vel nisi antecessor aliquā pro illo fuisset a domino molestatus nec declaratum commissum ad. dec. 119. nūm. 2.

17. Nominatio facta in testamento, nullo modo iure valet quando testamentum potest subtrahi, vt codicillum, vt sit facta praesenti, & acceptanti per viam donationis ad. dec. 126. nūm. 4.

18. Nominans ad emphyteusim non potest nominato grauamen imponere ad. dec. 136. in princ.

19. Nullitas ex defectu citationis contra quācumq. sententias admittitur iā, tamen non annullat acta praeterita, vt de nouo, siā, sed solum vt pars non citata de nouo audiat non obstat sententia ad. dec. 239. in princ.

20. Nominatio capellae vel annuarius requirit tres testes omni maiore exceptione dec. 288. in princ. ad. ibidem contrariū.

21. Nominatio ex verbis denuntiarijs non indugitur, nisi de voluntate testatoris constet ex alijs evidentijs, coniecturis, addi, dec. 288. in princ.

22. Nepos ex homine plebeio, & ancilla propria, vel aliena est naturalis, & iuri subcedit lege Lusitana, & consuetudine ad. dec. 315. col. 1.

23. Nobilitatem nemo consequitur se ipso licet consequatur nobilitatis statum, nisi a Rege nobilitetur ad. dec. 325. col. 1.

24. Notarius vulgo scriuaria non acquirit nobilitatem nec acquisitam amittit ad. dec. 325. col. 2.

25. Nullitas debet iustificari ex iusticia causae in superioribus tribunalijs, alijs nihil oportet ad. dec. 327. in princ.

26. Nullitas euadens admittitur coram executore alicuius sententiae inferioris qui suspensendo remittit primo ad. dec. 343. col. 2.

27. Nepos ex fratre existente non potest sustinui furioso ad. dec. 370. col. 1.

28. Nepos maior ex filio minori praestatur nepoti minori ex filia maiori ad. dec. 388. columna. 1.

O. Nus impositum super aliqua re esse reale rem ipsam afficiens pro quo potest conueniri tertius possessor I^{us} nulla

INDEX.

nulla facta excursione in bonis principalibus obligati ad. dec. 13. in prin.

Obligatus ad factum si fecit quod potuit excusatur ad. dec. 37. num. 2.

Obligatus facti verus, & intentio contrahentium attendi debent ad. de. 32. nu. 2.

Officiarius excedens tenetur iniuriarum & de damno, & potest resisti quo ad excusationem poenae per resistentiam sibi imponende non excedens, non tenetur de damno, & si resistentes occidat ad. decisio. 35. super hum. 1.

Occilians bona faciendo inventarium forum tenetur in duplum ad. de. 122. in prin.

Obligatus nomine alterius, vel faciens nomine alterius ostendens se nuntium esse remanet obligatus proprio nomine contrahendo nomine officij secus alias ad. dec. 190. colum. 1. & 2.

Officium cubicularij principis in dote datum est dotale ad. dec. 17. col. 1.

P.

Pater non potest filijs praediacare in emphyteusi non hereditaria, neque inuendibili, neq; in emphyteusi antiqua quatenus hereditaria vero, vel in empta pecunia patris saltem quo ad ipsam pecuniam, vel in iudicabili libere ex pacto, vel consuetudine filijs praediacare potest. dec. 5. nu. 7. & ibidem ad.

Pater potest filijs praediacare in emphyteusi ab ipso acquisita, ob merita sua, vel propter pecuniam in suam pro se, & filijs suis in acquisita vero ob gratitudinem non potest filijs praediacare ad. dec. 5. super num. 7. col. 2.

Pater non potest filijs emancipatis praediacare in emphyteusi ab ipso acquisita pro se, & ipsis ad. dec. 5. super num. 7. col. 3.

Paulus quid dixerit in l. nam ita. §. in fideicommissio in si. ff. de legat. 2. ad. dec. 7. super num. 1. colum. 4.

Poenitentia in contractibus inominatis reintegra admittitur ad. dec. 8. super num. 2. colu. 5.

Praesentia ratione officij, aut testimonij non inducit consensum dec. 8. ibi. add. super num. 8.

Patiuonalis res appellatur illa, quam pater primus habuit si tempore mortis inter sua bona reliquit ad. dec. 9. super. nu. 2.

Pactum resolutorium incontinenti positum secuta resolutione excusat a caducitate

te pactum vero resolutorium apositum ex intervallo non excusat dec. 12. ibi. ad. super numero. 1.

Promissio ubi non iudicatur, vt contra eius productum tamen, vi promittens compellatur ad faciendum contractum quod est utile pro promissionibus quae quoties sunt de meliorando ad. dec. 3. super num. 4.

Pupulus potest nominare ad emphyteusim, restituitur tamen si lesus repariatur in integrum aduersus nominationem decisio. 15. ad. ibidem.

Prelato putatio litterarum in administratione debitor potest denegare solutionem, nisi offerat fideiussionem ad. dec. 16. colum. 2.

Prescriptio hypothecarum currit a die factae excursionis non ante dec. 21. num. 5. ibidem ad. tenet contrarium.

Prescriptio quadriennij. 1. C. de rescindenda currit a tempore venditionis non excursionis ad. dec. 21. num. 5.

Prohibitio nagatua semper obligat ad. dec. 17. num. 7.

Princeps in dubio non derogat iuri tertij, nec concessioni priorum ad. dec. 1. col. 1.

Proferenda in negotio ab eo gesto non est testis omni exceptione maior, nisi in causis gabele, nisi partes conueniant, & in subsidium admittitur, si alias veritas non potest sciri ad. dec. 32. num. 1.

Pater potest alienari bona aduentitia si lix causa huius alieni, etiam sine decreto iudicis secus alias ad. dec. 36. super num. 3. colum. 3.

Pater & Prelatus possunt feuda antiqua & solita in feudare emphyteusi concedere absque solemnitate tutor vero non potest saltem absque substantialibus ad. dec. 36. num. 4. colum. 3.

Poenam commissis emittit causa iusta vel probabilis quae alias euitaret peremerit iusta causa dubium an res sit aliena, dubium probabile an sit contractus census vel emphyteusis, controuersia inter duos super eadem re, dictum vnius doctoris consulentis non esse emphyteusim si scriptura non sit in contrarium ad. dec. 38. nu. 2.

Pignore vendro pro executione, & si sit maioris valoris venditio valet, in hoc regno, nisi deceptio interueniat intra quadriennium quia non valet ad. dec. 40. num. 5.

Pensio constituta ab emptore venditori propter fructus ab emptore percipiendos

INDEX.

diminuitur pro rata fructibus diminutis, ad. dec. 42. col. 2.

Pensio constituta ob prætensum interest selicuri cessantis venditoris qui vendebatur pecuniam mercantis exponeret, aut ob damnum emergens quia vendebat ad redimendum censum integra debetur, etiã fructibus deminutis ad. dec. 42. col. 2.

Pensio limitata in aliqua re constituta non debetur integra, minuitur quando pro rata diminutis fructibus ipsius rei ad. dec. 42. col. 8.

Pensio constituta forma ordinaria in persona, & bonis in genere cum hypotheca speciale minuitur pro rata fructuum obsterilitatem non præceptorum, & in materia census ad. dec. 42. col. 4.

Pensio magna emphyteusis fructibus correspondens remissionem patitur alias non ad. dec. 42. col. 8.

Præscriptio bonorum maioratus fidei commissi, feudi, perfecti in vita alicuius possessoris an noceat. DD. materiz congerit ad. dec. 26. num. 7.

Pater non potest filius præiudicare in emphyteusismo de. 8. nu. 1. ibi. ad. de. 5. nu. 7.

Patrum adiectum in tertij favore requiritur, tertio non potest reuocatio in tertij præiudicium de consensu ipsorum patrum ad. dec. 8. num. 2. ad. ibi. num. 2.

Pater nominis filij in emphyteusi non potest eum generare, vt aliquid alicui det ad. dec. 70. num. 2.

Pater in aduentitijs potest agere & conuenire absque filio & eius consensu filioq; nocet acta & si non citetur ad. de. 77. n. 2.

Patrum de retrouendendo quomodo prohibetur ad. dec. 82. num. 3.

Patrum retrouendendi eum paruitate pretij & consuetudine funeradi probat contra usum usurarium; secus alias nisi paruitas sit nobiliter exigua illa ergo probat addi. dec. 83. num. 3.

Patrum post foundationem Ecclesie, nec plecta, nec conditiones aponere potest, foundationis verò tempore potest licita, & cum a senio ordinarij ad. de. 107. in pri.

Pæsumitur pro sententia transata in rem iudicantem quiddo iudex rite processit, & non constat de notoria in iustitia ad. d. 110. col. 1.

Præsumitur pro sententia non transata in rem iudicantem iuris præsumptione ad. dec. 110. num. 5. col. 3.

Pactum de stando iuramento & declaratione creditoris circa expensas distinctas & interesse non practatur in contradibus suspensis, nisi cum partis iuramento alia corrant ad. dec. 110. nu. 17. col. 1.

Pactum de stando iuramento, & declaratione creditoris circa expensas damna, & interesse tanquam suspectum a societate repelitur, nisi cum illo alia conueniant ad. dec. 110. num. 17. col. 3.

Pater non gaudet dignitate filij habet tamen propter illam maiorem honorem in sessionibus & alijs regulandum iudicis arbitrio ad. dec. 112.

Possessio per constitutum non transferitur in rebus emphyteusis venditis, absque domini licentia ad. dec. 116. num. 1. col. 1.

Possessio transferitur ex contractu inuutili per actus naturales non per actus ciuiles ad. dec. 116. num. 1. col. 2.

Possessio translata ex inutili contractu per actus naturales caret iuris fomento sic reuocabilis est ad. dec. 116. n. 1. col. 2.

Possessor cum titulo valde, vt dominus saltem vtilis deducit valorem meliorationum secundum tempus præsens postea verbo cum titulo inuulido deducit solum quod est impensum, nisi expensa sit maiorque præsens melioramentorum valor ad. dec. 130. in prin. col. 2.

Possessor tertius rei censui facte pro re ditibus de censis legitimæ potest executari absq; aliqua excursionem ad. de. 145. in prin.

Pater non potest transigere de re emphiteotica feudi maioratus, vel fidei commissi in præiudicium filiorum ad. de. 151. in prin.

Pesthumus continetur filij appellatione in fauorabilibus sibi secus in obliosis ad. dec. 153. in prin.

Pater in dubio censetur promittere dotem de suis bonis non de bonis filiar; & si simpliciter dicat quod promittit de bonis vtriusque, nisi aijciar certum de bonis filiar, vel de illis solutionem faciendam secus si pater est inops, tunc de bonis vtriusque censetur dotare pro dimidio ad. dec. 155. in prin.

Probationis appellatione comprehenduntur valida & faciens fidem, non nulla ad. dec. 183. col. 2.

Pater voluntariæ non coactus poterit in vita sua filio legitimam assignare, nisi in casibus ibi dec. 206. ad. ibi num. 5.

Proximitas attenditur respectu vltimi possessoris non fundatoris dummodo sit de parente

INDEX.

sentela fundatoris, secus aliis ad. dec. 206. num. 23.

Pater non solum constituit maioratum de legitima filii de suo consensu, sed etiam talis maioratus quo ad suam legitimam, vt conditus a filio reputatur quando autem de eius bonis possint sua debita solui, & cōtra ea agere creditores ad. dec. 216. num. 4. per. 4. conclusiones.

Præsumitur meum quod est intra fines termini mei ad. dec. 231. in prin.

Præsens alicui actui, vt testis etiā si actus sit præiudicialis, sibi non præiudicat, nisi diu taceat det dissimulet ad. dec. 14. nu. 3.

Patium appositum de dote soluenda ad certum tempus qua non soluta centū præstentur valet si maritus subinet onera matrimonii ad. dec. 273. in prin.

Princeps non vult nec potest de lege ordinaria præiudicare maioratui ad. dec. 279. colum. 5.

Princeps sæcularis deficientibus consanguinis potest concedere administrationem bonorum anierfarij obligatorum secus ospitalis vel piorum locorum, vel iuris patronatus, nisi ex consuetudine in memoria li priuilegio, aut præscriptione ad. decisio. 289. in princ.

Pater & mater tenentur alimentare filium incestuosum inopē ad. dec. 305. in prin.

Profectus officium non nobilitat, & si sit cuius nobilis ciuitatis quo ad liberationem munerarum, secus quo ad honorem, & eximationem ad. dec. 325. col. 2.

Patium valet quod emphyteota possit sub emphyteutare ad. dec. 326. c. 1. in prin.

Patium quod secundus emphyteota debeat alienandi petere licentiam a primo valet ad. decisio. 326. colum. 1.

Patium appositum in emphyteusi quod tribus personis finitis reuertatur libere ad dominū quomodo procedat ad. d. 329. c. 1.

Pater non potest in testamento reuocare contractum quem fecerat cū vxore in præiudicium filiorum primi matrimonij, ad. dec. 341. in princ.

Principis factum in solitū, iudicatur casus fortuitus ad. dec. 352. col. 2.

Patium de non alienando adiuctum hi potest speciali impedit translationem dominij ad. dec. 359. col. 2.

Possessor malæ fidei non restituit fructus ex melioramentis præceptos ad. dec. 367. in princ.

Patium denegans audientiam requirēs industriā capiendi, & exequendi trāstad hæredes, & cōtra hæredes ad. dec. 371. col. 1.

Promittens vendere compellitur vendere, & si non faciat tenetur ad interessē ad. dec. 374. in princ.

Probare ex dispensatione Principis sufficit per testes duos ad. dec. 375. in prin.

Pater filij administrator potest renuntiare commissio in emphyteusi filij maxime si res sit diuina ad. dec. 376. in prin. Nisi esset in damnum filij habere talem emphyteusim.

Pater tenetur dotare filiam nuptam sine dote, & diuitem mater vero solum inopem ad. dec. 379. col. 1.

Q Valitatem alegans ad fundamentum suæ intentionis tenetur illam probare ad. dec. 264. col. 2.

R Et tractus sed locum in bonis matris ab antiquo sibi proueniētibz, quia bona materna dicuntur ad. dec. 9. super numero. 2.

Recognitio ex certa scientia facta animo transferendi dominium traditione facta, vel vera interueniente dominium trāsfert, secus non ita facta quia non trāsfert, nec ex ea prouatur dominium, in dubio tamen ex ea præsumptione probatur donec probatur contrarium fauore tamen Ecclesiæ traditione non interueniente trāsfert dominium dec. 12. ibi ad. colum. 2.

Romanus & Menochius repuluntur ad. dec. 20. colum. 3.

Regalia sunt quæ soli Regi seruantur in signum supæ potestatis ad. dec. 31. col. 2.

Regalia non veniunt in generali concessione, nisi specificentur, & quando concessio sit comprehensens verba regalia, non veniunt regalia superiora, vt videre monent, aut facere bona, nisi exprimat in indiuiduo, vel constet ex verbis duplicatis, vel coniecturis euidentissimis ad. decisio. 32. colum. 1.

Regale supærum est referuare venditionem sibi & alijs prohibere rei iure naturæ cadentis in libero hominum commercio ad. dec. 37. colum. 2.

Regale supærum est quod alijs diffusculter princeps concedit ad. dec. 31. col. 2.

Regale

INDEX.

Regalæ supremum referuans sibi, & alijs prohibens venditionem rei cadentis in libere hominum commercio, vel quod alijs Princeps concedit difficulter non venit in concessione quantumvis generale dec. 32. nu. 5. ad. ibi. in princ. col. 2.

Retentio vsque dum solvatur quantitas cum decursis redditibus legitimo iure datur ad. dec. 40. num. 4.

Remissio propter literas requisitorias delinquentis debita, fieri potest suspendi a requisito quando reus remittendus in sua iurisdictione, aliud delictum & si læze commissit, prius enim debet puniri pro isto delicto, quam remittatur ad. dec. 32. col. 2.

Remedio summario, quod interim appellatur vincit qui ultimam possessionem habet, etiam non titulatam ad. de. 54. num. 1.

Remedium possessorum pro sacri intentari non potest dec. 54. num. 3. ad. ibidem contrarium.

Reconductionem possessio & patientia non inducunt ubi requiritur scriptura vel ubi quis locare debitus erat ad. decisio. 57. in prin.

Renunciatio remediorum, siue in genere, siue in specie. l. 2. C. de rescindenda non comprehendit læsionem enormissimam longe vltra dimidiam iusti pretij ad. dec. 66. num. 3.

Renunciatio enormissime læsionis vltra dimidiam iusti pretij longe, & exequitate non valet ad. dec. 66. num. 3.

Rogatio testium in testamento requiritur dec. 85. lib. ad. num. 3.

Renuntiatione generali non comprehenditur dolus verus vel præfentus ad. d. 90. n. 1.

Rei propriæ ignorantia non cadit ad. dec. 91. num. 16.

Retinens rem ob melioramenta non soluta debet computare fructus in sortem debet tamen ei resti aut dari census pro valore melioramentorum non solutorum ad. dec. 96. in princ.

Restitutio denegata non conceditur, nisi ex noua causa ad. dec. 110. num. 7. co. 3.

Remissio iuris querendi non est donatio dec. 118. nu. 1. ad. ibi. contrarium.

Renuntiatario solum debentur fructus a die admittæ renuntiationis, & sic fructus pendentes diuidantur pro rata seruatur tamen consuetudo, & constitutio Episcopus ad. dec. 128. in princ.

Representacionum normam in pumoge

nituris amplectitur in hoc regno text. in. l. 40. Tauri ad. dec. 17. 4. col. 1. & 2. & 3.

Reservatio facultatis disponendi pro anima contenta in donatione omnium bonorum dotis causa non intelligitur ad libitum sed arbitrio boni viri secundum vires patrimonij qualitatem personæ, & consuetudinem aliorum ad. dec. 185. in princ.

Reservatio quinti bonorum, commissæ alio testameti factione debet regulari, q. si biarbitrio boni viri sufficiat non amplius ad. dec. 185. col. 1.

Res depositata periculo eius perit qui depositum in iuste petit ad. dec. 189. in princ.

Representatio consideratur in subcessione ascendenti, non quando agitur de particulari successione dec. 215. num. 2. ad. ibi. contrarium & secus in alijs successionebus attento iure communi.

Restitutionem petens aduersus venditionem facta subhasta debet refundere pretium, non compensare cum fructibus ad. dec. 134. in princ.

Remissionis propter casum fortuitum doctores tractantes materiam ad. dec. 252. n. 1.

Res propter dilatam solutionem minus valet ad. dec. 257. in princ.

Res extimatur magis, vel minus ob dilatam, vel non dilatam solutionem ad. dec. 257. in fine.

Restitutio prodest maiori litis consorti ob indiuiduitatem ad. de. 292. in princ.

Religionem ingrediens potest testari cum minori numero testium ad. de. 319. co. 1.

Res aliena pignori potest de consensu domini tacito vel expresse ad. dec. 324. in princ.

Recipiens aliquid epistolam qua gesta data, & accepta, narratur non cõsetur se obligare, nisi ad aliquid dandum, nisi evtatur & pro his de quibus vitur ad. dec. 339. col. 1.

Renuntiatio iuris acquisiti renuntiatio est ad. dec. 341. col. 2.

Res solita emphyteuticare non requirit solemnitatem in sua alienatione alias debitam in alienatione bonorum ecclesiæ ad. dec. 345. in princ.

Res retrohauritur pro tanto pacto apostro de non alienando nisi apponatur in censibus ad. dec. 359. col. 2.

S.

Successio naturalium reciproca est dec. 3. num. 4. ibid. ad.

Success

INDEX.

Subcessor maioratus, vel annuversarij qui futurus est potest mortem testatoris in eius vita potest, petere iudicialiter declarari sibi subcessionem competere, si existat de presenti aliqua causa, vt puta disfamationis, vel dilapidationis secus alias dec. 6. nu. 6. & 7. ibidem ad. num. 6.

Subcessor, maioratus, vel annuversarij habet ius in spe de iure tamen admodum ad. dec. 6. super num. 6. col. 2.

Stipulatione & pacto queritur tertio abfenti ius irrevocabile licet non acceptauerit, nisi tertius abfens sit in tanta mora acceptandi, quod res derelicta videatur ad. dec. 8. super num. 2. col. 2. & 6.

Stipulatione, vel pacto inter abfentes factis nullo acceptate pro abfente non queritur abfenti tertio ius irrevocabile donec veniat acceptatio, & sic ante eius ventum erit locus penitentiae ad. dec. 8. super num. 2. col. 3.

Seruo ante mortem domini, nulla actio necius queritur, eo mortuo queritur officium iudicis pro libertate adipiscenda ad. dec. 8. super num. 2. col. 6.

Soluens prelato putatio liberatur, nisi ei sit interdicta administratio dec. 6. num. 1. ibidem ad. super. num. 1. col. 2.

Socinus laudatur non intellectus a doctoribus ad. dec. 23. col. 2.

Solutio annue pensionis cognoscitur an procedat ex contractu census an ex emphyteusis ex pactis, ex consuetudine, ex verbis seu forma, mente contrahentium translatione dominij directi, vel non translatione, & iudicabitur pro illo qui maiora inditia habeat in dubio favore ecclesie emphyteusis favore privati censuallis ad. dec. 38. super num. 1. column. 1. & 2.

Solutione a parente de aliquo pro re alia qua quæ non respondet fructibus procedit ex emphyteusis contractu ad. dec. 38. super num. 1. col. 2.

Solutione minima in recognitionem domini facta ubi frequentantur census vulgo foros iudicabitur contractus census foraneus, & si deficiat ibi pactum de non alienando, & alia quæ emphyteusim tangunt ad. dec. 38. num. 1. col. 2.

Solutio facta propter solum vulgo fueros de fuelos iudicat talem censum similem emphyteusis ad. dec. 38. num. 1. col. 2.

Subscriptio testis in testamento valet si asserat notarius mandato testatoris factam vel testibus probetur de. 45. n. 1. ib. ad. n. 1.

Solemnitas in alienatione rerum Ecclesie non presumitur ex decennio, neque ex. 30. annis ad. dec. 83. num. 1.

Scripturam habens pro se non dicitur ignorans ad. dec. 91. num. 16.

Sententia interlocutoria super desertione, vel denegatione reuisionis non est tertia sententia conformis ad. d. 110. nu. 10. co. 4.

Sententia lata contra minorem ex falsa causa, vel aduersus ius eius valet mero iure, nisi error, aut iniustitia notoria sit, aut ex actis constet ad. dec. 110. nu. 42. col. 6.

Spurius, vel bastardus censetur turpis persona, & sic a fratre institutus excluditur querela in officio ad. dec. 143. in prin. col. 1. Nisi sit meritorum persona.

Servitia compensantur cum alimentis si mereantur, vt si ex eis tutor, aut curator utilitatem recipiat, nisi eis non indigeant ad. dec. 116. in prin.

Servitia salaria merentia quibus indiget tutor debentur minori ad. dec. 216. in prin. column. 2.

Servitia quantumvis leuiora & obgratiam factam translationem alimentorum ex teneant ad. dec. 216. col. 2. in prin.

Scriptura priuata quam fidei faciat allegat dec. 240.

Sub emphyteota habes omne ius traslatum recognoscet primo domino ad. d. 246. co. 2.

Soluens pro alio semper censetur soluere proprijs pecunijs ad. dec. 248. num. 2.

Scriptura facta in actis processus valet vt publica licet non contineat solemnitatem in publica requisitam, vel licet alias notarius non possit inter partes scripturas publicas facere extra acta iudicij ad. dec. 308.

Soluens Abbati intruso existentij tamen in possessione prelatis, & si cum eo non coheraxerit liberatur ad. dec. 304. in prin.

Salaria famulorum, vt debita deducuntur de comuni aceruo etiam si sint illius anni quo defunctus decessit ad. dec. 311. in prin. Salaria integrum solui debet ex aceruo bonorum famulis conductis pro toto anno, nisi inueniam alium eiusdem conditionis, & salarii secus si pro menses ad. dec. 311. column. 3.

Securitas data adultis non est effectus, si lite pendente in fragante delicto fuerit reperta ad. dec. 312. in prin.

Securitas amittitur in futuris non ex preteritis ad. dec. 312. in prin.

Sequester debet fieri parte citata ad. dec.

INDEX.

ferantur locus est poenæ in hoc tamen reg
no respectu ferentium domi non procedit
ad. dec. 172. col. 2.

Vota facta a marito solo super bonis lu
cratis constante matrimonio præiudicant
uxori, & si ipsa non citetur secus in bonis
dotalibus, aut parafrenalibus ad. decif. 182.
in princ.

Vxor non potest videri bona dotalia,
& contractus est nullus ad. dec. 188. col. fi.

Vsusfructuarius omnium bonorū non
tenetur ad deuita soluenda, sed hæres qui
antequam ei tradat debet deducere ad. de.
195. num. 2.

Vxor cum marito pro debito commu
ni iuramento obligata exequitur in omni
bus bonis suis ad. dec. 200. in princ.

Voluntas testatoris in diuio debet de
clarari vt aliquid operetur, & ne redatur
inutilis ad. de. 206. num. 10.

Vxor putatiua bonæ fidei efficitur so
cia in bonis mariti sicut vera vxor de. 207.
nu. 1. ibi. ad.

Vir & vxor possunt testare in eadem car
ta, & se ad inuicem instituere ad. dec. 247.
in princ.

Vendens ignoranti in diuio censetur
vendere totam rem ad. dec. 249. in. fi.

Vxor minor restituitur contra fideiuf
sionem a marito factam pro sua medietate
bonorum communium si maritus de suis
non potest soluere de. 192. ad. ibi. non sic
practicari.

Viuens pupila minor septenio, aut de

cennio cum abunculo non habet salaria, &
soluit alimenta ex proprijs bonis, maiorve
ro facta computauit illa cum scrutijs ad.
dec. 363.

Visurarum cognitiōe est index secula
ris competens si versatur questio de facto
secus si de iure ad. de. 194. in prin.

Vestes luguues famulis datæ deducuntur
de tertio Hispaniæ de quinto de aceruo,
ad. dec. 311. in prin.

Vestes & ornamenta cotidiana filius
non confert, secus non cotidiana æquos,
arma, & ornamenta æquorū, ad. d. 311. c. 2.

Vxor quinquagenaria habet partem lu
crorum constante matrimonio acquisito
rum ad. dec. 323. in princ.

Voluntas defuncti declaratiua, vel exco
cutiua probatur ex testamento reuocato
ratione onuisse solēnitatis non ratione im
peisfecte voluntatis, secus voluntas dispo
sitiua ad. dec. 330. in prin.

Verba enunciativa maxime de futuro
nisi fauore piæ causæ, vel pluries sint gemi
nata, vel constet ex coniecturis non dispo
nunt ad. dec. 349. col. 2.

Vxor lucratur medietatem lucrorum
durante diuortio separato matrimonio cul
pa viri, secus alias ad. dec. 360. col. 1.

Verba generalia quantumuis restringū
tur in fauorem electæ personæ ad. dec.
362. col. 1.

Vxor non tenetur ex bonis dotalibus
soluere æs alienum mariti, etiam acceptum
ad eam alendam ad. dec. 369. in prin.

INDEX RERVM ET NOTABILIVMQVE IN HOC TRACTATV CONTINENTVR, A LICENTIIATO YEBRA

de Quirōs parlamenti Vallisoletani aduocato.

A.

Aulterans ante baptismi receptionem post illam potest accusari quæst. 3. num. 7.

Authen. bona donatorum C. de bonis præscriptorum, & authen. odie. C. de donationibus inter intelliguntur quæst. 6. num. 9.

Animabus multum prodest si corpora in Ecclesia sepeliantur, quæst. 8. nu. 7.

C.

Clementina prima de poenit. & remissioni expenditur, quæst. 1. num. 1.

Cap. quæsitum 13. quæst. 2. expenditur quæst. 2. num. 6.

Clementina prima de poeniten. & remissioni expōnitur, quæst. 1. num. 7.

Cap. alma mater de sententia excommunicationis in. 6. expenditur, quæ. 1. n. 8.

Cap. super eo de hæreticis in. 6. cum. ca. ad abolendam. §. illos eodem titulo conciliatur quæst. 1. num. 9.

Consuetudo denegans Eucharistiam dānatis ad mortem est corruptela quæst. 8. num. 10.

Communicans Eucharistiam per aliquod spatium debet abstinere a cibis salit in condemnato ad mortem quæst. 1. n. 14.

Cap. tribus de consecratione distint. 2. loquitur de honestate non de præcepto. quæst. 8. num. 15.

Confugiens ad Eucharistiæ sacramentum per viam a sacerdote gestum gaudet immunitate Ecclesiæ qua gauderet confugiens ad illam quæst. 1. num. 17.

Capit. si. de institutionibus declaratur quæst. 1. num. 17.

Corpus sanctissimum Christi est cibus animæ quæst. 1. num. 18.

Captus extra Ecclesiam si per illam trahitur non gaudet immunitate Ecclesiastica quæst. 1. num. 2.

Condemnatus ad mortem ex quo post baptizatur non euadit poenam iudicatam quæst. 3. num. 3.

Confirmationis sacramentum condemn

natus ad mortem debet præstari. q. 3. nu. 9.

Cap. 2. de consecratione distint. 5. expēditur. q. 3. num. 1.

Condemnatus ad mortem matrimonium contrahere potest multis autoritatibus quæst. 4. num. 1.

Constitutus in extremis contrahit, dat libertatem, & facit omnia quæ sanus facere potest, quæst. 4. num. 3.

Constitutus in extremis an mortuo, vel furioso, quando æquiparetur, q. 4. nu. 4.

Constitutus in extremis non potest testare quando articulatur non potest testare, vt non intelligatur, q. 4. num. 5.

Condemnatus ad mortem non potest contrahere matrimonium, si turbatus mortis cogitatione caret omni sensu, q. 4. n. 7.

Condemnatus ad mortem licet meretricem ducat in vxorem non liberatur a poena, quæst. 4. num. 8.

Condemnatus ad mortem non potest promoueri ad sacros ordines, q. 5. num. 5.

Cap. legē. 53. distint. intelligitur q. 5. n. 1.

Cap. de famulis de seruis non ordinādis. & c. Episcopus. 12. q. 2. intelliguntur. q. 5. num. 14. & 15.

Clericus committens homicidium primatone dignum non amittit ipso iure beneficium quæst. 5. num. 16.

Cognitio an quis sit effectus clericus an non ad ecclesiasticum pertinet, q. 5. nu. 26.

Clericus sacris initiatus ante degradatorem realiter factam poena sanguinis non potest pugnari, secus minoribus initiatus, quæst. 5. num. 28.

Cognitio causę qua litigator an vestes clericorum primæ tonture sint tales vel de ipsa tonsura ad clericum expectat, quæst. 5. num. 29.

Condemnatus ad mortem regulariter non potest testare, q. 6. num. 1.

Condemnatus ad mortem per supremos iudices non potest testare, q. 6. nu. 5.

Condemnatus ad mortem per quinque modos potest euadere quorum in tribus non potest facere testamentum, q. 6. n. 7.

Con-

INDEX.

Condemnatus ad mortem in absentia per edicta non potest testari, nec ab eo factum valet quæst. 6. num. 13.

Condemnatus ad mortem liberatus ex indulgentia partis non potest testari, nisi in casu vxoris adulteræ quæst. 6. n. 12.

Condemnatus ad mortem ad pias causas non potest testari, q. 6. num. 14. & 16.

Condemnatus ad mortem non potest in testamento nominare ad emphyteusim etiam si sit mors ciuili. q. 6. nu. 2.

Cadavera damnatorum ad furcas non possunt tradi medicis ad anothomiam in consulto Rege quæst. 7. nu. 1.

Consuetudo introducens clausulam in sententis positam, vt condemnatus ad furcas sibi perpetuo maneat iure quoque initur, quæst. 7. num. 2.

Cadaveri poena infligitur propter enormitatem delicti, quæst. 7. num. 3.

Caput truncati non datur ad anothomiam in consulto Rege, quæst. 7. num. 4.

Condemnati vt comburentur non dantur ad anothomiam in consulto Rege, quæst. 7. num. 5.

Condemnati ad mortem an sepeliri possint, quid de iure diuino, canonico, vel ciuili, vel consuetudine, q. 8. num. 1.

Consuetudo Lusitanorum in damnatis sepeliendis iustissima est, quæst. 8. num. 3.

Corpori carere sepultura nihil obest animis, quæst. 8. nu. 4.

Consuetudo Lusitana sepeliendi corpora denatorum religioni christianæ opposita est, quæst. 8. nu. 5.

Corporibus damnatorum in Ecclesia sepulchris comoda oriuntur multa, q. 8. nn. 6.

Condemnatus ad mortem liberatus tamen indulgentia Principis potest testari, quæst. 6. num. 10.

D.

Damnatus ad mortem signa contritionis ostendentibus præstandum est sacramentum Eucharistiæ, necin contrariū valet consuetudo, quæst. 2. nu. 1. & 2.

Damnatus ad mortem non liberatur ab illa ex quo recipit Eucharistiā vt liberetur, vt gaudens immunitate Ecclesiæ, q. r. num. 19.

E.

Eucharistiæ sacramentum operatur viatoribus ademptionem gloriæ & præseruat a peccato interius roborando per gratiam exorcismi repelendo demonum delet

peccata venialia & mortalia quorum quis non habet continentiam neque affectum, & alios effectos, quæst. 1. num. 3.

Eucharistiæ sacramentum etiam tempore interdicti condemnatis ad mortem præstandum est, quæst. 1. num. 8.

Executio sententiæ mortis non differtur, nisi in casibus expressis, quæst. 1. n. 11.

Eucharistiā sacramentum damnatis ad mortem præstare noua consideratione necessarium est non vero scandalosum; q. r. num. 13.

Executio sententiæ mortis, debet suspendi ex receptione Eucharistiæ, per tres, vel quatuor dies sic eadem die receptionis recipiens patitur supplicium, secus aliis nam sufficit persequentem diem, q. 1. n. 20.

Exceptio declinatoria fori ratione ordinis potest opponi etiam post sententiam condemnatoriam, q. 5. num. 25.

Epitaphium sepulchri Henrici filij Federici secundi Imperatoris Bononiæ vetustissimum, & nobile refertur, quæst. 6. n. 15.

Eucharistiæ sacramentum morientibus est necessarium quia est cibus animæ, & non corporis, quæst. 1. num. 4.

F.

Filius ante habiti legitimitur, si pater constitutus in articulo mortis contrahit matrimonium, q. 4. num. 2.

I.

In fidelis condemnatus ad mortem si perit baptizari necessario baptizari debet, q. 3. num. 1.

Initiens manus violentas in seruum de facto ordinarum etiam depositum incidit in canonem si quis suadente, q. 5. nu. 21.

Iudex exequens sententiam mortis non seruata lege si vindicare. C. de poenis peccat grauius, q. 1. nu. 12.

Iudex quis sit competens an secularis an ecclesiasticus in cognoscendo an seruus fraudulenter ordinatus in sacros ordines ad mortem condemnatus debeat fori priui legio gaudere quæst. 5. num. 25.

Iudex secularis cognoscit de exceptione obiecta contra validitatem clericatus, licet in ea tractetur de inualiditate dispensationis illegitimitatis, q. 5. num. 30.

Iudex permissens corpora damnatorum in sepultura iacere non peccat. q. 8. nu. 2.

L.

Si qui sanctam. C. de apostatis declarate, q. 1. num. 10.

INDEX.

Lex iusta. ff. de manu missis vindicta in
telligitur, q. 4. num. 11.

Lex si quis filio exheredato. §. eius qui
deportatur. ff. de iniurlo rupto intelligitur,
quæ st. 6. num. 4.

Lex si quis filio. §. ij. authem versu. quid
tamen. ff. de iniurlo rupto intelligitur, q.
6. num. 6.

Lex Regia ordinamenti lib. 5. titul. 94.
qua conceditur damnatis ad pias causas tes-
tare expenditur, q. 6. num. 17.

Lex ordinamenti lib. 4. tit. 63. §. & be-
ben ali intelligitur, q. 6. num. 21.

M.

Matrimonium signis contractum etiã
interualentes loqui valet, q. 4. n. 6.

Meretrici ablata ab errore, & peccato
publico multa proveniunt cõmmodo, q. 4. n. 3.

O.

Oviare potes malis proximo factis nõ
obstado particeps efficitur, q. 1. nu. 4.

Ordo sacer computatur inter septem ec-
clesiæ sacramenta, q. 5. num. 1.

Ordo subdiaconatus sacer dicitur odie.
licet non olim, q. 5. nu. 2.

Ordinatus etiam fraudalenter, vt pœ-
nam euitet caractere suscipit, q. 5. n. 4. & 24.

Ordinum receptionem impediunt cri-
mina depositione digna, & arrogancia infä-
miam etiam post per actam pœnitentiam,
q. 5. num. 6.

Ordinandus exprimere tenetur omnia
impedimenta que habet, q. 5. num. 7.

Ordinari infamis non potest nec admit-
titur ad ordines rescipiendos, q. 5. num. 8.

Ordinari seruus non potest, & si ordi-
ne tur cõ caliditate dño Episcopo ignoratib⁹
deponitur, & domino traditur, q. 5. n. 9.

Ordinatus seruus de facto vere ordinem
& caractere suscipit, q. 5. n. 12. & 24.

Ordinatus seruus de facto, & depositus
non gaudet priuilegio fori, q. 5. num. 22.

Ordinatus seruus etiam fraudalenter or-
dinem, & caractere suscipit, q. 5. n. 24.

P.

Priuilegium fori non prodest clerico
post crimen commissum fraudalenter
ordinato, q. 5. num. 17.

R.

Remissio omnium peccatorum non cõ-
ceditur illis qui meretrices ducunt in
uxores, q. 4. num. 10.

S.

Sacramentum vnctionis non confertur
nisi adultis infirmis, q. 2. num. 1.

Sacramentum vnctionis condemnatis
ad mortem non præstatur, q. 2. num. 2.

Sacramentum Baptismi tollit hominẽ
maculam, & reatum peccati originalis, q.
3. num. 2.

Sacramentum Baptismi petens fraudä-
lenter causa vitandi pœnã, sine diuio non
liberatur, q. 3. num. 5.

Sacramentum Baptismi recipientem red-
dit nouum hominem respectue quo ad pec-
cata non quo ad pœnam temporalem, q.
3. num. 8.

Seruus pro motus ad sacros ordines gau-
det priuilegio clericali quantumcunque de-
positus sit, & domino traditur gaudet in
casibus traditis in præsentia licet aliquis ca-
sus istorũ debet a regula iuris, q. 5. n. 19. 20.

Statutum labilitans personas testari nõ
comprehendit ex ternos, q. 6. num. 8.

T.

Testamentum donati factum tempore
dato ad appellandum non valet, sed
in praxi non verificatur, q. 6. num. 2.

V.

Verbum deponatur est futuri tempo-
ris non importans cã nonem late sen-
tentiz, sed ferende, q. 5. num. 13.

Verbũ careat an in potest canonem la-
te sententiz an ferende, q. 5. nu. 17.

FINIS.

